

Załącznik nr 1
Do Uchwały Nr XVIII/126/16
Rady Gminy Radomin
z dnia 23 marca 2016 roku

PROGRAM ROZWOJU PN.
STRATEGIA ROZWOJU GMINY RADOMIN NA LATA
2014-2020

Niniejsze opracowanie zostało wykonane przez:

**ul. Podmurna 65/1
87-100 Toruń**

SPIS TREŚCI

I. PODSTAWA PRAWNA I ZAŁOŻENIA METODOLOGICZNE	4
II. DIAGNOZA STANU ISTNIEJĄCEGO	5
II.1. OGÓLNE INFORMACJE O GMINIE.....	6
II.1.1. Położenie i relacje zewnętrzne.....	6
II.1.2. Wielkość i podział administracyjny.....	8
II.1.3. Środowisko przyrodnicze gminy	8
II.1.4. Walory kulturowe i turystyczne	10
II.2. SPOŁECZEŃSTWO	12
II.2.1. Demografia.....	12
II.2.2. Wykształcenie mieszkańców	16
II.2.3. Rynek pracy i bezrobocie	16
II.2.4. Problemy społeczne mieszkańców gminy.....	19
II.2.5. Aktywność społeczna mieszkańców gminy.....	20
II.3. GOSPODARKA.....	21
II.3.1. Rolnictwo.....	21
II.3.2. Działalność gospodarcza i przedsiębiorczość mieszkańców	22
II.3.3. Atrakcyjność inwestycyjna i promocja gospodarcza gminy.....	24
II.4. JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW	24
II.4.1. Infrastruktura drogowa i transport publiczny	24
II.4.2. Telekomunikacja i informatyzacja	25
II.4.3. Gospodarka wodno-ściekowa.....	25
II.4.4. Gospodarka odpadami	27
II.4.5. Infrastruktura energetyczna	27
II.4.6. Infrastruktura mieszkaniowa.....	28
II.4.7. Opieka zdrowotna	29
II.4.8. Edukacja i wychowanie.....	29
II.4.9. Oferta kulturalna, rekreacyjna i sportowa	32
II.5. WNIOSKI Z DIAGNOZY	34
III. IDENTYFIKACJA PROBLEMÓW I POTRZEB ROZWOJOWYCH GMINY	35
III.1. RAPORT Z BADAŃ ANKIETOWYCH.....	35
III.2. ANALIZA SWOT	54
III.3. ANALIZA PODSTAWOWYCH PROBLEMÓW	58
IV. WIZJA I MISJA ROZWOJU GMINY	68
V. PLAN OPERACYJNY STRATEGII ROZWOJU.....	68
V.1. CEL GŁÓWNY I CELE SZCZEGÓŁOWE.....	68
V.2. PRIORYTETY I KIERUNKI INTERWENCJI	69
V.3. PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA SYSTEMU REALIZACJI W TYM SYSTEM MONITOROWANIA I WDRAŻANIA	75
V.4. PLAN FINANSOWY	77
VI. ZGODNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI.....	83
VI.1. PRIORYTETY ORAZ KIERUNKI INTERWENCJI W ZAKRESIE TERYTORIALNYM.....	88
SPIS TABEL, RYSUNKÓW, WYKRESÓW I SCHEMATÓW	92

I. PODSTAWA PRAWNA I ZAŁOŻENIA METODOLOGICZNE

Program rozwoju, w tym przypadku określany jako strategia rozwoju, jest instrumentem podnoszenia konkurencyjności lokalnej jednostki terytorialnej. Stanowi kompleksową, perspektywiczną koncepcję określającą cele rozwoju oraz warunki, zasady i etapy ich osiągnięcia oraz plan ich finansowania. Jest podstawowym instrumentem prowadzenia polityki rozwoju.

Planowanie strategiczne stanowi niezbędny element procesu programowania rozwoju jednostki samorządu terytorialnego. Przekazanie części uprawnień władzy centralnej na szczebel samorządowy powoduje przeniesienie części odpowiedzialności za jakość życia mieszkańców na lokalne władze, co z kolei rodzi potrzebę efektywnego i kreatywnego zarządzania posiadanymi zasobami. Jedynie właściwe i starannie zaplanowane zadania mają szansę zarówno zaspokoić zbiorowe potrzeby społeczności, jak i stworzyć komfortowe warunki dla samorealizacji jednostek.

Podstawy prawne do tworzenia programów rozwoju określają następujące ustawy:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 594, 1318 z późn. zm).
- ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2014, poz. 1649 z późn. zm.).
- ustawa z dnia 24 stycznia 2014 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2014 r. poz. 379).

W kontekście uwarunkowań formalnych należy podkreślić, że przedmiotowy dokument spełnia wymogi dla programów rozwoju, stanowiąc, stosownie do brzmienia przepisu art. 15 znowelizowanej ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, dokument o charakterze operacyjno-wdrożeniowym – ustanawiany w celu realizacji celów zawartych w strategii rozwoju szczebla wojewódzkiego i określający działania przewidziane do realizacji zgodnie z ustalonym systemem finansowania i realizacji, stanowiącym element programu.

Opracowanie programu rozwoju nie jest wymogiem ustawowym, jednak wynika z konieczności średniookresowego, uporządkowanego, wskazania kierunków rozwoju. Ponadto, strategia ułatwia późniejszy proces pozyskiwania środków zewnętrznych, niezbędnych na realizację zaplanowanych działań i projektów, w szczególności środków UE.

Przedmiotowy dokument wpisuje się w założenia dokumentów strategicznych na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym, co zostało szczegółowo przeanalizowane w rozdziale VI. Zgodność z dokumentami strategicznymi.

Przesłanki podjęcia prac nad strategią obejmują zarówno uwarunkowania wewnętrzne, jak i zewnętrzne, do których zaliczyć należy:

- nowy okres programowania w UE,
- przyjęcie nowych dokumentów strategicznych na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym,
- zmiany zasad prowadzenia polityki rozwoju,
- znaczną dezaktualizację obowiązującej strategii rozwoju.

Pierwszym etapem prac nad strategią było przeprowadzenie badań ankietowych w celu jak największego zaangażowania społeczności lokalnej. Badania posłużyły do stworzenia diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie oraz wyznaczenia priorytetowych, według mieszkańców, kierunków rozwoju gminy.

Strategia Rozwoju Gminy Radomin na lata 2014-2020 została zbudowana w wyniku połączenia metody eksperckiej, z szeroko pojętymi konsultacjami. W pracach nad strategią – na etapie opracowywania diagnozy strategicznej oraz programowania strategicznego – zostały przeprowadzone warsztaty strategiczne z udziałem Zespołu ds. opracowania *Strategii Rozwoju Gminy Radomin na lata 2014-2020*, w skład którego weszli:

- Ilona Wiśniewska;
- Janusz Malinowski;
- Barbara Boniecka;
- Agnieszka Muszyńska;
- Małgorzata Zwolińska;
- Rafał Maćko;
- Monika Szlejer;
- Paulina Marcinkowska;
- Katarzyna Szpejankowska;
- Patrycja Sztandarska;
- Łukasz Kubacki;
- Małgorzata Marcinkowska;
- Zenobia Orzechowska;
- Grażyna Szarszewska;
- Karolina Grębocka;
- Wiesława Stępnik;
- Zbigniew Fodrowski;
- Leszek Szulc;
- Sławomir Rożek;
- Bożena Śliwecka;
- Hanna Szwaracka;
- Barbara Rumińska.

W ramach prac nad strategią odbyły się trzy spotkania, które dotyczyły:

- prezentacji wyników badań ankietowych, sporządzenie analizy SWOT Gminy Radomin oraz przygotowanie drzewa problemów – 21.07.2015 r.
- prezentacji i podsumowania analizy SWOT i drzewa problemów oraz określenia wizji rozwoju gminy, wyznaczenia celów i kierunków działania – 12.08.2015 r.
- prezentacja projektu strategii – 20.11.2015 r.

Wyniki prac grup tematycznych, przedstawione wnioski i konkluzje, w znaczącym stopniu wpłynęły na kształt niniejszej strategii.

Opracowany projekt strategii został poddany konsultacjom społecznym. Konsultacje społeczne odbyły się w terminie od 17 grudnia 2015 r. do 22 stycznia 2016 r. w następującym zakresie:

- ogłoszenie konsultacji i udostępnienie projektu Programu Rozwoju na stronie internetowej Gminy Radomin,
- wyłożenie projektu Programu Rozwoju w Urzędzie Gminy Radomin,
- ogłoszenie konsultacji w dzienniku o zasięgu regionalnym.

W wyznaczonym terminie nie wniesiono żadnych uwag do projektu Programu Rozwoju.

Jednocześnie przeprowadzono procedurę strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Wójt Gminy Radomin wystąpił do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy i Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Bydgoszczy z wnioskami o odstąpienie od sporządzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. W odpowiedzi otrzymano uzgodnienia odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko – pismo RDOŚ z dnia 22 grudnia 2015 r. (sygnatura: WOO.410.607.2015.KJ) oraz pismo PWIS z dnia 15 stycznia 2016 r. (sygnatura: NNZ.9022.3.722.2015).

II. DIAGNOZA STANU ISTNIEJĄCEGO

II.1. Ogólne informacje o gminie

II.1.1. Położenie i relacje zewnętrzne

Gmina Radomin położona jest w powiecie golubsko-dobrzyńskim, we wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego. Gmina sąsiaduje z gminami: Golub-Dobrzyń i Zbójno w powiecie golubsko-dobrzyńskim oraz gminami: Brzuze i Wąpielsk w powiecie rypińskim.

Pod względem fizyczno-geograficznym obszar gminy Radomin leży w dolinie Drwęcy (część północna) oraz w obrębie Pojezierza Dobrzyńskiego. Pod względem hydrograficznym obszar gminy w całości znajduje się w dorzeczu Drwęcy.

Radomin, będący najważniejszym ośrodkiem administracyjnym i społeczno-gospodarczym gminy, jest położony w odległości 10 km od Golubia-Dobrzynia, będącego głównym ośrodkiem obsługi ludności gminy, 15 km od Rypina, 24 km od Brodnicy, 27 km od Lipna i 40 km od Torunia.

Gmina Radomin jest położona poza głównymi korytarzami krajowej i regionalnej infrastruktury technicznej. Przez teren gminy nie przebiegają szlaki komunikacyjne o znaczeniu krajowym, gmina nie dysponuje również linią kolejową. Przez teren gminy przebiega jedynie droga wojewódzka nr 534, stanowiąca jej główną oś komunikacyjną, oraz odcinek napowietrznej linii elektroenergetycznej 400 kV.

Rysunek 1. Lokalizacja gminy Radomin na terenie województwa kujawsko-pomorskiego

Rysunek 2. Lokalizacja gminy Radomin na terenie powiatu golubsko-dobrzyńskiego

II.1.2. Wielkość i podział administracyjny

Gmina Radomin jest jedną ze 144 gmin województwa kujawsko-pomorskiego. Jest najmniejszą gminą wchodzącą w skład powiatu golubsko-dobrzyńskiego. Powierzchnia gminy wynosi 80,77 km², co stanowi 13,18% powierzchni powiatu golubsko-dobrzyńskiego. Użytki rolne stanowią prawie 84,4% ogólnej powierzchni gminy, lasy i grunty leśne pokrywają zaledwie 9,5% powierzchni gminy, natomiast pozostałe grunty i nieużytki zajmują łącznie ok. 6,1%.

Gmina Radomin jest gminą wiejską. Sieć osadniczą gminy tworzy 21 wsi, z których 16 jest jednocześnie sołectwami. Są to: Bocheniec, Dulsk (w tym przysiółki Dulsk-Spiczyny i Dulsk-Frankowo), Gaj, Jakubkowo, Kamionka, Łubki, Piórkowo, Płonko, Płonne (w tym kolonia Płonne-Plebanka), Radomin, Rętwiny (w tym kolonia Rętwiny-Bogumiłki), Rodzone, Szafarnia (w tym kolonia Szafarnia-Pólka), Szczutowo, Wilczewko, Wilczewo.

II.1.3. Środowisko przyrodnicze gminy

Charakterystyka środowiska przyrodniczego

Na obszarze gminy Radomin przeważają dwa podstawowe typy rzeźby terenu. Środkową i południową część gminy zajmuje płaska i miejscami falista wysoczyzna morenowa, a północną część gminy zajmuje dolina Drwęcy. Znaczną część obszaru gminy zajmują pola uprawne. Z racji występowania morenowych wzgórz gmina Radomin jest zaliczana do Wysoczyzny Dobrzyńskiej.

Pod względem klimatu gmina Radomin należy do strefy nadwiślańskiej, charakteryzującej się dużą zmiennością i przejściowością warunków pogodowych.

Pod względem hydrograficznym obszar gminy Radomin położony jest w całości w dorzeczu Drwęcy, głównie w zlewni bezpośredniej Drwęcy oraz w zlewni Ruźca i Strugi Radomińskiej. Obszar gminy odznacza się stosunkowo słabo rozwiniętą siecią hydrograficzną. Największymi rzekami są Drweca i Ruziec, będące rzekami granicznymi. Jedynym większym dopływem Drwęcy jest Struga Radomińska. Poza ww. ciekami, na terenie gminy przeważają małe ciek i odkryte kanały i rowy melioracyjne.

Pod względem faunistycznym obszar gminy Radomin jest zróżnicowany ze względu na różne typy ekosystemów. Jest typowy zarówno dla obszarów wysoczyzny morenowej (środkowa i południowa część gminy) oraz dla terenów leśnych (zwłaszcza północna część gminy). Środkowa i południowa część gminy pod tym względem jest uboga. Występuje wiele gatunków gadów, płazów, zwierząt łownych, ptaków oraz ryb w rzece Drweca.

Szata roślinna obszaru gminy Radomin jest zróżnicowana. Obszary leśne stanowią jedynie około 9,5% powierzchni gminy Radomin. Część środkowa i południowa gminy posiada charakterystyczne cechy dla terenów użytkowanych rolniczo. Jest w większości uboga w zieleni wysoką. Jako cenny zasób zieleni, na uwagę zasługują parki podworskie, które oprócz znaczenia historycznego pełnią ważną funkcję ekologiczną. Wzbogacają i urozmaicają środowisko przyrodnicze krajobrazu rolniczego na rolniczych obszarach wiejskich. Parki są często jedynymi miejscami zieleni na słabo zalesionych obszarach rolniczych. W większości wymagają jednak modernizacji, ponieważ mają nieczytelny układ przestrzenny i nie funkcjonujący system wodny.

Gmina Radomin nie jest bogata w surowce. W granicach gminy Radomin udokumentowany został jeden obszar szacunkowych złóż surowców mineralnych, głównie kruszyw. Znajdują się one na terenie miejscowości Dulsk – Spiczyny (pow. ok. 6,6 ha). Jest to złożo o zasobach szacunkowych 380

tys. ton. Złoże nie jest eksploatowane na skalę przemysłową, jedynie żwir jest pobierany w niewielkich ilościach na lokalne potrzeby.

Obszary chronione

Gmina Radomin obfituje się w obszary o wysokich walorach przyrodniczych, co przekłada się na objęcie ochroną prawną znacznej części terytorium gminy. Obszar chronionego krajobrazu o powierzchni 2085 ha zajmuje 26% terytorium gminy, rezerваты przyrody zajmują 13 ha, na obszarze gminy znajduje się 11 pomników przyrody. Na terenie gminy ochronie prawnej podlegają:

- **Rezerwat Przyrody „Bobrowisko”**, obejmujący obszar 3,24 ha – rezerwat został utworzony w 1958 roku w celu zachowania ze względów naukowych i dydaktycznych fragmentu lasu z udziałem modrzewia polskiego występującego w tym miejscu na granicy swojego zasięgu. Na terenie rezerwatu znajduje się 11 sztuk modrzewia, z czego najstarszy egzemplarz liczy ponad 200 lat.
- **Rezerwat Przyrody „Rzeka Drwęca”** – rezerwat ichtiologiczny utworzony w 1961 roku w celu ochrony środowiska wodnego, w szczególności pstrąga troci, łososia i certy. Rezerwat obejmuje swym zasięgiem rzekę Drwęcę wraz z odcinkami niektórych jej dopływów. Rezerwat jest położony w północnej części gminy.
- **Obszar chronionego krajobrazu „Obszar Doliny Drwęcy”** – teren chroniony ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowy z uwagi na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem i pełnioną funkcję korytarzy ekologicznych. Obszar obejmuje północną część gminy Radomin położoną w obrębie doliny Drwęcy i południowozachodnią część gminy położoną w obrębie doliny Rużca,
- **Obszar NATURA 2000 „Dolina Drwęcy” (PLH280001)** – na terenie gminy znajduje się część obszaru, o powierzchni 41,4 ha. Rzeka Drwęca z uwagi na swój charakter stanowi korytarz ekologiczny, wykorzystywany w szczególności przez gatunki ryb i minogów, oraz korytarz migracji zwierząt, w tym ptaków (w szczególności gatunków będących przedmiotami ochrony obszaru specjalnej ochrony ptaków Bagienna Dolina Drwęcy PLB040002). Obszar Natura 2000 Dolina Drwęcy znajduje się również w granicach korytarzy ekologicznych o znaczeniu ponadlokalnym wykorzystywanych przez duże ssaki. Należy ją traktować jako ekosystem przyrodniczy o znaczeniu ponadregionalnym. Obszar stanowi cenny zasób zróżnicowanych siedlisk dla gatunków zwierząt rzadkich i poddanych ochronie związanych ze środowiskiem wodnym – występują tu liczne i zróżnicowane siedliska przyrodnicze wskazane w Dyrektywach: Siedliskowej i Ptasiej.

Na terenie gminy Radomin są zlokalizowane również 3 użytki ekologiczne, w tym 2 bagna i jedno zagłębienie, o łącznej powierzchni 2,54 ha.

Wartym podkreślenia jest również fakt, iż obszar gminy znajduje się w granicach obszaru funkcjonalnego Zielone Płuca Polski.

Do znaczących terenów zielonych zlokalizowanych na obszarze gminy należy zaliczyć:

- Skupiska drzew stanowiące pomniki przyrody np. góra modrzewiowa ze skupiskiem wiekowych modrzewi w Płonnem (pomników przyrody) oraz zabytkowa aleja bukowa w Radominie.

- Park zabytkowy podworski w Radominie, z pojedynczymi drzewami chronionymi: dąb szypułkowy, lipa drobnolistna, topola biała, kasztanowce.
- Park podworski w Płonnem z grupą czterech drzew: kasztanowiec, lipa drobnolistna, dąb szypułkowy.

Jakość środowiska przyrodniczego

Jakość powietrza atmosferycznego na terenie gminy jest oceniana jako bardzo dobra, o czym świadczą niewielkie stężenia dwutlenku siarki i dwutlenku gazu. Na terenie gminy Radomin nie występują uciążliwe źródła emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego. Najistotniejsze zanieczyszczenia stanowią emisje energetyczne z gospodarstw domowych korzystających z tradycyjnych źródeł energii, z zakładów przemysłowych i obiektów komunalnych.

Wody powierzchniowe na terenie gminy charakteryzują się zadowalającą jakością. Zarówno Drwęca, jak i Ruziec są klasyfikowane w III klasie czystości. Jakość wód Strugi nie była badana od 1987 roku. Głównym źródłem zanieczyszczenia wód na terenie gminy jest sfera gospodarki komunalnej. Stopień skanalizowania gminy wynosi 44,5% – skanalizowane częściowo są tereny wsi: Radomin, Piórkowo, Wilczewo i Dulsk. Pozostałe wsie są nieskanalizowane, w związku z czym ścieki bytowo-gospodarcze oczyszczane są w przydomowych oczyszczalniach ścieków, gromadzone są w większości w zbiornikach bezodpływowych i okresowo wywożone do gminnej oczyszczalni. Potencjalne nieszczelności zbiorników grożą przedostaniem się nieczystości do wód podziemnych i pośrednio do wód jezior i rzek. Istotnym problemem jest ponadto niepełne wykorzystanie przepustowości istniejącej oczyszczalni ścieków, powodujące jej nieprawidłową pracę i niepełną redukcję zanieczyszczeń.

W tym kontekście należy również podkreślić problem zachwiania reżimu hydrologicznego Strugi Radomińskiej, do której są odprowadzane ścieki oczyszczone z oczyszczalni. W okresach długotrwałej suszy zmniejsza się drastycznie przyływ wody w strudze, aż do sporadycznych zaników wody. W okresie wiosennym przepływy w rzece osiągają największe wartości i lokalnie tworzą się rozlewiska.

Negatywnie na jakość wód powierzchniowych w gminie wpływa jej rolniczy charakter. Rolnicze użytkowanie większości terenów gminy wiąże się natężonym wpływem zanieczyszczeń z terenów rolnych, czemu sprzyja dodatkowo ubóstwo terenów zielonych i gęsta sieć rowów melioracyjnych odprowadzających wody z ładunkiem miogenów, w szczególności związkami azotu lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości wód.

II.1.4. Walory kulturowe i turystyczne

Walory kulturowe

Jednym ze znaków rozpoznawczych Gminy Radomin i najważniejszym obiektem o znaczeniu kulturowym jest Ośrodek Chopinowski w Szafarni, mieszczący się w zabytkowym dworze, gdzie w latach 1824-1825 przebywał najśłynniejszy polski kompozytor – Fryderyk Chopin.

Ośrodek Chopinowski mieści się w dziewiętnastowiecznym dworze, otoczony jest zabytkowym parkiem, w którym rosną drzewa z czasów odwiedzin młodego Chopina (dziś pomniki

przyrody). Położony w malowniczym otoczeniu pradoliny rzeki Drwęcy jest miejscem aktywności nie tylko kulturalnej, ale i turystycznej. W zabytkowych piwnicach dworku mieści się kawiarnia.

Na terenie gminy Radomin zlokalizowane są również inne obiekty o znaczeniu kulturowym, posiadające status zabytków. Tabela 1 przedstawia wykaz wszystkich obiektów wpisanych do rejestru zabytków.

Tabela 1. Zabytki na terenie gminy Radomin wpisane do rejestru zabytków – stan na 31.03.2015 r.

Miejscowość	Zabytek
Dulsk	kościół parafialny pw. Narodzenia NMP, drewniany, z drugiej połowy XVIII w.
Płonko	grodzisko, osada podgrodowa z wczesnego średniowiecza
Płonne	kościół parafialny pw. św. Jakuba, z pierwszej połowy XV w.
Radomin	kościół parafialny pw. św. Mikołaja, XIV, XVIII/XIX
	park dworski z aleją bukową, z początku XIX w.
Szafarnia	zespół pałacowy, z poł. XIX w.: pałac (dec. dworek), park

Źródło: Narodowy Instytut Dziedzictwa

Godnym uwagi obiektem jest również znajdująca się w budynku Szkoły Podstawowej im. Dziewanowskich w Płonnem Regionalna Izba Pamięci Marii Dąbrowskiej otwarta w 2006 r. Pisarka kilkakrotnie przebywała w Płonnem i prawdopodobnie tam powstał szkic do powieści *Noce i dnie*. Wystrój muzeum nawiązuje do czasów, w których żyła Maria Dąbrowska, a w jego kolekcji znajduje się szereg pamiątek po pisarce. Muzeum oferuje wstęp wolny.

Warto również zwrócić uwagę na zlokalizowany na przykościelnym cmentarzu w Płonnem obelisk z 1925 roku, dedykowany Janowi Nepomucenowi Dziewanowskiemu, bohaterowi spod Somosierry.

Walory turystyczne

Bogactwo przyrodnicze gminy Radomin warunkuje atrakcyjność turystyczną gminy. Na terenie gminy znajdują się skupiska drzew stanowiące pomniki przyrody, np. góra modrzewiowa ze skupiskiem wiekowych modrzewi w Płonnem oraz zabytkowa aleja bukowa w Radominie. Na granicznej rzece Drwęcy znajdują się chronione żeremia bobrów – tzw. bobrowiska.

Sama Drwęca jest istotnym walorem środowiskowym i turystycznym gminy o randze ogólnokrajowej i międzynarodowej. Rzeka jest uznawana za jeden z najpiękniejszych szlaków kajakowych w kraju. Na rzece odbywa się Międzynarodowy Splyw Kajakowy „Pojezierzem brodnickim – Drwęcą – Wisłą”, będący szansą rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnej w okolicach rzeki. Należy jednakże podkreślić, że w chwili obecnej gmina nie dysponuje żadną infrastrukturą turystyczną służącą rozwojowi turystyki wodnej w oparciu o rzekę Drwęcę.

Do atrakcji turystycznych gminy należy zaliczyć również przebiegające przez jej teren szlaki turystyczne:

- Pieszy – Szlak im. F. Łęgowskiego (Toruń – Golub-Dobrzyń – Brodnica – Radomno) – fragment międzynarodowego żółtego szlaku E 11.

- Rowerowy – szlak rowerowy zielony Toruń – Radomno – przebiegający przez północną część obszaru gminy i wsie: Szafarnia, Płonne.

Przez teren gminy, mianowicie przez miejscowości: Płonne i Szafarnia, przebiega ponadto Szlak pieszy Św. Jakuba, w skład którego wchodzi m.in. Droga Polska.

Walory turystyczne gminy nie przekładają się na dostępność infrastruktury o charakterze turystycznym. Dotyczy to w szczególności obiektów zbiorowego zakwaterowania, jak również ścieżek rowerowych. Ponadto, należy podkreślić brak infrastruktury służącej rozwojowi turystyki wodnej w oparciu o rzekę Drwęcę.

II.2. Społeczeństwo

II.2.1. Demografia

Liczba mieszkańców

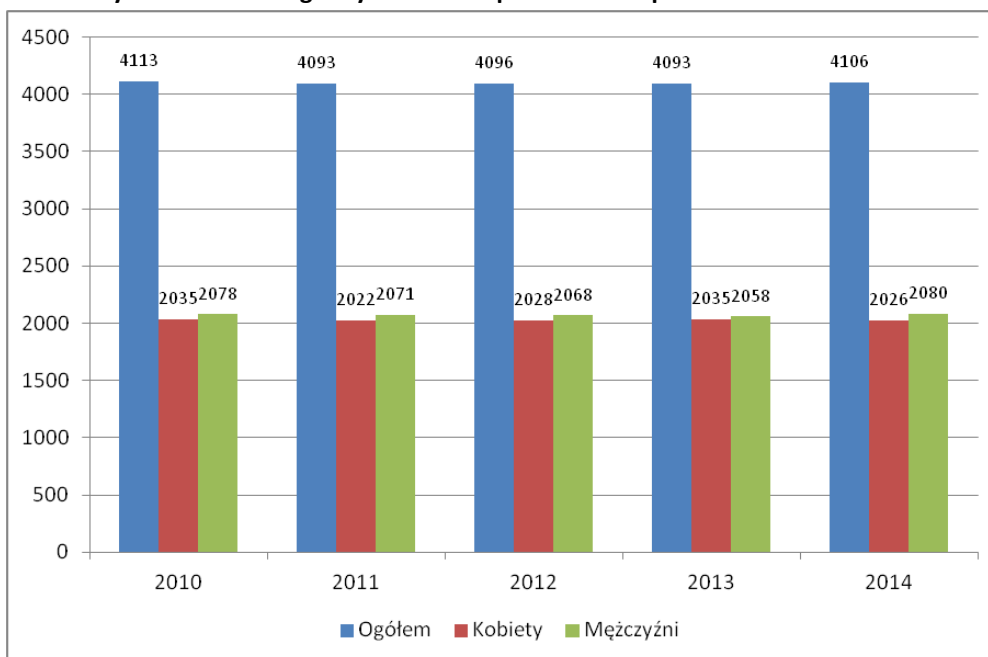
Według Rejestru Mieszkańców Gminy Radomin liczba mieszkańców (według stanu na 30.04.2015 r.) wyniosła 4211, w tym 96 mieszkańców czasowych i 4115 mieszkańców stałych. Największa liczba osób zamieszkuje wsie: Radomin (1021), Dulsk (467), Płonne (395) i Bocheniec (266). Najmniej zaludnione są miejscowości: Dulsk-Spiczyny (27) i Rętwiny-Bogumiłki (40).

Tabela 2. Liczba ludności gminy Radomin z podziałem na miejscowości (stan na 30.04.2015 r.)

Lp.	Miejscowość	Mieszkańcy			Lp.	Miejscowość	Mieszkańcy		
		stali	czasowi	razem			stali	czasowi	razem
1	BOCHENIEC	263	3	266	12	PŁONNE-PLEBANKA	64	1	65
2	DULSK	462	5	467	13	RADOMIN	1021	23	1044
3	DULSK-FRANKOWO	79		79	14	RĘTWINY	239	12	251
4	DULSK-SPICZYNY	26	1	27	15	RĘTWINY-BOGUMIŁKI	40		40
5	GAJ	132	5	137	16	RODZONE	64	2	66
6	JAKUBKOWO	68	1	69	17	SZAFARNIA	234	7	241
7	KAMIONKA	101	2	103	18	SZAFARNIA-PÓLKA	51	6	57
8	ŁUBKI	122	1	123	19	SZCZUTOWO	116	5	121
9	PIÓRKOWO	326	5	331	20	WILCZEWKO	107	2	109
10	PŁONKO	73	5	78	21	WILCZEWO	136	6	142
11	PŁONNE	391	4	395	RAZEM (poz. 1-21)		4115	96	4211

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Radomin

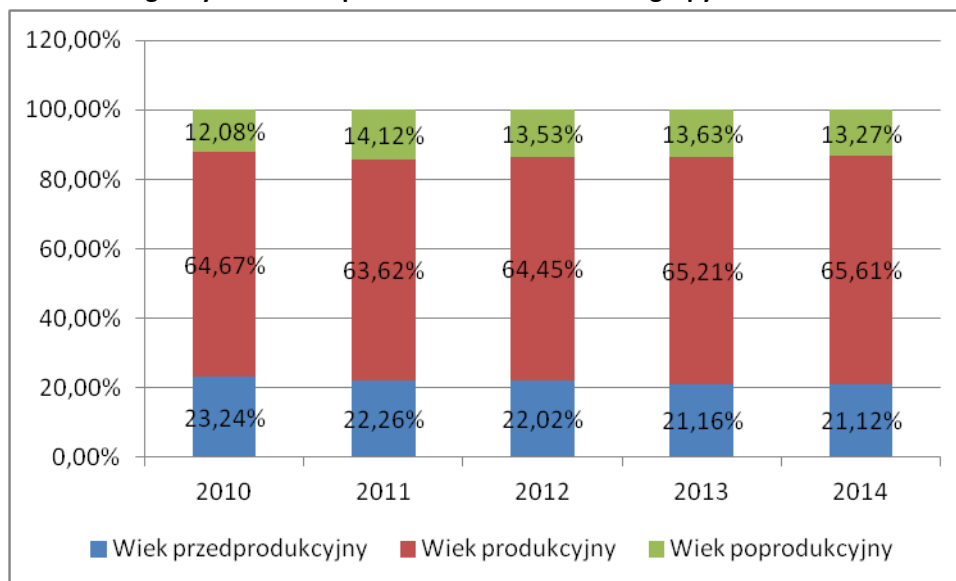
Na koniec 2014 r. gminę Radomin zamieszkiwało 4106 osób. W latach 2010-2014 liczba ludności zmniejszyła się o 0,01%, tj. o 7 mieszkańców. Największą liczbę ludności odnotowano w 2010 r. (4113 osób). Największy spadek liczby mieszkańców przypadł na lata 2010-2011, a największy przyrost w latach 2013-2014.

Wykres 1. Ludność gminy Radomin z podziałem na płeć w latach 2010-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Radomin

Ludność według grup wiekowych i obciążenie demograficzne

W latach 2010-2014 struktura wiekowa mieszkańców nie uległa znaczącej zmianie. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym uległa zmniejszeniu, w porównaniu z rokiem bazowym odnotowano spadek o 2,12%. W 2010 r. ludność w wieku do 17 r. ż. stanowiła 23,24% ogółu mieszkańców, a w 2014 r. – 21,12% wszystkich mieszkańców. Liczba osób w wieku produkcyjnym wzrosła o 0,94%, tj. o 34 osoby. W analizowanym okresie liczba osób w wieku poprodukcyjnym zwiększyła się o 1,19%. W strukturze ludności w 2010 r. osoby po 65 r. ż. stanowiły 12,08% wszystkich mieszkańców, a w 2014 r. 13,27%.

Wykres 2. Ludność gminy Radomin z podziałem na ekonomiczne grupy wiekowe w latach 2010-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Radomin

Analiza wskaźnika obciążenia demograficznego wskazuje, że na terenie gminy Radomin w latach 2010-2014 największą dynamikę wzrostu osiągnął wskaźnik obciążenia demograficznego osób w wieku przedprodukcyjnym osobami w wieku poprodukcyjnym. Wiąże się to ze zjawiskiem starzenia się społeczeństwa. W przyszłości może ono przekładać się na coraz większe obciążenie gospodarki gminy oraz konieczność rozbudowy systemu pomocy społecznej.

Tabela 2. Wskaźnik obciążenia demograficznego na terenie gminy Radomin w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	54,62	55,98	54,74	53,53	53,08
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	51,99	60,46	57,95	58,37	57,01
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	18,68	21,73	20,83	20,98	20,49

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Radomin

Ruch naturalny

Jak wynika z danych GUS na przestrzeni lat 2010-2014 przyrost naturalny na terenie gminy był dodatni, co oznacza przewagę liczby narodzin nad zgonami. Największy przyrost naturalny odnotowano w 2014 r. – 18 osób, a najmniejszy w latach 2011 i 2013 – -5.

Tabela 3. Ruch naturalny na terenie gminy Radomin w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Urodzenia żywe	45	43	57	49	53
Zgony	45	48	51	54	35
Przyrost naturalny	0	-5	6	-5	18

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Radomin

Migracje

W latach 2010-2014 na terenie gminy Radomin saldo migracji we wszystkich latach analizy było ujemne, co oznacza, że więcej osób wymeldowało się z terenu gminy niż zameldowało. Należy jednak wskazać, że w 2014 r. zdecydowanie wzrosła w porównaniu do poprzednich lat liczba osób, które się zameldowały na terenie gminy, jednocześnie znacząco spadła liczba wymeldowujących się.

Tabela 4. Migracje na pobyt stały w gminie Radomin w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
zameldowania ogółem	18	18	18	14	29
z miast	8	6	8	7	17
ze wsi	10	12	10	7	12
wymeldowania ogółem	39	66	56	46	38
do miast	22	31	24	27	25
na wieś	17	35	32	19	13
saldo migracji	-21	-48	-38	-32	-9

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Najwięcej osób zameldowuje się ze wsi, w następnej kolejności z terenów miejskich. W przypadku wymeldowań tendencja jest odwrotna – więcej osób wymeldowuje się na wieś niż do miasta.

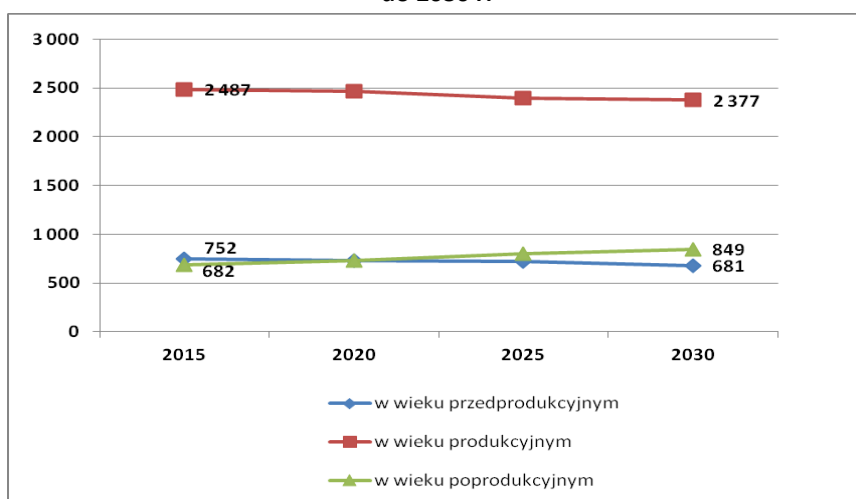
Prognoza demograficzna

Zmiany struktury ludności gminy Radomin w latach 2010-2014 sygnalizują występowanie negatywnych tendencji związanych z procesem starzenia się społeczeństwa.

Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym (tj. do 17 r. ż.) obniżyła się o 13,8%. Odnotowano spadek liczby osób w wieku produkcyjnym (od 18 do 64 r. ż.) o 2,47%. Natomiast w grupie ludności będącej w wieku poprodukcyjnym (powyżej 64 r. ż.) nastąpił wzrost liczby osób o 2,3%.

W celu zachowania spójności danych i wniosków pomiędzy okresem wyjściowym a prognozowanym, na wykresie 4 oraz w tabeli 5 zaprezentowano prognozę liczby ludności z podziałem na ekonomiczne grupy wiekowe na terenie gminy Radomin do 2030 roku. Opracowując prognozę liczby ludności, wykorzystano prognozę dla powiatu golubsko-dobrzyńskiego sporządzoną przez GUS. Przedstawione dane wskazują na niewielki spadek liczby ludności do 2030 r. w porównaniu z rokiem 2015.

Wykres 3. Prognoza liczby ludności na terenie gminy Radomin z podziałem na ekonomiczne grupy wiekowe do 2030 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2014-2050”

Tabela 5. Prognoza liczby ludności na terenie gminy Radomin z podziałem na ekonomiczne grupy wiekowe do 2030 r.

Lata	Ogółem	w wieku przedprodukcyjnym (0-17)	w wieku produkcyjnym (18-59/64)	w wieku poprodukcyjnym (60+/65+)
2015	3 921	752	2 487	682
2020	3 927	733	2 467	727
2025	3 926	723	2 398	805
2030	3 908	681	2 377	849

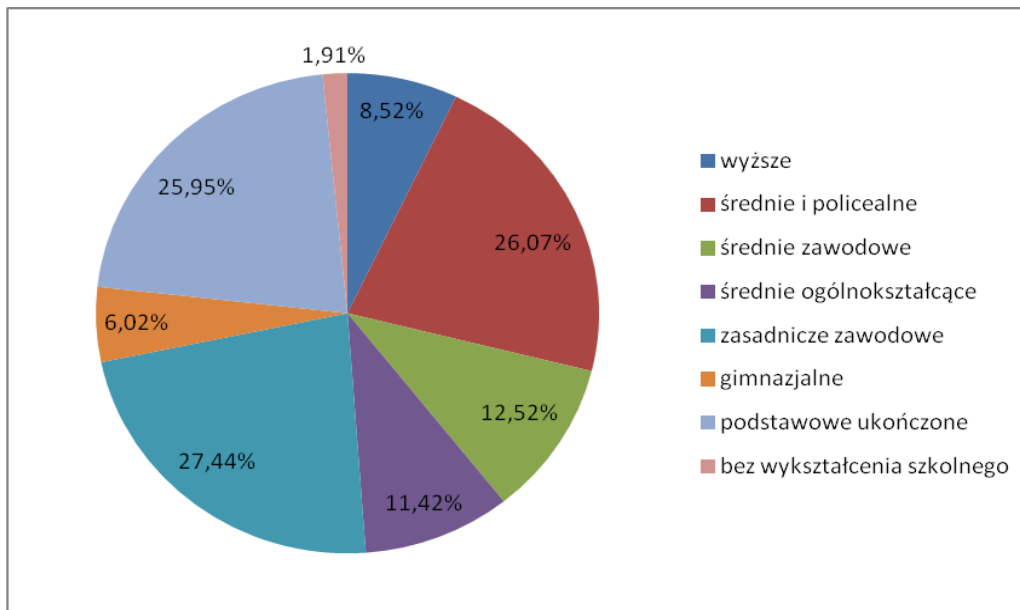
Źródło: opracowanie własne na podstawie „Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2014-2050”

W latach 2015-2030 liczba osób w wieku przedprodukcyjnym zmniejszy się o 9,4% (71 os.), również w przypadku mieszkańców w wieku produkcyjnym nastąpi spadek liczby osób o 4,4% (110 os.). Przewiduje się wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym o 24,5%, tj. 167 osób.

II.2.2. Wykształcenie mieszkańców

Ze względu na brak informacji dotyczących poziomu wykształcenia w gminie Radomin, przedstawiono dane dla powiatu golubsko-dobrzyńskiego. Na wykresie 4 został przedstawiony poziom wykształcenia mieszkańców powiatu golubsko-dobrzyńskiego.

Wykres 4. Struktura wykształcenia mieszkańców powiatu golubsko-dobrzyńskiego (stan na 2011 r.)

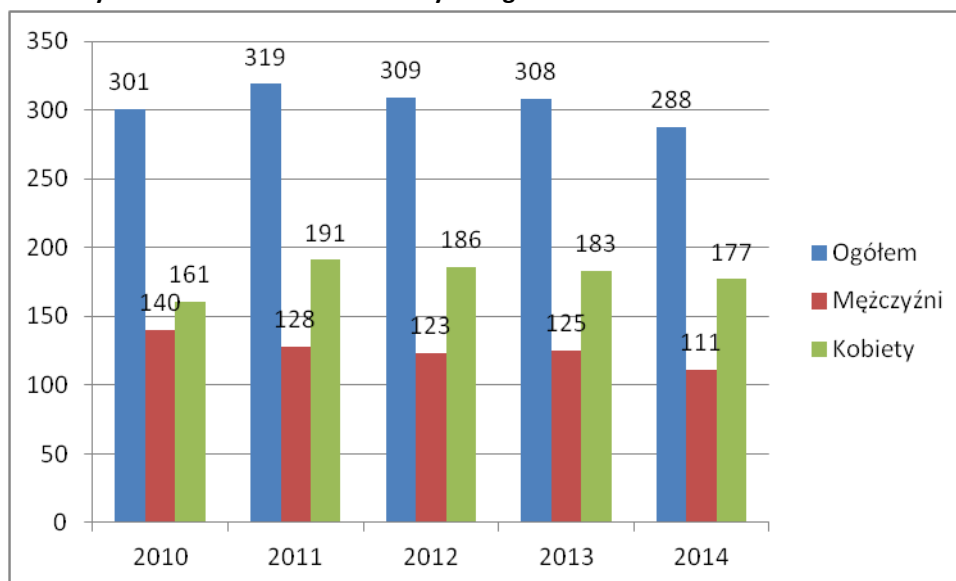

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Liczba mieszkańców powiatu posiadających wyższe wykształcenie wyniosła w roku 2011 3302, tj. 8,52%. Największą grupę stanowiły osoby legitymujące się wykształceniem zasadniczym zawodowym – 10632 osoby, co stanowi 27,44% mieszkańców powiatu. Ogólna liczba osób, które nie posiadają żadnego wykształcenia, wynosiła w 2011 r. 739, tj. 1,91%.

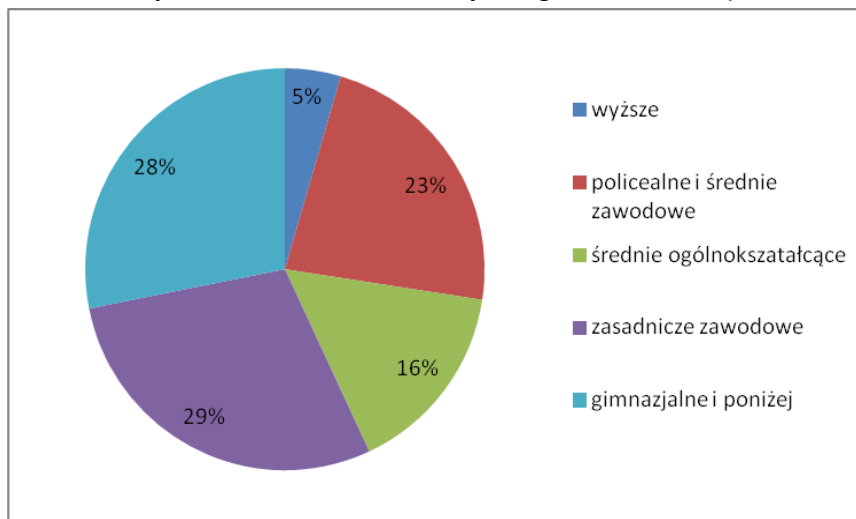
II.2.3. Rynek pracy i bezrobocie

Na koniec 2014 r. liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych z terenu gminy wynosiła 288 i była najniższa w analizowanym okresie 2010-2014. W trudnej sytuacji na rynku pracy pozostają w gminie kobiety, które stanowią większość zarejestrowanych bezrobotnych – 61,5%. Liczbę bezrobotnych w gminie Radomin z podziałem na płeć prezentuje wykres 5.

Wykres 5. Liczba osób bezrobotnych w gminie Radomin w latach 2010-2014

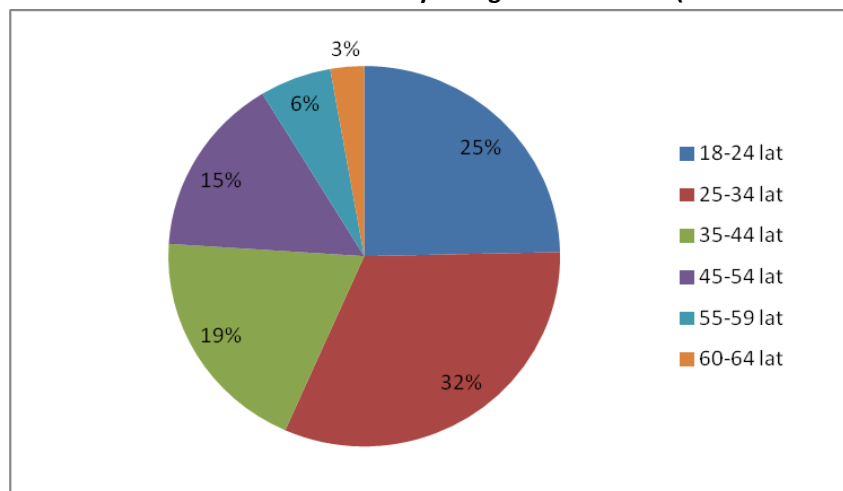
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Według raportu sporządzonego przez PUP w Golubiu-Dobrzyniu dla gminy Radomin w strukturze osób bezrobotnych widoczna jest zależność między poziomem wykształcenia a liczbą osób przebywających na bezrobociu. Największy odsetek w grupie bezrobotnych to osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i poniżej. Najmniej liczną grupę bezrobotnych stanowią osoby z wykształceniem wyższym.

Wykres 6. Struktura wykształcenia osób bezrobotnych w gminie Radomin (stan na 31.12.2014r.)

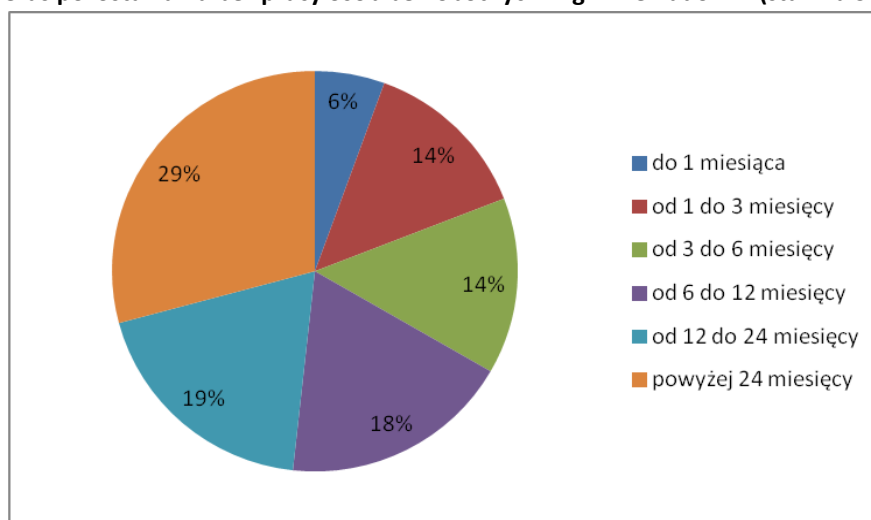
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Golubiu-Dobrzyniu

Bezrobocie w gminie dotyczy głównie osób stosunkowo młodych. Osoby w wieku 18-34 lata stanowią 57% ogółu bezrobotnych mieszkańców gminy.

Wykres 7. Struktura wieku osób bezrobotnych w gminie Radomin (stan na 31.12.2014r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Golubiu-Dobrzyniu

Wyjątkowo niekorzystnym zjawiskiem w gminie, generującym problemy społeczne mieszkańców, jest długotrwałe bezrobocie. Osoby, które pozostają bez pracy przez okres dłuższy niż 12 miesięcy, stanowią 48% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych.

Wykres 8. Czas pozostawania bez pracy osób bezrobotnych w gminie Radomin (stan na 31.12.2014r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Golubiu-Dobrzyniu

Analiza sytuacji rynku pracy w gminie wskazuje również na występowanie zjawiska tzw. bezrobocia ukrytego, które przejawia się zatrudnianiem w małych gospodarstwach po kilka osób. W rzeczywistości większość tych osób faktycznie nie pracuje, lecz ze względów ubezpieczeniowych figurują jako osoby pracujące w rolnictwie.

Aktywizacją zawodową osób bezrobotnych na terenie gminy Radomin zajmuje się m.in. Powiatowy Urząd Pracy w Golubiu-Dobrzyniu. Według danych za lata 2010-2014 średnia liczba osób obejmowanych aktywizacją zawodową wynosiła w gminie 137 osób rocznie. W roku 2014 liczba zaktywizowanych osób wyniosła 115 osób, co w odniesieniu do liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych wynosi 40%. Do najczęściej stosowanych instrumentów aktywizacji zawodowej należą: staże, zwrot kosztów dojazdu, prace społecznie użyteczne. Najrzadziej są wykorzystywane: stypendia z tytułu kontynuowania nauki, aktywne poszukiwanie pracy, roboty publiczne. Stosunkowo niewielka

liczba osób korzysta ze szkoleń i przekwalifikowań oraz dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej. W poniższej tabeli przedstawiono liczbę mieszkańców gminy Radomin zaktywizowanych w latach 2010-2014 w ramach instrumentów rynku pracy.

Tabela 4. Liczba bezrobotnych mieszkańców gminy Radomin zaktywizowanych w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Szkolenia i przekwalifikowania	9	6	9	7	3
Prace interwencyjne	6	5	8	8	8
Roboty publiczne	5	-	5	4	2
Zwrot kosztów dojazdu	39	-	33	37	11
Doposażenie stanowisk pracy	9	3	5	5	12
Dotacja na rozpoczęcie działalności gospodarczej	19	3	3	12	3
Prace społecznie użyteczne	15	59	29	32	11
Przygotowanie zawodowe	-	-	-	-	-
Staże	78	21	47	63	53
Dodatek aktywizacyjny	23	12	13	18	9
Stypendia z tytułu kontynuowania nauki	1	-	-	-	-
Aktywne poszukiwanie pracy	-	-	7	-	-
Klub pracy	13	-	8	2	3
Razem	217	109	167	188	115
% zaktywizowanych do zarejestrowanych	70%	34%	54%	61%	40%

Źródło: opracowanie własne na podstawie analiz rynku pracy za lata 2010-2014

II.2.4. Problemy społeczne mieszkańców gminy

Do najważniejszych problemów społecznych mieszkańców gminy Radomin należy zaliczyć bezrobocie oraz ściśle z nim powiązane zjawisko ubożenia społeczeństwa. Działania zmierzające do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin w trudnej sytuacji życiowej oraz ich integracji ze środowiskiem lokalnym, w tym działania skierowane do osób bezrobotnych polegające na zachęcaniu do podnoszenia i zdobywania kwalifikacji zawodowych, tworzeniu warunków do samozatrudnienia się bezrobotnych, do tworzenia miejsc pracy przez osoby prowadzące działalność gospodarczą na terenie gminy, podejmuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Radominie.

Według danych GOPS z 2014 roku system pomocy społecznej na terenie gminy Radomin obejmował wsparciem 273 osoby, którym przyznano świadczenia. Liczba rodzin objętych systemem opieki społecznej wyniosła 159 z 535 osobami w tych rodzinach. W porównaniu do roku 2013 liczba objętych wsparciem spadła o 56 osób i 28 rodzin.

W roku 2014 wypłacono łącznie 236 862 zł zasiłków okresowych, co w porównaniu do roku 2013 oznacza zmniejszenie kwoty o 14 226 zł, a z kolei w odniesieniu do roku 2012 oznacza istotny wzrost – o prawie 50 000 zł. Zostało to spowodowane waloryzacją kryteriów dochodowych oraz zwiększeniem ilości osób korzystających z pomocy.

Ubożenie społeczeństwa wyraża się również w ilości osób objętych świadczeniami niepieniężnymi w formie dożywiania dzieci i młodzieży w szkole. W roku 2012 z tego rodzaju pomocy skorzystały 172 osoby, z kolei w roku 2013 – już 194. Spadek liczby osób objętych tą formą pomocy

odnotowano w roku 2014, kiedy wyniosła ona 158 osób. Spadek liczby dzieci i młodzieży objętych dożywianiem szkole nie oznacza zmniejszenia skali problemu ubożenia mieszkańców gminy, ale wynika raczej z dynamicznego spadku liczby uczniów w szkołach.

Na przestrzeni lat 2012-2014 wzrosła liczba wypłaconych zasiłków celowych na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu. W roku 2012 wypłacono ich 41 na łączną kwotę 6 947 zł, w roku 2013 było to odpowiednio 39 osób i 6 309 zł, a w roku 2014 zasiłki celowe na łączną kwotę 13 099 zł otrzymało aż 56 osób. Usługami opiekuńczymi objęto 8 osób zarówno w roku 2013, jak i 2014.

Bezrobocie i zubożenie mieszkańców gminy przekłada się na coraz częstsze występowanie w rodzinach dysfunkcji, polegających na braku umiejętności radzenia sobie z codziennymi problemami bytowymi, zachwianiem relacji między członkami rodziny, bezradnością i apatią. Stąd też coraz bardziej widoczna jest w gminie potrzeba objęcia rodzin w trudnej sytuacji życiowej wsparciem asystenta rodziny. Ta forma pomocy społecznej w gminie została uruchomiona z dnia 1 czerwca 2015 r.

W gminie nie funkcjonują również takie instytucje, jak: domy pomocy społecznej, środowiskowe domy samopomocy, dzienne domy pomocy społecznej, noclegownie, schroniska i domy dla osób bezdomnych, rodzinne domy pomocy, zakłady opiekuńczo-lecznicze, itp. Wynika to m.in. z faktu, że brak jest zapotrzebowania na tego typu placówki, jak również ze znikomej ilości osób kwalifikujących się. Niemniej, należy tu odnotować rosnące zapotrzebowanie na instytucje, których przedmiotem działalności byłaby opieka nad osobami starszymi, typu dom dziennego pobytu.

II.2.5. Aktywność społeczna mieszkańców gminy

Gmina Radomin wyróżnia się stosunkowo wysoką aktywnością społeczną mieszkańców. Na terenie gminy funkcjonuje najwięcej organizacji pozarządowych, w stosunku do potencjału demograficznego na terenie powiatu golubsko-dobrzyńskiego. Zgodnie z danymi Biuletynu Informacji Publicznej Powiatu Golubsko-Dobrzyńskiego na terenie gminy prowadzi działalność 8 organizacji pozarządowych. Poniżej przedstawiono ich wykaz.

Tabela 5. Organizacje pozarządowe funkcjonujące na terenie gminy Radomin

Lp.	Nazwa organizacji	Miejsce funkcjonowania
1	Golubsko-Dobrzyńska Organizacja Turystyczna – Ośrodek Chopinowski w Szafarni	Szafarnia
2	Klub Sportowy „Sokół” Radomin	Radomin
3	Stowarzyszenie Jakubowe	Płonne
4	Stowarzyszenie Marketingowe Rolników Indywidualnych „Farmer”	Dulsk
5	Stowarzyszenie Nowoczesnych Gospodyń z Radomina i okolic	Radomin
6	Stowarzyszenie Przyjaciół Dulska i okolic	Dulsk
7	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Przyszłość w Szafarni	Szafarnia
8	Towarzystwo Kultury, Edukacji i Promocji Gminy	Radomin

Źródło: opracowanie własne na podstawie Biuletynu Informacji Publicznej Powiatu Golubsko-Dobrzyńskiego

Ponadto, na terenie gminy Radomin funkcjonuje sześć ochotniczych straży pożarnych miejscowościach: OSP Radomin, OSP Łubki, OSP Dulsk, OSP Płonne, OSP Rętwiny i OSP Szafarnia.

II.3. Gospodarka

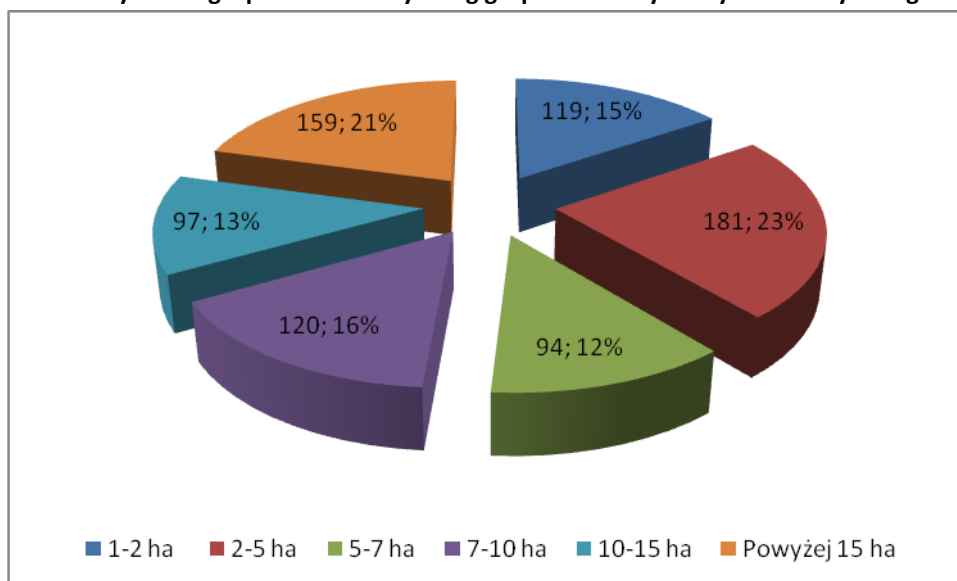
II.3.1. Rolnictwo

Podstawową formą użytkowania gruntów na terenie gminy Radomin jest użytkowanie rolnicze. Użytki rolne stanowią prawie 84,4% ogólnej powierzchni gminy.

Rolniczy charakter gminy wynika przede wszystkim ze sprzyjających do rozwoju tej branży warunków przyrodniczych. Na terenie gminy Radomin przeważają gleby o wysokiej przydatności rolniczej. Gmina Radomin charakteryzuje się jednym z najwyższych wśród gmin powiatu golubsko-dobrzyńskiego wskaźników jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej, wynoszącym 75,6 pkt. Najwyższą wartość tego wskaźnika osiąga Gmina Kowalewo Pomorskie (78,1 pkt), a najniższą Gmina Golub-Dobrzyń (65,5 pkt). Przydatność rolnicza gleb Gminy Radomin jest wyższa od średniej dla województwa kujawsko-pomorskiego. Wysoka jakość gleb predestynuje gminę do rozwoju produkcji roślinnej.

Na terenie gminy funkcjonuje 770 gospodarstw rolnych, których struktura powierzchniowa przedstawia się dosyć korzystnie. Gospodarstwa o powierzchni powyżej 10 ha stanowią 34%. Warto podkreślić, że ponad 1/5 gospodarstw w gminie Radomin stanowią gospodarstwa o powierzchni ponad 15 ha.

Wykres 9. Procentowy udział gospodarstw rolnych wg grup obszarowych użytków rolnych w gminie Radomin

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Radomin

Dobre warunki do prowadzenia działalności rolniczej przekładają się na rozwój branż związanych z rolnictwem. W Radominie znajduje się Przedsiębiorstwo Obsługi Rolnictwa „Pro-Agro” – zajmujące się produkcją pasz i koncentratów oraz Zakład Przetwórstwa Zbóż DACSA Polska Sp. z o.o. w Bocheńcu specjalizujący się w przetwórstwie kukurydzy. Zakładem bezpośrednio świadczącym usługi na rzecz rolnictwa jest również Spółdzielczy Zakład Usługowy Kółek Rolniczych w Dulsku.

Na terenie gminy obserwuje się również pozytywne tendencje w zakresie współpracy producentów rolnych. Przejawem tego jest funkcjonująca w miejscowości Dulsk grupa producencka

„FARMER” zrzeszająca 100 okolicznych rolników prowadząca bezpośrednio skup i sprzedaż płodów rolnych i zwierząt.

II.3.2. Działalność gospodarcza i przedsiębiorczość mieszkańców

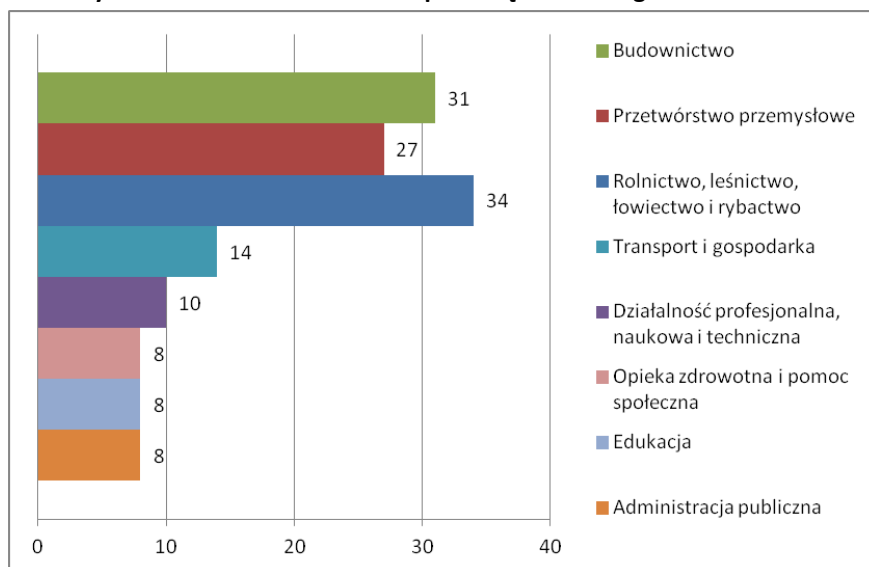
Liczba i struktura branżowa przedsiębiorstw

Na terenie gminy Radomin do rejestru REGON w 2013 r. wpisanych było 213 podmiotów gospodarczych, w tym 12 podmiotów z sektora publicznego i 201 z sektora prywatnego. W porównaniu z rokiem 2010 liczba zarejestrowanych przedsiębiorstw nie uległa znaczącej zmianie. W gminie zarejestrowanych było 6,34% wszystkich podmiotów wpisanych do rejestru REGON w powiecie golubsko-dobrzyńskim.

W sektorze prywatnym dominowały osoby fizyczne, prowadzące działalność gospodarczą – 157 przedsiębiorstw, co stanowiło ok. 77,7% wszystkich przedsiębiorstw z sektora prywatnego zarejestrowanych na terenie gminy Radomin. W 2014 r. w gminie funkcjonowały: 203 mikroprzedsiębiorstwa i 10 małych przedsiębiorstw. Na terenie gminy nie występują średnie i duże przedsiębiorstwa.

W rejestrze REGON w 2014 r. dominowały podmioty gospodarcze z takich branż jak: rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, budownictwo, handel hurtowy i detaliczny. Strukturę branżową przedsiębiorstw na terenie gminy Radomin obrazuje wykres 10.

Wykres 10. Struktura branżowa przedsiębiorstw w gminie Radomin

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Do najważniejszych przedsiębiorstw funkcjonujących na terenie gminy Radomin należy zaliczyć:

- Przedsiębiorstwo Obsługi Rolnictwa „Pro-Agro” (Radomin) – zakład zajmujący się produkcją pasz i koncentratów,
- Zakład Przetwórstwa Zbóż DACSA Polska Sp. z o.o. – zakład przetwórstwa kukurydzy,
- Punkt sprzedaży firmy Ampol Merol – sprzedaż artykułów do produkcji rolnej.

Należy podkreślić, że pomimo bardzo korzystnych warunków do prowadzenia działalności rolniczej, sfera produkcji i usług związanych z przetwórstwem rolno-spożywczym jest stosunkowo

słabo rozwinięta. Na terenie gminy obserwuje się również bardzo niski udział produkcji przemysłowej w gospodarce gminy. W gminie nie są zlokalizowane żadne większe zakłady przemysłowe, co wynika przede wszystkim z rolniczego profilu gospodarki gminnej. Z kolei baza usługowa jest skupiona głównie w Radominie.

Walory przyrodnicze gminy sprzyjają rozwojowi branży agroturystycznej, jednak nie obserwuje się zbyt dynamicznego jej rozwoju w gminie. Na terenie gminy działają 4 gospodarstwa agroturystyczne:

- Stajnia Płonko w Płonku (5 miejsc noclegowych), która oferuje naukę jazdy konnej, wczasy w siodle, przejażdżki konne,
- Gospodarstwo Agroturystyczne Norma w Płonku (8 miejsc noclegowych),
- Gospodarstwo Agroturystyczne w Płonnem (4 miejsca noclegowe),
- TRZY KASZTANY w Dulsku-Spiczynach (40 miejsc noclegowych).

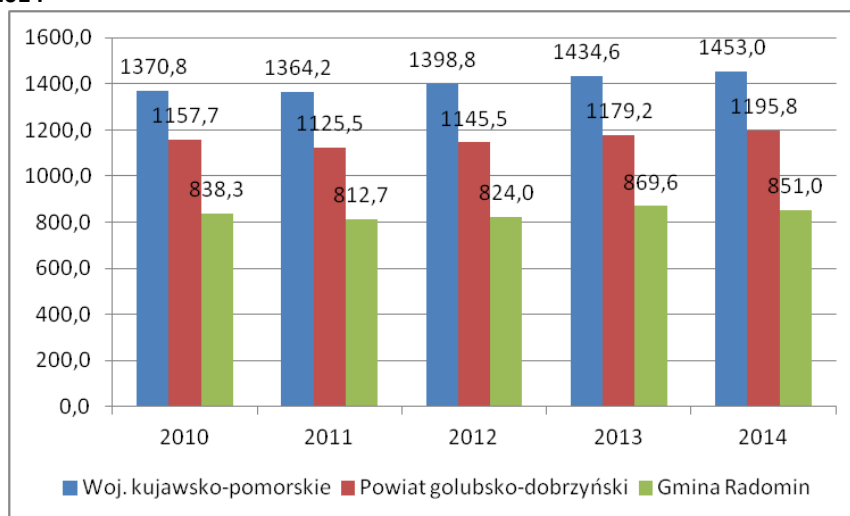
Oprócz ww. gospodarstw agroturystycznych bazę noclegową na terenie gminy oferuje Ośrodek Chopinowski w Szafarni (13 miejsc noclegowych). Ponadto, nad rzeką Drwęcą, w miejscowości Rodzone, zlokalizowane jest urządzone przez Nadleśnictwo Golub-Dobrzyń pole biwakowe oferujące 50 miejsc noclegowych, wyposażone w krąg kamienny na ognisko i drewniany pomost.

Przedsiębiorczość mieszkańców

Mieszkańcy gminy Radomin w większości utrzymują się z rolnictwa. Dominację tego sektora obrazuje m.in. poziom przedsiębiorczości mieszkańców, którzy rzadko decydują się na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej.

Wskaźnik przedsiębiorczości mieszkańców gminy mierzony liczbą zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym kształtuje się w gminie na poziomie 851,00 i od roku 2010 utrzymuje się na względnie podobnym poziomie. Dynamika wzrostu tego wskaźnika w latach 2010-2014 była zdecydowanie niższa niż w przypadku powiatu golubsko-dobrzyńskiego i całego regionu. Gmina charakteryzuje się najniższym wskaźnikiem przedsiębiorczości wśród wszystkich gmin tworzących powiat.

Wykres 11. Podmioty na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym w województwie, powiecie i gminie w latach 2010-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

II.3.3. Atrakcyjność inwestycyjna i promocja gospodarcza gminy

Zgodnie z raportem *Atrakcyjność inwestycyjna regionów 2014. Województwo kujawsko-pomorskie* gmina Radomin została zaliczona do klasy E potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej gmin dla gospodarki narodowej w 2012 roku, co oznacza, że gmina charakteryzuje się niską atrakcyjnością lokalizacyjną i nie stwarza korzystnych warunków do lokowania na jej terenie inwestycji. Powyższe wynika m.in. z braku uzbrojonych terenów inwestycyjnych, jak również braku zorganizowanego systemu wspierania przedsiębiorczości.

II.4. Jakość życia mieszkańców

II.4.1. Infrastruktura drogowa i transport publiczny

Infrastruktura drogowa

Podstawowy układ drogowy w gminie tworzą:

- 1 droga wojewódzka (nr 534 Wąbrzeźno – Golub Dobrzyń – Rypin) o łącznej długości ok. 8 km, co stanowi około 5% ogólnej długości dróg na terenie gminy,
- 8 dróg powiatowych o łącznej długości 40,35 km, co stanowi około 25% ogólnej długości dróg na terenie gminy, w tym:
 - 2118C Szafarnia – Wąpielsk – Długie – Rypin (6,136 km),
 - 2119C Szafarnia – Płonne (3,839 km),
 - 2120C Radomin – Szczutowo – Gulbiny – Cetki (5,007 km),
 - 2127C Golub-Dobrzyń – Dulsk – Radomin (11,269 km),
 - 2128C Bocheniec – Wilczewo (4,548 km),
 - 2129C Dulsk – Sitno (1,869 km),
 - 2130C Dulsk – Obory – Stary Kobierzyniec (2,417 km),
 - 2131C Plebanka – Radomin (5,262 km).
- drogi gminne o łącznej długości 107,5 km, co stanowi około 70% ogólnej długości dróg na terenie gminy.

Ogólna długość dróg publicznych w gminie wynosi 155,85 km.

Przez gminę przebiega droga wojewódzka nr 534 relacji Wąbrzeźno – Golub – Dobrzyń – Rypin. Jest to droga jednojezdniowa o szerokości jezdni 5 m, o nawierzchni bitumicznej. Przebiega ona przez centralną część gminy, w tym przez miejscowość Radomin. W 2011 r. cały odcinek drogi przebiegający w granicach gminy Radomin został poddany modernizacji. Droga ta odgrywa kluczową rolę dla systemu komunikacyjnego gminy, jednak ze względu na fakt, iż wzdłuż drogi, na odcinku w okolicy Radomina, znajduje się zabytkowa aleja bukowa z drzewami, których stan w istotnym stopniu zagraża bezpieczeństwu użytkowników drogi, nie jest ona wykorzystywana w pełnym zakresie. Ponadto, należy również podkreślić fakt, iż droga wojewódzka nr 534 przebiega przez centrum miejscowości Radomin i stanowi podstawową trasę przejazdu przez miejscowość, co skutkuje znacznym natężeniem ruchu w Radominie i w efekcie obniżeniem poziomu bezpieczeństwa mieszkańców tej miejscowości.

Istotną rolę w systemie transportowym gminy odgrywają drogi powiatowe, które łączą największe miejscowości na terenie gminy. Są to drogi o nawierzchni bitumicznej o szerokości jezdni około 4-5 m. Posiłkując się danymi na temat stanu technicznego dróg powiatowych w całym powiecie

golubsko-dobrzyńskim, można ocenić, że ok. 63% całości dróg powiatowych zlokalizowanych w granicach gminy jest w stanie bardzo dobrym lub dobrym, ok. 27% – w stanie ostrzegawczym, a ok. 10% – w stanie złym lub bardzo złym. Modernizacji wymagają m.in. następujące drogi powiatowe przebiegające przez teren gminy Radomin: nr 2120C Radomin – Szczutowo, 2119C Szafarnia-Płonne.

Na sieć dróg gminnych na terenie gminy Radomin składa się 51 dróg gminnych. Sieć dróg obejmuje w większości drogi o złej jakości nawierzchni, przeważnie gruntowej. Niemniej, należy podkreślić, że Gmina podejmuje aktywne działania na rzecz poprawienia jakości infrastruktury drogowej. W 2014 roku w gminie modernizacji poddano następujące drogi gminne: Piórkowo – Ruże, Radomin – Gaj, Radomin – Trąbin, Rętwiny – Bocheniec, Szczutowo – Jakubkowo, droga w Radominie.

Transport publiczny

Usługi w zakresie transportu publicznego na terenie gminy świadczą następujące przedsiębiorstwa:

- Arriva Sp. z o.o. O/Toruń.
- Kujawsko-Pomorski Transport Samochodowy S.A. O/Brodnica.
- Kujawsko-Pomorski Transport Samochodowy S.A. O/Lipno.

Gmina dysponuje przystankami autobusowymi prawie we wszystkich miejscowościach zlokalizowanych na jej terenie. Żadnym przystankiem autobusowym nie dysponuje jedynie miejscowość Rodzone oraz kolonie – Dulsk-Frankowo, Dulsk-Spiczyny, Rętwiny-Bogumiłki, Szafarnia-Pólka.

II.4.2. Telekomunikacja i informatyzacja

Na terenie gminy Radomin sieć telefonii stacjonarnej i komórkowej jest dosyć dobrze rozwinięta. Głównym operatorem telefonii stacjonarnej na terenie gminy jest Orange.

Obszar gminy Radomin nie należy do obszarów zagrożonych wykluczeniem cyfrowym, co oznacza, że na terenie gminy zapewniona jest co najmniej dwóch operatorów oferujących dostęp przewodowy, lub w radiowym paśmie komercyjnym, na poziomie 2 i więcej MB/s. Usługi w tym zakresie na terenie gminy świadczą Telekomunikacja Polska S.A. (Orange Polska S.A.) oraz MEDIAL-NET Sp. z o.o.

Najkorzystniej sytuacja w zakresie dostępności do internetu występuje na obszarze największych miejscowości gminy: Radomin, Dulsk, Szafarnia, Płonne. W przypadku pozostałych miejscowości mieszkańcy wykorzystują Internet w ograniczonym zakresie.

II.4.3. Gospodarka wodno-ściekowa

System zaopatrzenia w wodę

Zadania w zakresie zaopatrzenia ludności w wodę pitną, w tym prowadzenia procesów uzdatniania wody oraz oczyszczania ścieków komunalnych, realizuje na terenie gminy Samorządowy Zakład Budżetowy w Radominie.

System zaopatrzenia w wodę gminy oparty jest na trzech ujęciach podziemnych, 3 stacjach uzdatniania wody oraz hydroforniach. Ujęcia gminne znajdują się we wsiach: Radomin, Dulsk

i Szczutowo. Woda do celów przeciwpożarowych pobierana jest z hydrantów zlokalizowanych na sieci wodociągowej.

Gmina Radomin jest zwodociągowana w 100%. Długość sieci wodociągowej w gminie Radomin wynosiła w 2014 roku 207,9 km. W latach 2010-2014 wzrosła liczba połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania o 23 szt. W 2013 r. do gospodarstw domowych dostarczono 252,8 dam³ wody.

Tabela 6. Sieć wodociągowa na terenie gminy Radomin w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2010	2011	2012	2013	2014
Długość czynnej sieci rozdzielczej	km	207,9	207,9	207,9	207,9	207,9
Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	930	930	938	951	953

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Pomimo że gmina dysponuje dobrze rozbudowaną siecią wodociągową, potrzeby mieszkańców w zakresie wyposażenia w wodę nie są w pełni zaspokajane, co wynika z problemów w funkcjonowaniu sieci, które z kolei są związane ze słabo rozwiniętym układem hydrologicznym gminy. Powoduje on utrudnienia w dostarczaniu odpowiedniej ilości wody mieszkańcom.

Sieć kanalizacyjna

W 2014 r. na terenie gminy Radomin długość sieci kanalizacyjnej wynosiła 19,1 km. Liczba przyłączy kanalizacyjnych do budynków wynosiła 285 sztuk, a liczba połączeń do budynków mieszkalnych – 994 sztuki.

Tabela 7. Sieć kanalizacyjna na terenie gminy Radomin w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2010	2011	2012	2013	2014
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	19,1	19,1	19,1	19,1	19,1
Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych	szt.	960	960	968	979	994
Przyłącza kanalizacyjne do budynków	szt.	281	281	283	284	285

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Na terenie gminy w latach 2010-2014 długość sieci kanalizacyjnej nie uległa zmianie. W badanym okresie czasu odnotowano wzrost liczby połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych – o 34 szt. (3,5%) oraz wzrost liczby przyłączy kanalizacyjnych do budynków – o 4 szt. Ilość ścieków odprowadzonych do oczyszczalni wyniosła w 2014 r. 20,5 dam³.

Mieszkańcy gminy, którzy nie dysponują dostępem do sieci kanalizacyjnej, korzystają ze zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków. W bieżącym roku zakończyła się realizacja inwestycji polegającej na budowie 45 przydomowych oczyszczalni ścieków. Z kolei w roku 2013 zostało wybudowanych 75 sztuk przydomowych oczyszczalni. Łącznie w latach 2009-2014 zostały wybudowane 264 przydomowe oczyszczalnie ścieków, a w roku 2015 planuje się budowę kolejnych 40.

W miejscowości Radomin funkcjonuje mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków o maksymalnej przepustowości 275 m³/d. Oczyszczalnia jest wykorzystywana w niepełnym stopniu, ze względu na nie do końca zrealizowany system kanalizacyjny i niewielką ilość ścieków dowożonych do punktu zlewnego. Niezbędnym warunkiem prawidłowego funkcjonowania oczyszczalni jest jej dociążenie.

Funkcję odbiornika pełni dla oczyszczalni ścieków Struga Radomińska, której cechą charakterystyczną jest jej zachwiany reżim hydrologiczny, zwłaszcza w okresach długotrwałej suszy, kiedy dochodzi do sporadycznych zaników wody. Jest to istotne ze względu na fakt, iż poniżej Radomina do Strugi odprowadzane są oczyszczone ścieki z gminnej mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków.

II.4.4. Gospodarka odpadami

Źródłem wytwarzania odpadów komunalnych na terenie gminy Radomin są: gospodarstwa domowe, obiekty infrastruktury takie jak: handel, usługi, zakłady rzemieślnicze, szkolnictwo, zakłady produkcyjne.

Dnia 1 stycznia 2012 r. weszła w życie zmiana ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw. W wyniku tych zmian powstały nowe Wojewódzkie Plany Gospodarki Odpadami sporządzane na okres 6 lat z perspektywą do 12 lat. Plan zakłada utworzenie systemu rozwiązań regionalnych tzw. Regionów Gospodarki Odpadami Komunalnymi, w ramach których funkcjonować winny wszelkie niezbędne urządzenia i instalacje, w tym istniejące na terenie województwa składowiska odpadów, spełniające w zakresie technicznym kryteria najlepszej dostępnej techniki i posiadające przepustowość wystarczającą do przyjmowania i przetwarzania odpadów.

Odpady komunalne z terenu gminy Radomin odbierane były do 31.12.2014 r. przez Zakład Usługowo – Handlowy „KARO” Józef Karczewski, ul. Szpakowa 12A, 85-432 Bydgoszcz i przewożone do Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów w Lipnie. Od 1 stycznia 2015 r. odpady od mieszkańców gminy odbiera firma Przedsiębiorstwo Inwestycyjno-Handlowe Inwest-Satelit Dąbrowski Marek, ul. BP. Dominika 5/5, 81-402 Gdynia.

W 2013 r. zebrano 203,00 tony odpadów zmieszanych a w 2014 było ich 260,8 ton.

Gmina nie posiada składowiska odpadów. Na terenie gminy Radomin nie funkcjonuje indywidualny system zbiórki stałych odpadów komunalnych.

II.4.5. Infrastruktura energetyczna

Obszar gminy Radomin nie jest zgazyfikowany. Gmina jest zasilana ze stacji elektroenergetycznej GPZ zlokalizowanej w Golubiu-Dobrzyniu, gdzie pracują dwa transformatory 110/15 kV o mocy 10 MVA każdy. W oparciu o wymieniony GPZ pracuje sieć średniego napięcia zasilana liniami magistralnymi. Przez teren gminy przebiega napowietrzna linia krajowego systemu energetycznego 400 kV przez wsie Szafarnia Pólka, Kamionka, Dulsk i Wilczewko. Operatorem sieci elektroenergetycznej na terenie gminy Radomin jest ENERGA S.A.

Na terenie gminy Radomin nie występuje sieć ciepłownicza. Potrzeby cieplne mieszkańców gminy zabezpieczone są w oparciu o źródła indywidualne (kotłownie wbudowane, piece stałocielne, ogrzewanie elektryczne akumulacyjne, ogrzewanie kominkowe itp.). Emisje energetyczne z gospodarstw domowych korzystających z tradycyjnych źródeł energii stanowią najistotniejsze

zanieczyszczenia do powietrza atmosferycznego, niemniej jednak nie wpływają one w znaczącym stopniu na pogorszenie stanu powietrza atmosferycznego w gminie. Działaniem pożądanym jest modernizacja kotłów i palenisk, stosowanie paliw wysokiej jakości oraz proekologicznych źródeł energii (olej opałowy, biomasa, energia słoneczna, gaz).

W tym kontekście należy również podkreślić istniejące niedostatki w zakresie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej, które w większości przypadków wymagają przeprowadzenia kompleksowej termomodernizacji w zakresie: wymiany stolarki okiennej i drzwiowej, ocieplenia ścian i stropodachów, wymiany instalacji centralnego ogrzewania i instalacji ciepłej wody użytkowej. W chwili obecnej budynki te charakteryzują się niską efektywnością energetyczną i stanowią istotne źródło emisji zanieczyszczeń do powietrza.

Energia odnawialna jest wykorzystywana na terenie gminy w ograniczonym w zakresie. W zakresie energii wiatrowej na terenie gminy funkcjonują 4 elektrownie wiatrowe o łącznej mocy 4,1 MW, w tym:

- 3 elektrownie wiatrowe w Dulsku, w tym jedna o mocy wytwórczej 2 MW oraz dwie o mocy wytwórczej 0,8 MW każda.
- 1 elektrownia wiatrowa w Szafarni o mocy wytwórczej 0,5 MW.

Rozwój energetyki wiatrowej w gminie w kolejnych latach może być w znaczącym stopniu utrudniony, co wynika z ograniczeń przy stawianiu urządzeń, wyznaczonych przez samorząd województwa kujawsko-pomorskiego. Bariera jest również postawa lokalnej społeczności, obawiającej się przede wszystkim hałasu, negatywnego wpływu na ich zdrowie, a także zmniejszenia wartości rynkowych nieruchomości.

W Radominie są wykorzystywane lampy uliczne zasilane energią słoneczną – ich liczba wynosi 26 sztuk. Wykorzystanie energii słonecznej poprzez indywidualnych użytkowników nie jest praktykowane na szerszą skalę. Brakuje rzetelnych informacji na temat liczby instalacji kolektorów słonecznych, niemniej pewnych informacji w tym zakresie dostarczają dane dla obszaru całego powiatu golubsko-dobrzyńskiego, gdzie w 2012 roku liczba instalacji wyniosła 39 sztuk, a łączna powierzchnia – 252,4 m². Pod względem powierzchni instalacji powiat golubsko-dobrzyński zajmuje przedostatnie miejsce wśród wszystkich powiatów ziemskich województwa. Dla porównania powierzchnia instalacji kolektorów słonecznych wynosiła w powiecie toruńskim 9 573,7 m², w powiecie chełmińskim – 1930,5 m², w powiecie bydgoskim – 1878,6 m².

II.4.6. Infrastruktura mieszkaniowa

Warunki mieszkaniowe stanowią jednej z głównych elementów kształtujących warunki życia na danym terenie. Zabudowa gminy Radomin obejmuje zabudowę zakładową, zagrodową oraz mieszkaniową (mieszkania i domy jednorodzinne).

W 2013 r. zasób mieszkaniowy tworzyło 1160 mieszkań o łącznej powierzchni 100 512 m². Średnia powierzchnia mieszkań w gminie wynosiła 86,65 m². W porównaniu do roku 2009 liczba mieszkań wzrosła o 36 mieszkań, tj. o 3,2%, a ich średnia powierzchnia użytkowa wzrosła o ok. 6 m². W latach 2009-2013 na terenie gminy oddano do użytkowania 23 budynki mieszkalne.

W roku 2013 na terenie gminy Radomin do sieci wodociągowej miało dostęp 84,4% mieszkań (wzrost o 2,3% w porównaniu do 2009 r.). Dostęp do łazienki miało 81% mieszkań. W centralne ogrzewanie w 2013 r. wyposażonych było 75,3% mieszkań.

II.4.7. Opieka zdrowotna

Usługi lekarsko-pielęgniarskie mieszkańcom gminy Radomin świadczy Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Nasz Medyk”, zajmujący obecnie we wsi Radomin obiekt będący własnością gminy. W 2013 r. na terenie gminy udzielono 10099 porad w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej oraz 9 890 porad lekarskich. Usługi stomatologiczne na terenie gminy świadczy Jumident.

Na terenie gminy działa jeden punkt apteczny – zlokalizowany w Radominie. W gminie nie funkcjonuje żadna apteka. W 2014 r. na jedną aptekę ogólnodostępną przypadało 3918 osób. W porównaniu z powiatem golubsko-dobrzyńskim wskaźnik ten był znacznie niższy w gminie, bowiem w powiecie na jedną aptekę ogólnodostępną przypadało 4548 osób.

II.4.8. Edukacja i wychowanie

Opieka nad dziećmi do lat 3 i wychowanie przedszkolne

W gminie Radomin nie funkcjonują na chwilę obecną instytucje zapewniające opiekę nad dziećmi do 3. roku życia. Najbliżej zlokalizowane żłobki znajdują się w położonym w odległości ok. 10 km od Radomina Golubiu-Dobrzyniu.

Wychowanie przedszkolne zapewniają 3 placówki – 1 przedszkole publiczne (Przedszkole Publiczne w Dulsku wchodzące w skład Zespołu Szkół w Radominie) oraz 2 niepubliczne punkty przedszkolne prowadzone przez stowarzyszenie (Punkt Przedszkolny „Jakubek” w Płonnem i Punkt Przedszkolny „Jakubek” w Radominie). Ponadto wychowanie przedszkolne jest także zapewniane w oddziałach zerowych przy szkołach podstawowych w Płonnem i Radominie.

Tabela 8 przedstawia ilość placówek, miejsc i liczbę dzieci w przedszkolu publicznym i niepublicznych punktach przedszkolnych na przestrzeni lat 2010-2014.

Tabela 8. Wychowanie przedszkolne na terenie gminy Radomin na przestrzeni lat 2010-2014

Przedszkola	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem	3	2	1	3	3
Miejsca	71	44	36	75	68
Dzieci	57	37	36	49	40

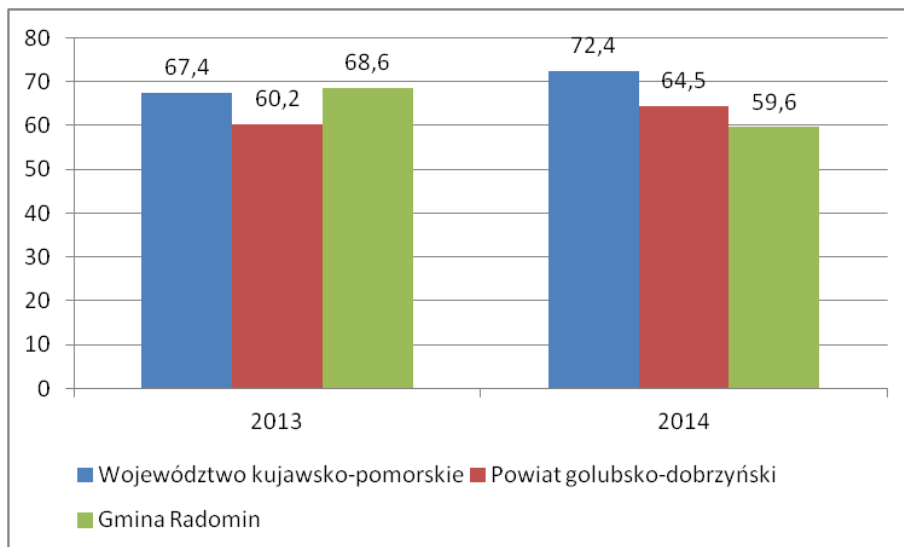
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS i danych Urzędu Gminy w Radominie

Na przestrzeni ostatnich lat liczba placówek przedszkolnych nie uległa zmianie. W roku 2010 dostępnych miejsc w przedszkolach było 71, w 2014 r. liczba miejsc zmalała o 3. W znaczącym stopniu zmniejszyła się liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym. W 2010 r. było ich 57, natomiast w 2014 r. – 40. Oznacza to spadek o blisko 30%. Malejąca liczba dzieci w przedszkolach jest jednym ze skutków zmian demograficznych w gminie.

W roku 2014 wychowaniem przedszkolnym na terenie gminy objętych było 59,6% dzieci w wieku 3-5 lat. W porównaniu do roku 2010 wskaźnik ten wzrósł o 11,5%. Należy podkreślić, że jeszcze w roku 2013 wskaźnik ten osiągał jedną z najwyższych wartości wśród gmin powiatu golubsko-dobrzyńskiego (wyższą wartość wskaźnika odnotowano jedynie w gminie miejskiej Golub-Dobrzyń – 71,1%), jednak już w roku 2014 wyższą wartość wskaźnika odnotowano już w czterech gminach – gminie miejskiej Golub-Dobrzyń, gminach wiejskich: Ciechocin, Golub-Dobrzyń i Zbójno. Podobnie przedstawia się sytuacja w odniesieniu do powiatu i województwa. W roku 2013 pod

względem odsetka dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym gmina Radomin wypadła lepiej zarówno w porównaniu do powiatu, jak i województwa, jednak w roku 2014 wypadła znacznie gorzej.

Wykres 12. Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w latach 2013-2014 [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne

Edukację na poziomie podstawowym i gimnazjalnym zapewniają na terenie gminy Radomin następujące placówki:

- 1) Zespół Szkół w Radominie, w skład którego wchodzi:
 - Szkoła Podstawowa w Radominie z Filią w Dulsku,
 - Publiczne Gimnazjum im. Fryderyka Chopina w Radominie.
- 2) Szkoła Podstawowa im. Dziekanowskich w Płonnem.

Zgodnie z danymi GUS w latach 2010-2014 liczba uczniów uczęszczających do szkół podstawowych na terenie gminy Radomin zmniejszyła się o 8,3%. W 2014 r. do tego typu szkół uczęszczało 244 uczniów, podczas gdy w roku 2010 – 266 uczniów.

Tabela 9. Szkolnictwo podstawowe w gminie Radomin na przestrzeni lat 2010-2014

Szkoły podstawowe	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem	3	3	3	3	3
Uczniowie	266	264	251	228	244
Absolwenci	64	43	48	50	38

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS i danych Urzędu Gminy w Radominie

W latach 2010-2014 liczba uczniów uczęszczających do gimnazjów zmniejszyła się o 34,5%, z 174 osób w 2010 r. do 114 osób w 2014 r.

Tabela 10. Szkolnictwo gimnazjalne na terenie gminy Radomin na przestrzeni lat 2010-2014

Szkoły gimnazjalne	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem	1	1	1	1	1
Uczniowie	174	171	142	124	114
Absolwenci	63	43	64	59	44

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Malejąca liczba uczniów w szkołach jest następstwem postępujących zmian demograficznych, w tym niskiej dzietności, ujemnego przyrostu naturalnego i migracji młodych. Postępujący niż demograficzny może przełożyć się w przyszłości na konieczność reorganizacji placówek edukacyjnych w gminie.

Szkolnictwo ponadgimnazjalne

Na terenie gminy nie funkcjonują żadne placówki kształcące na poziomie ponadgimnazjalnym. Najbliżej zlokalizowanymi tego typu szkołami są szkoły zlokalizowane w oddalonym o ok. 10 km od Radomina Golubiu-Dobrzyniu:

- Liceum Ogólnokształcące im. Anny Wazówny w Zespole Szkół Nr 1 w Golubiu-Dobrzyniu.
- Technikum w Zespole Szkół nr 2 w Golubiu-Dobrzyniu.
- Zasadnicza Szkoła Zawodowa w Zespole Szkół nr 2 w Golubiu-Dobrzyniu.

Jakość oferty edukacyjnej

Jakość kształcenia w gminie Radomin może być mierzona jakością infrastruktury edukacyjnej. Należy podkreślić, że w ostatnich latach przeprowadzono w gminie szereg inwestycji mających na celu poprawienie jakości bazy edukacyjnej gminy. Wykonano podstawowe remonty, zmodernizowano system ogrzewania w obiektach oraz instalacje sanitarne. Stąd też na chwilę obecną infrastruktura edukacyjna gminy jest w dobrym stanie technicznym. Również pod względem ilościowym, baza edukacyjna gminy wypada korzystnie. Funkcjonujące placówki w pełni zaspokajają potrzeby edukacyjne mieszkańców gminy, a biorąc pod uwagę malejącą liczbę uczniów w szkołach, należy stwierdzić wręcz, że szkoły w gminie, zwłaszcza te zlokalizowane poza Radominem, nie są wykorzystywane w pełnym zakresie.

Jakość kształcenia warunkują również standardy wyposażenia placówek edukacyjnych, m.in. w zakresie ich informatyzacji. Pod tym kątem sytuacja w gminie Radomin prezentuje się dosyć korzystnie. Wszystkie szkoły funkcjonujące na terenie gminy są wyposażone w komputery przeznaczone do użytku uczniów z dostępem do Internetu. Liczba uczniów szkół podstawowych przypadających na 1 komputer wynosi w gminie 5,98, a uczniów szkół gimnazjalnych – 5,46. W przypadku powiatu wartości te kształtują się odpowiednio na poziomach: 7,76 i 9,86, a w przypadku województwa odpowiednio: 11,03 i 11,46.

Miernikiem jakości kształcenia mogą być również wyniki egzaminów. Wyniki z roku 2014 gminy Radomin, Ciechocin i Zbójno należą do najniższych wyników gmin województwa kujawsko-pomorskiego. Gmina Radomin w roku szkolnym 2013/2014 osiągnęła najgorszy wśród gmin powiatu golubsko-dobrzyńskiego średni wynik sprawdzianu w klasie VI szkoły podstawowej, tj. 18,8, podczas, gdy na obszarze całego powiatu wynik ten wyniósł 23,4, na terenie województwa kujawsko-pomorskiego – 25. Wynik gminy Radomin jest również niższy od średniej ogólnokrajowej, która

wyniosła 25,8. Należy również podkreślić, że w latach 2008/2009-2013/2014 wynik ten kształtował się na zdecydowanie wyższym poziomie – średnia z tych lat wynosi 21,8. Nieco lepiej prezentowała się sytuacja, jeśli chodzi o wyniki egzaminu gimnazjalnego w części humanistycznej, jednak i w tym przypadku średni wynik był zdecydowanie niższy od średniej powiatowej, wojewódzkiej i krajowej. Lepiej na tle innych gmin powiatu prezentował się z kolei wynik gminy w części matematyczno-przyrodniczej egzaminu, natomiast dosyć znacząco odbiegał od średniej wojewódzkiej i krajowej.

Powyższe może wskazywać na konieczność podjęcia działań w zakresie podnoszenia jakości nauczania, przykładowo poprzez poszerzenie oferty edukacyjnej m.in. w zakresie zajęć wyrównawczych, szerszej oferty zajęć pozalekcyjnych itp.

II.4.9. Oferta kulturalna, rekreacyjna i sportowa

Oferta kulturalna

Instytucjami przyczyniającymi się do kształtowania życia kulturalnego mieszkańców gminy Radomin są przede wszystkim:

- Ośrodek Chopinowski w Szafarni,
- Regionalna Izba Pamięci Marii Dąbrowskiej w Płonnem,
- Gminna Biblioteka Publiczna im. Ziemi Dobrzyńskiej w Radominie,
- Wiejski Dom Kultury w Dulsku,
- Świetlice wiejskie w: Szafarni, Łubkach, Wilczewie, Szczutowie, Kamionce, Radominie, Rętwinach,
- Szkoły podstawowe i gimnazjum.

Ośrodek Chopinowski w Szafarni organizuje szereg imprez o charakterze kulturalnym, w tym poświęconych pamięci słynnego kompozytora jak: koncerty, warsztaty kompozytorskie, warsztaty pianistyczne, konkursy wiedzy o Fryderyku Chopinie, wystawy fotograficzne i malarskie, zajęcia umuzykalniające dla dzieci, przedstawienia teatralne, konkursy plastyczne. W Ośrodku Chopinowskim odbywają się również zajęcia Szkoły Muzycznej I stopnia z Golubia Dobrzyń. Najważniejszym wydarzeniem kulturalnym o znaczeniu międzynarodowym jest organizowany corocznie Międzynarodowy Konkurs Pianistyczny im. F. Chopina dla Dzieci i Młodzieży w wieku od 6 do 16 lat. Z roku na rok przybywa chętnych do udziału w konkursie i pojawiają się uczestnicy niemal z każdej części świata. O coraz większej popularności konkursu na arenie międzynarodowej świadczy fakt, iż w roku 2009 w konkursie wzięli udział pianiści wyłącznie z Europy, a w roku 2014 również z takich krajów, jak: USA, Chiny, Korea Północna, czy Izrael. Rangę konkursu podnosi jury konkursu, w którym zasiadają wybitni pianiści i profesorowie uczelni muzycznych z Polski i z zagranicy.

Ośrodek prowadzi aktywną działalność artystyczną oraz cieszy się ogromnym zainteresowaniem, co potwierdza rokrocznie wysoka liczba organizowanych wydarzeń artystycznych (koncertów) oraz utrzymująca się cały czas na wysokim poziomie liczba odwiedzających.

Tabela 11. Wybrane dane statystyczne dot. Ośrodka Chopinowskiego w Szafarni

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba zorganizowanych koncertów	Szt.	24	32	31	29	38
Liczba odwiedzających	Os.	14200	10150	12728	10120	9180

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Chopinowskiego w Szafarni

Regionalna Izba Pamięci Marii Dąbrowskiej w Płonnem prowadzi działalność muzealną w zakresie udostępniania pamiątek po pisarce, jest też organizatorem imprez i wydarzeń kulturalnych. Izba organizuje m.in. co roku Powiatowy Konkurs Recytatorski „Blżej Marii Dąbrowskiej”. Zgodnie z danymi placówki, liczba odwiedzających wynosi rocznie ok. 600 osób.

Gminna Biblioteka Publiczna im. Ziemi Dobrzyńskiej w Radominie, której podlega filia wiejska w Dulsku oraz wypożyczalnia w Płonnem. Biblioteka, oprócz udostępniania księgozbiorów, prowadzi aktywną działalność kulturalną, organizując liczne imprezy związane z czytelnictwem. Należy jednakże podkreślić, że liczba osób korzystających z tego typu oferty kulturalnej w gminie z roku na rok maleje, co może wynikać z jednej strony z malejącą liczbą placówek bibliotecznych, a z drugiej z coraz mniejszą popularnością czytelnictwa.

Tabela 12. Wybrane dane statystyczne dot. placówek bibliotecznych w gminie Radomin

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2010	2011	2012	2013	2014
Biblioteki i filie ogółem	Ob.	3	3	2	1	1
Czytelnicy w ciągu roku	Os.	797	716	574	353	325
Czytelnicy bibliotek na 1000 ludności	Os.	196	178	144	90	83
Księgozbiór	Wol.	26438	26246	20209	13603	11933
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika	Wol.	16,2	16,3	13,0	15,4	17,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Ponadto, do instytucji kształtujących życie kulturalne w gminie Radomin należy zaliczyć: Wiejski Dom Kultury w Dulsku, świetlice wiejskie w: Szafarni, Łubkach, Wilczewie, Szczutowie, Kamionce, Radominie.

Warto również podkreślić, że ważną rolę w popularyzowaniu kultury na terenie gminy pełnią także szkoły, które często prowadzą własne, pozalekcyjne zajęcia artystyczne. W tym kontekście dużego znaczenia nabiera współpraca pomiędzy instytucjami kultury działającymi na terenie gminy a szkołami.

Oferta sportowa i rekreacyjna

Gmina Radomin dysponuje dobrze rozwiniętą infrastrukturą sportową w zakresie uprawiania piłki nożnej. W 2014 roku do użytku zostały oddane boiska sportowe do piłki nożnej w miejscowościach: Płonne i Dulsk. Z kolei w 2013 roku gruntownej modernizacji poddano boisko do piłki nożnej w Radominie, które na chwilę obecną dysponuje 500 miejscami, w tym 80 miejscami siedzącymi.

W zakresie upowszechniania sportu funkcjonuje w gminie klub sportowy Sokół Radomin, którego celem jest rozwijanie działalności sportowej, w szczególności piłki nożnej wśród dzieci, młodzieży i dorosłych, popularyzowanie piłki nożnej i ruchu na świeżym powietrzu oraz organizowanie imprez sportowych. W ramach klubu funkcjonują trzy drużyny piłkarskie: Juniorzy Młodzi, Orliki i Seniorzy.

Na terenie gminy są regularnie organizowane zawody sportowe, w tym:

- Turniej Orlików o Puchar Wójta Gminy Radomin;

- Mikołajkowy Turniej Piłki Siatkowej Dziewcząt o Puchar Dyrektora Zespołu Szkół w Radominie;
- Turniej Sołectw Gminy Radomin;
- Gminne zawody sportowo-pożarnicze.

Ponadto, na terenie gminy odbywają się również często inne imprezy o charakterze kulturalno-historycznym i integracyjno-rozrywkowym. Należy zaliczyć do nich m.in.: Dzień Strażaka, Święto Gminy Radomin, obchody powstania VI Pułku Ułanów pod dowództwem Dominika Dziewanowskiego w Płonnem, doroczne dożynki, turnieje wiedzy pożarniczej, spotkania środowiskowe (np. z okazji Dnia Kobiet, wigilijne), choinki szkolne, obchody rocznicy wyzwolenia gminy Radomin przez Armię Czerwoną spod okupacji hitlerowskiej itp.

Pomimo dosyć bogatego kalendarza imprez dla mieszkańców gminy, należy odnotować cały czas niewystarczającą ofertę rekreacyjną dla osób starszych. Na terenie gminy nie funkcjonują żadne placówki, których działalność ukierunkowana byłaby przede wszystkim na osoby starsze i które zapewniałyby im organizację czasu wolnego, jednocześnie integrując ich ze społecznością lokalną. W obliczu rosnącej liczby osób w wieku poprodukcyjnym, koniecznym jest podjęcie działań mających na celu rozwój oferty skierowanej do tych osób.

II.5. Wnioski z diagnozy

Na poniższym schemacie zaprezentowano syntetyczne podsumowanie diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie Radominie i podstawowe wnioski z niej wynikające.

Schemat 1. Podsumowanie diagnozy i podstawowe wnioski

Źródło: opracowanie własne

III. IDENTYFIKACJA PROBLEMÓW I POTRZEB ROZWOJOWYCH GMINY

III.1. Raport z badań ankietowych

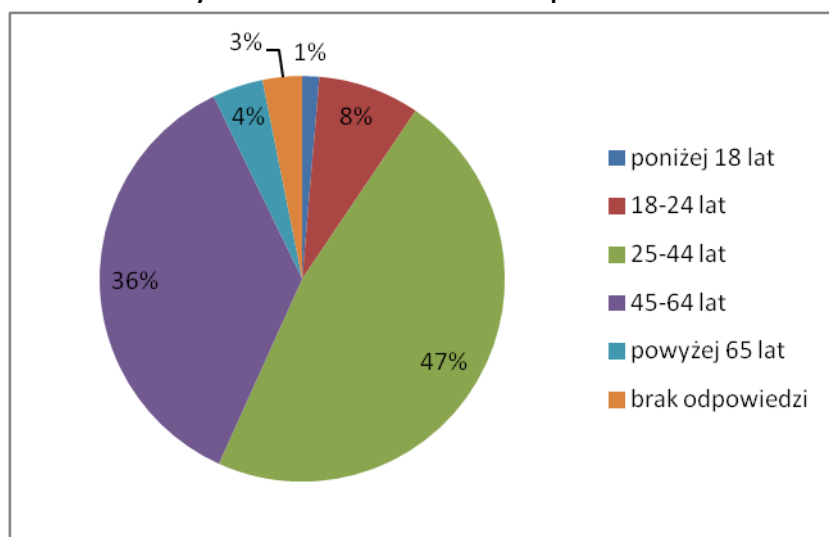
W celu pełnego zobrazowania sytuacji panującej na terenie Gminy Radomin niezbędne są informacje uzyskane bezpośrednio od mieszkańców. W związku z tym zostały przeprowadzone badania ankietowe. W ankietach mieszkańcy dostali możliwość wyrażenia opinii o aktualnej sytuacji gminie oraz zaproponowania kierunków rozwoju, które są ich zdaniem priorytetowe.

Uczestnicy badania

W badaniu wzięły udział 222 osoby. Kobiety stanowiły 59% (130 osób), natomiast mężczyźni – 39% (87 osób). 2% ankietowanych (5 osób) w ogóle nie określiło swojej płci.

Przeważającą grupę ankietowanych stanowiły osoby w wieku: 25-44 lat (105 osób – 47%) oraz 45-64 lat (80 osób – 36%). Oznacza to, że ponad $\frac{3}{4}$ respondentów należało do grupy osób młodych i w średnim wieku, i to ich opinia o gminie będzie przeważała w badaniu. Wśród pozostałych ankietowanych wiek kształtował się następująco: poniżej 18 lat – 1%, 18-24 lat – 8% oraz powyżej 65 lat – 4%. Z pośród wszystkich badanych 3% nie udzieliło żadnej odpowiedzi. Struktura wiekowa respondentów zobrazowana jest na wykresie 13.

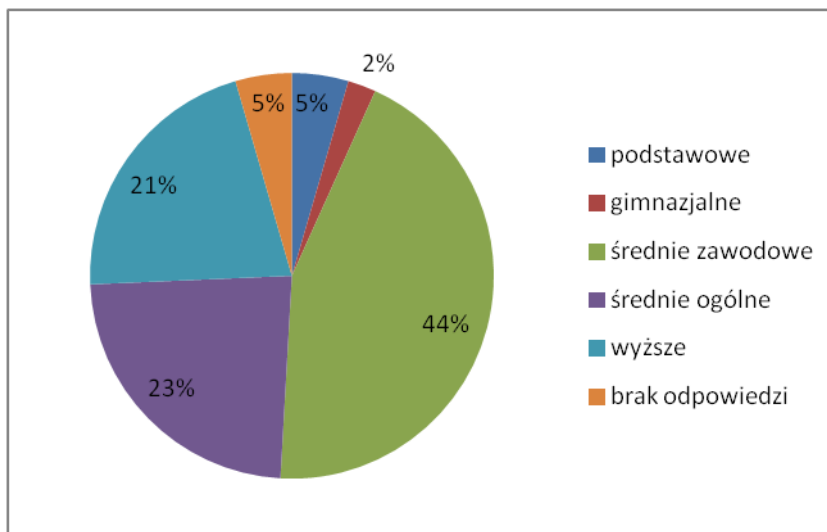
Wykres 13. Struktura wiekowa respondentów

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Najliczniejszą grupę wśród respondentów stanowiły osoby posiadające wykształcenie zawodowe – 44% (98 osób). 23% osób zadeklarowało wykształcenie średnie ogólnie, natomiast niewiele mniej, czyli 21% - wykształcenie wyższe. Najmniej liczną grupę ankietowanych stanowili mieszkańcy posiadający wykształcenie: podstawowe (5%) oraz gimnazjalne (2%). 5% uczestników badania nie ustosunkowało się postawionego pytania. Strukturę wykształcenia przybliży wykres 14.

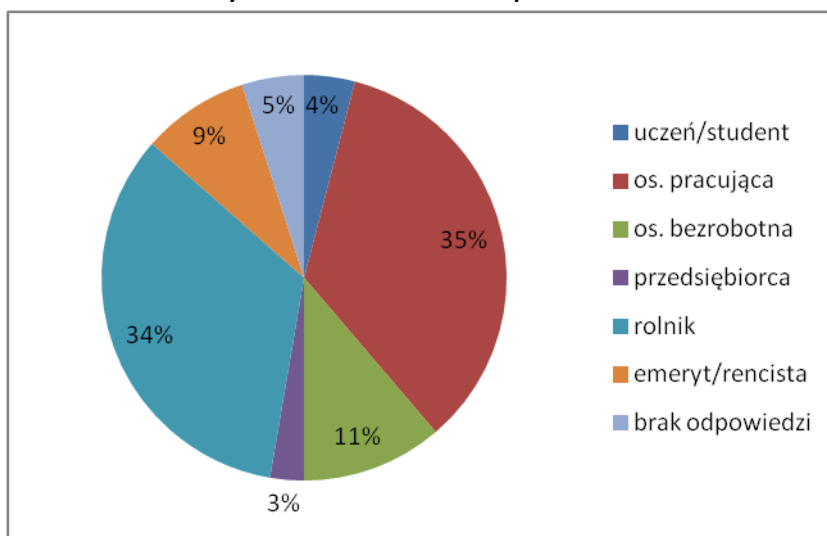
Wykres 14. Wykształcenie respondentów

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Z pośród wszystkich uczestników badania najliczniejszą grupę stanowiły osoby pracujące – 35% oraz rolnicy – 34%. Pozostali uczestnicy badania stanowili: osoby bezrobotne – 11%, emeryci/renciści – 9%, uczniowie/studenci – 4% oraz przedsiębiorcy 3%. 5% badanych nie udzieliło żadnej odpowiedzi na zadane pytanie. Strukturę zatrudnienia przedstawia wykres 15.

Wykres 15. Zatrudnienie respondentów

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Struktura formularza ankietowego

W ankiecie zostało zawartych 7 pytań, w tym 6 pytań zamkniętych i jedno otwarte. W pytaniach zamkniętych mieszkańcy mieli możliwość ocenić takie aspekty życia w gminie, jak:

- 1) Infrastruktura techniczna – drogowa, wodociągowa, kanalizacyjna, ciepłownicza, oświetleniowa, teleinformatyczna.
- 2) Stan powiązań komunikacyjnych – dostępność usług transportu publicznego, ścieżki rowerowe, bezpieczeństwo na drogach publicznych.

- 3) Stan infrastruktury społecznej oraz dostępność i jakość usług społecznych – infrastruktura kulturalna, infrastruktura edukacyjna i wychowawcza, dostępność przedszkoli i żłobków, infrastruktura turystyczna i wypoczynkowa, infrastruktura ochrony zdrowia i pomocy społecznej, dostępność i jakość usług medycznych i opieki społecznej.
- 4) Sytuacja gospodarcza i rynek pracy – możliwość zatrudnienia, przedsiębiorczość mieszkańców, instrumenty wsparcia osób bezrobotnych, atrakcyjność inwestycyjna gminy, współpraca samorządów i przedsiębiorców, system wspierania przedsiębiorczości.
- 5) Aktywność mieszkańców i współpraca społeczna – oddolna aktywność mieszkańców, jakość oferty rekreacyjnej i kulturalnej, otwartość władz na inicjatywy społeczne, działalność organizacji pozarządowych, poczucie bezpieczeństwa na terenie gminy.

Szóste pytanie zamknięte dotyczyło proponowanych i priorytetowych, zdaniem ankietowanych, kierunków rozwoju gminy. Możliwe było wskazanie trzech kierunków rozwoju. Wśród propozycji znalazły się:

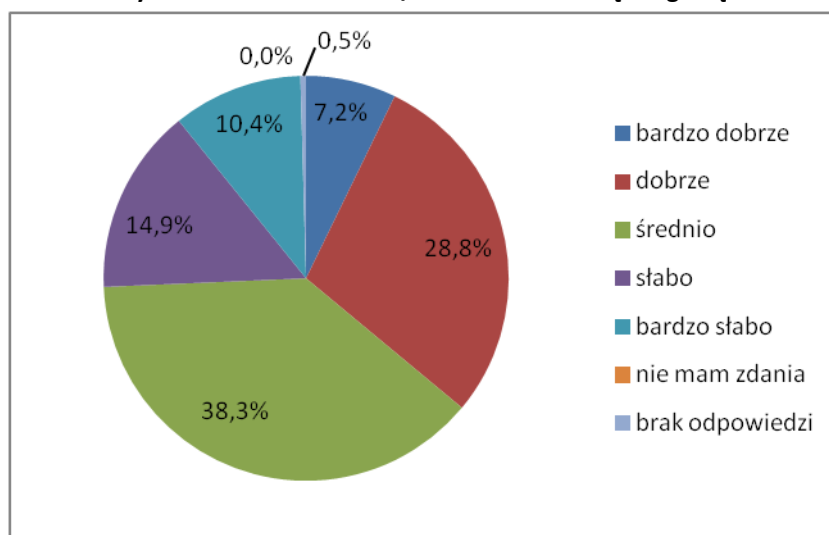
- Rozwój gospodarczy i wspierania przedsiębiorczości.
- Rolnictwo i obszary wiejskie.
- Pomoc społeczna, zwalczanie dyskryminacji, działania na rzecz osób niepełnosprawnych.
- Edukacja i wychowanie.
- Sport i rekreacja.
- Turystyka w oparciu o walory przyrodnicze, krajoznawcze i kulturowe.
- Rozwijanie infrastruktury drogowej i komunikacji publicznej.
- Rozbudowa gminnej sieci wodociągowo-kanalizacyjnej.
- Rozbudowa pozostałej infrastruktury technicznej (gaz, energetyka, telekomunikacja).
- Promocja gminy i współpraca z innymi gminami w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego.
- Zagospodarowanie przestrzenne.
- Porządek publiczny, bezpieczeństwo obywateli.
- Ochrona środowiska, ekologia.
- infrastruktura społeczna i ochrona zdrowia.

Pytanie otwarte dotyczyło proponowanych przez mieszkańców inwestycji do realizacji gminie Radomin. Ankietowani mieli możliwość wskazania po pięć propozycji:

- Dotyczących sfery społecznej (edukacja, bezrobocie, pomoc społeczna i problemy społeczne).
- Dotyczących sfery gospodarczej (rolnictwo, przedsiębiorczość, turystyka, przemysł itp.).
- Dotyczących ochrony środowiska i zasobów przyrodniczych.
- Dotyczących infrastruktury (drogi, parkingi, kanalizacja, wodociągi, obiekty użyteczności publicznej itp.).

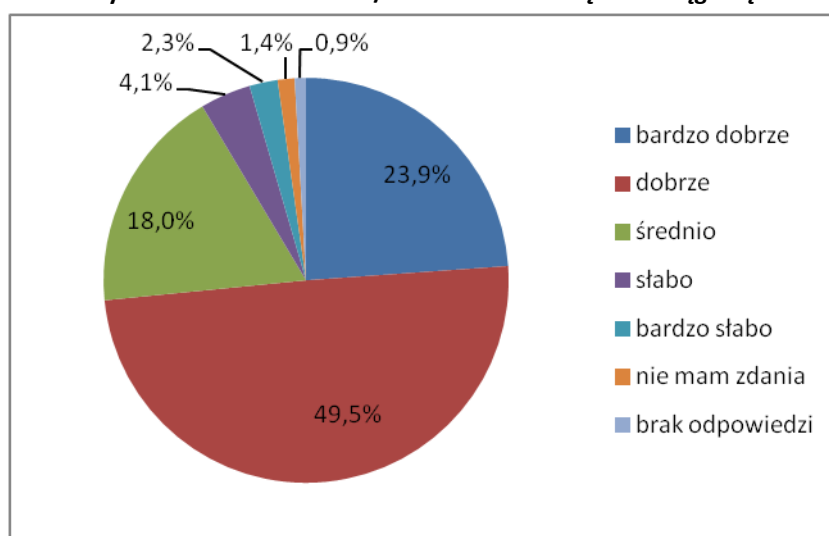
Wyniki badań**1) Ocena stanu infrastruktury technicznej**

38,3% mieszkańców gminy ocenia infrastrukturę drogową w gminie średnio, a ponad 25% - słabo lub bardzo słabo. 28,8% ocenia stan dróg w gminie dobrze, co pozwala stwierdzić, że większość mieszkańców dostrzega, iż realizowane inwestycje drogowe są cały czas niewystarczające, a istniejąca infrastruktura drogowa nadal wymaga znaczących nakładów finansowych.

Wykres 16. Jak ocenia Pan/Pani infrastrukturę drogową?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

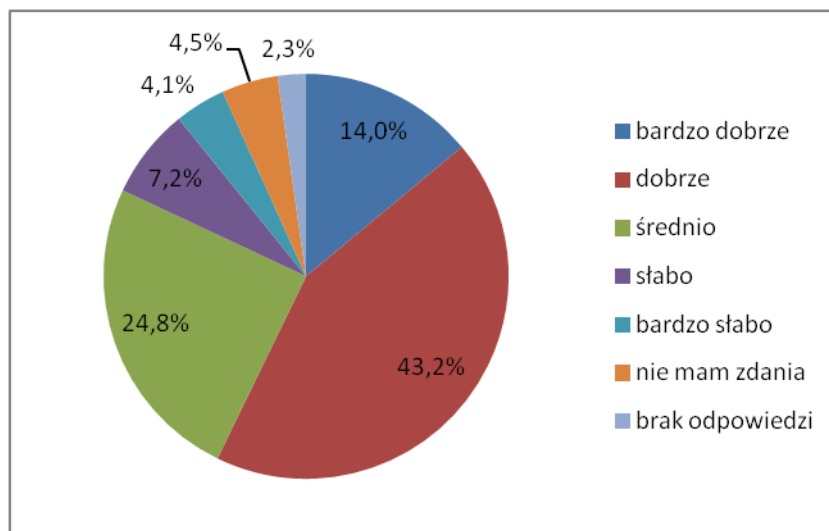
Zupełnie inaczej przedstawia się sytuacja w zakresie infrastruktury wodociągowej. Wysoki stopień skanalizowania gminy przekłada się na bardzo dobrą lub dobrą ocenę tej infrastruktury wśród ponad 73% mieszkańców. Jedynie 4,1% mieszkańców ocenia jakość infrastruktury wodociągowej słabo. Może to dotyczyć niewielkich obszarów gminy, które nie są jeszcze zwodociągowane.

Wykres 17. Jak ocenia Pan/Pani infrastrukturę wodociągową?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Podobnie, jak w przypadku infrastruktury wodociągowej, jest oceniana infrastruktura kanalizacyjna. Blisko 60% mieszkańców gminy ocenia ją bardzo dobrze lub dobrze. Odsetek osób niezadowolonych z dostępności infrastruktury kanalizacyjnej w gminie wynosi nieco ponad 11%.

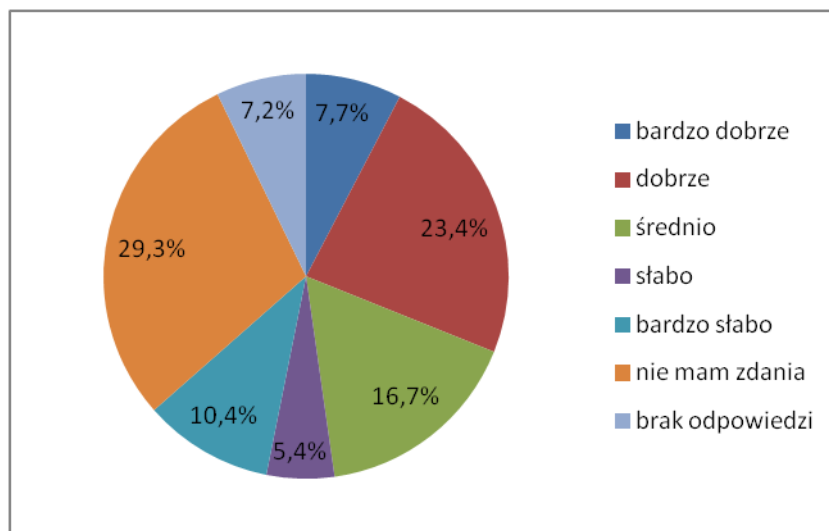
Wykres 18. Jak ocenia Pan/Pani infrastrukturę kanalizacyjną?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Gmina Radomin nie dysponuje siecią ciepłowniczą. Ciepłownictwo w gminie jest oparte o źródła indywidualne (kotłownie wbudowane, piece stałocielne, ogrzewanie elektryczne akumulacyjne, ogrzewanie kominkowe itp.). Stan tej infrastruktury jest oceniany przez ponad 31% mieszkańców bardzo dobrze lub dobrze. Jednocześnie blisko 30% nie ma zdania, ponad 7% nie udzieliło żadnej odpowiedzi.

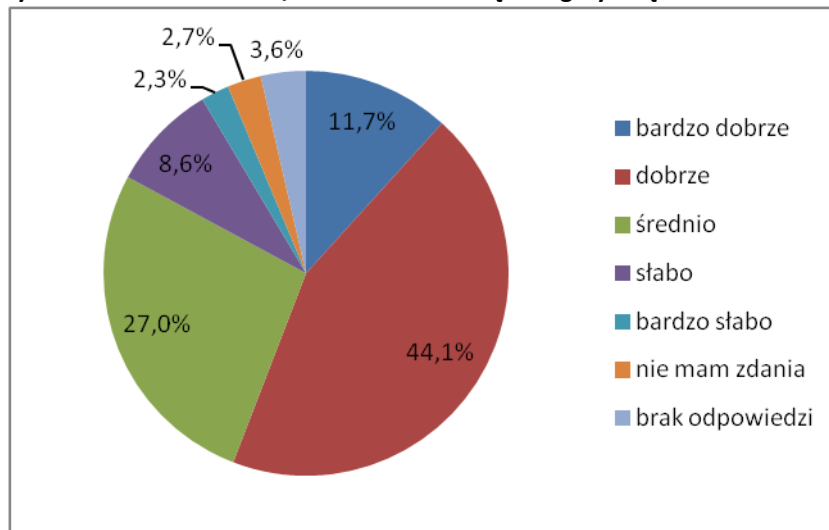
Wykres 19. Jak ocenia Pan/Pani infrastrukturę energetyczną – ciepłowniczą?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Dobrze jest oceniana przez mieszkańców infrastruktura energetyczna gminy w zakresie oświetlenia ulicznego, oświetlenia obszarów wiejskich, obiektów użyteczności publicznej itp. Niemalże 56% ankietowanych wskazuje, że infrastruktura ta jest dobrze lub bardzo dobrze rozwinięta. Średnio ocenia ją 27%, zaś niecałe 11% dostrzega znaczące deficyty w tym zakresie.

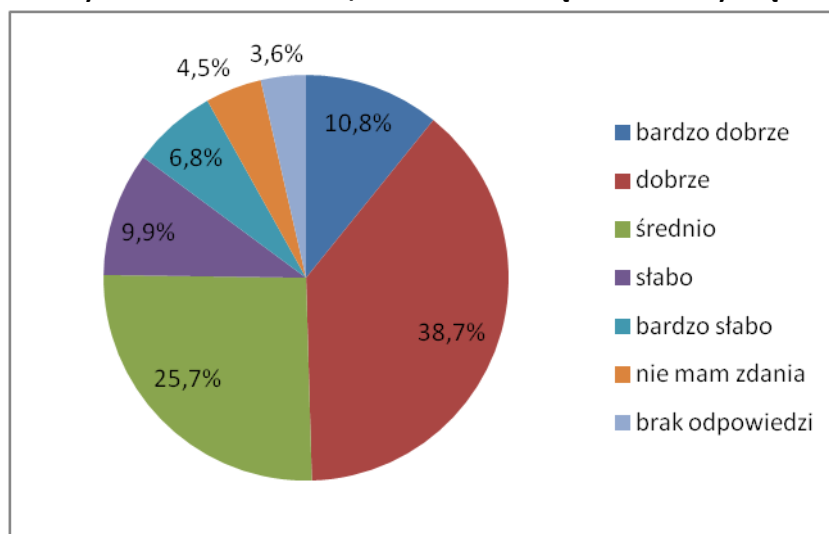
Wykres 20. Jak ocenia Pan/Pani infrastrukturę energetyczną – oświetleniową?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Stosunkowo dobrze jest oceniana jakość infrastruktury teleinformatycznej gminy, a tym samym stopień jej cyfryzacji. Blisko 50% wskazuje, że infrastruktura teleinformatyczna jest rozwinięta bardzo dobrze lub dobrze. Dane te potwierdzają również raporty dot. wykluczenia cyfrowego, zgodnie z którymi gminy Radomin nie jest zagrożona wykluczeniem cyfrowym. Niemniej jednak cały czas spora liczba mieszkańców gminy (blisko 17%) wskazuje na braki w tym zakresie. Powyższe również znajduje swoje potwierdzenie w raportach, które wskazują, że najkorzystniej przedstawia się sytuacja w tym zakresie w rejonie największych miejscowości gminy.

Wykres 21. Jak ocenia Pan/Pani infrastrukturę teleinformatyczną?

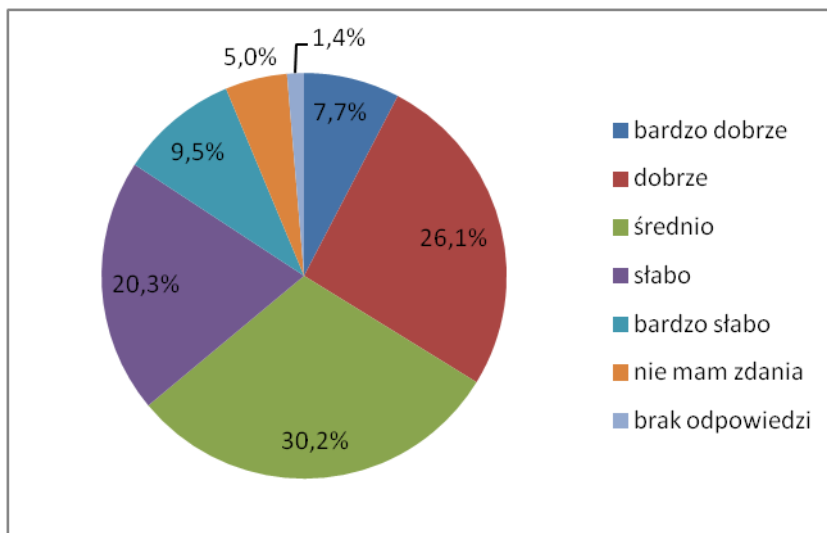

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

2) Ocena stanu powiązań komunikacyjnych

Ponad 1/3 mieszkańców gminy ocenia jakość usług transportu publicznego bardzo dobrze lub dobrze. Zbliżona liczba ankietowanych (blisko 30%) ocenia je z kolei słabo lub bardzo słabo, a ponad 30% - średnio. Powyższe może wskazywać na istniejące dysproporcje w zakresie dostępu do środków transportu zbiorowego na terenie gminy.

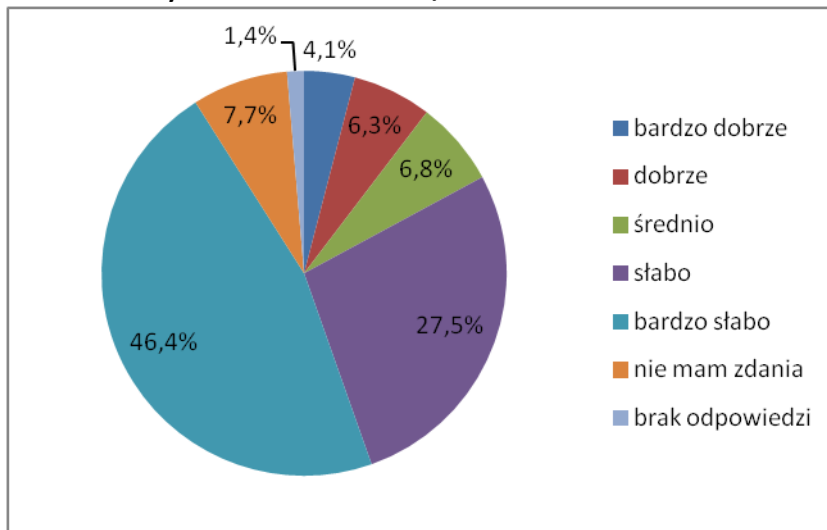
Wykres 22. Jak ocenia Pan/Pani dostępność usług transportu publicznego?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Zdecydowanie negatywnie mieszkańcy oceniają system ścieżek rowerowych w gminie. Blisko 74% mieszkańców gminy ocenia system ścieżek rowerowych w gminie słabo lub bardzo słabo. Wynika to z faktu, że na terenie gminy ścieżki rowerowe praktycznie nie występują.

Wykres 23. Jak ocenia Pan/Pani ścieżki rowerowe?

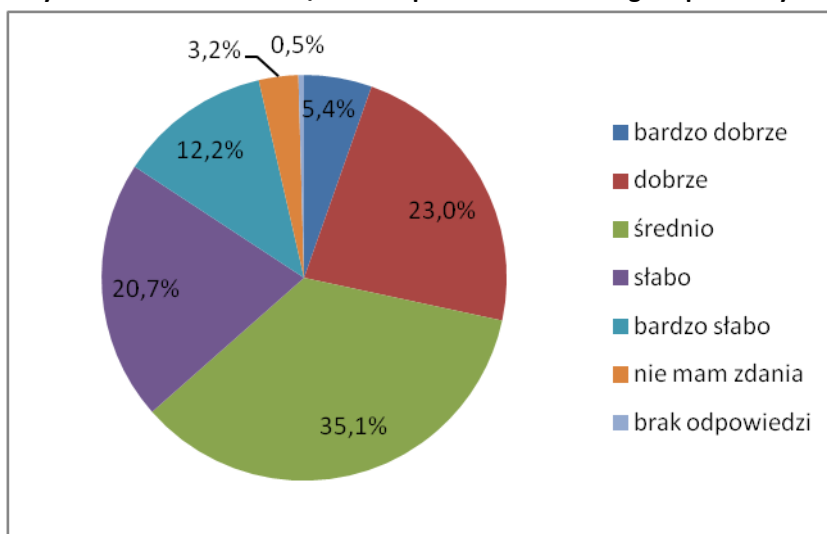

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Niska dostępność ścieżek rowerowych oraz innych elementów infrastruktury towarzyszącej (np. chodników), jak również niezadowalający stan techniczny dróg gminnych przekłada się na stosunkowo niską ocenę poziomu bezpieczeństwa na drogach publicznych. Jedynie 28,4% ankietowanych czuje się w pełni bezpiecznie na drogach w gminie (ocena bardzo dobra lub dobra).

Ponad 35% ankietowanych ocena poziom bezpieczeństwa na drogach średnio, a blisko 1/3 – słabo lub bardzo słabo.

Wykres 24. Jak ocenia Pan/Pani bezpieczeństwo na drogach publicznych?

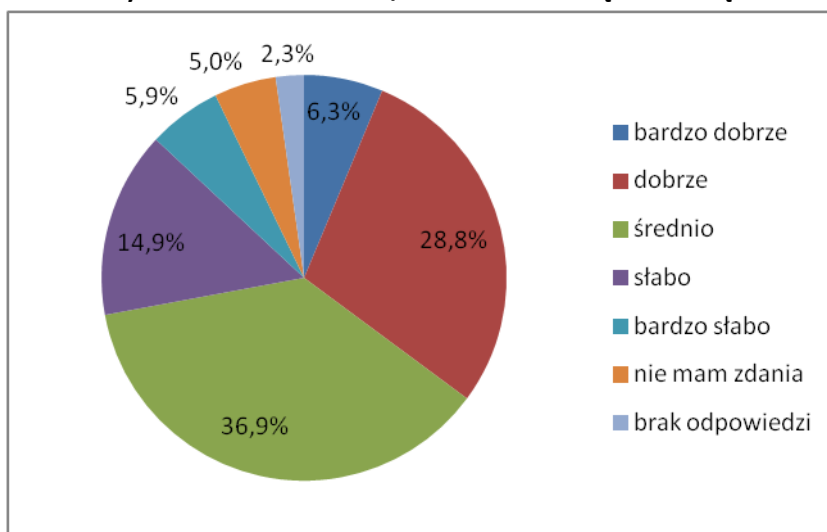

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

3) Ocena stanu infrastruktury społecznej oraz dostępności i jakości usług społecznych

Infrastruktura kulturalna w gminie – jej jakość i dostępność – jest oceniana przez 1/3 dobrze lub bardzo dobrze, prawie taka sama liczba ankietowanych ocenia ją średnio, a niemalże 21% ma poważne zastrzeżenia co do jakości i dostępności obiektów kulturalnych na terenie gminy. Powyższe może wskazywać, że pomimo funkcjonowania na terenie gminy tak znaczących instytucji kulturalnych, jak Ośrodek Chopinowski w Szafarni czy Regionalna Izba Pamięci w Płonnem, istnieje cały czas zapotrzebowanie na placówki kulturalne, zwłaszcza na obszarze zlokalizowanym poza największymi miejscowościami gminy.

Wykres 25. Jak ocenia Pan/Pani infrastrukturę kulturalną?

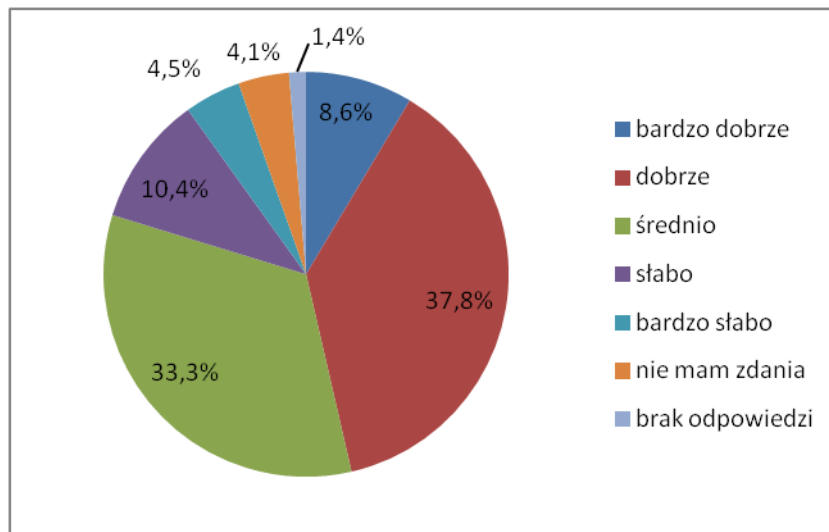

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Dosyć dobrze oceniana jest natomiast infrastruktura edukacyjna i wychowawcza, tj. szkoły podstawowe i gimnazja funkcjonujące na terenie gminy. Ponad 46% ankietowanych ocenia je dobrze

lub bardzo dobrze, 1/3 – średnio, a jedynie niespełna 15% – słabo lub bardzo słabo. Powyższe wynika z aktywnej polityki inwestycyjnej gminy w ostatnich latach w zakresie modernizacji placówek szkolnych.

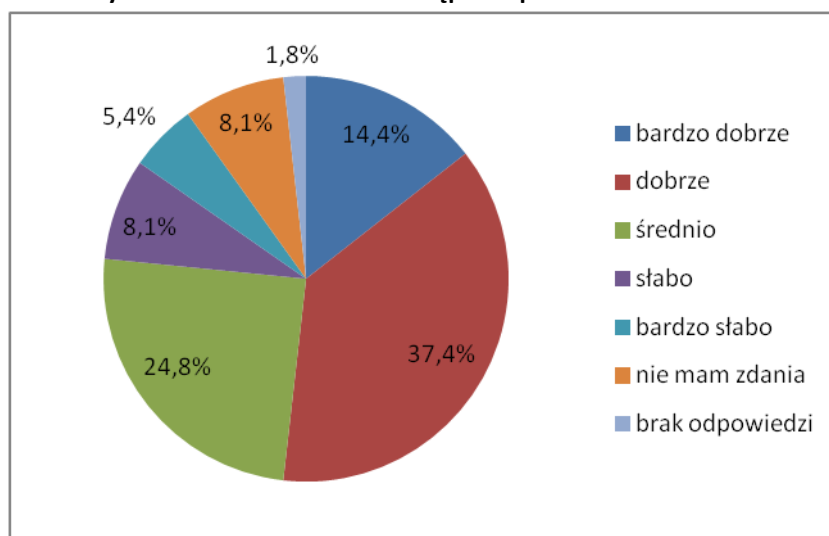
Wykres 26. Jak ocenia Pan/Pani infrastrukturę edukacyjną i wychowawczą?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wysoki odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym przekłada się na wysoki poziom zadowolenia mieszkańców z dostępności placówek przedszkolnych na terenie gminy. Należy jednakże podkreślić, że pytanie w tym zakresie dot. również placówek zapewniających opiekę nad dziećmi do lat 3 (żłobki, kluby dziecięce), a takie w gminie Radomin na chwilę obecną nie funkcjonują. Niemniej jednak brak tego typu placówek nie rzutuje w znaczącym stopniu negatywnie na ocenę mieszkańców w tym zakresie. Ponad połowa ankietowanych ocenia dobrze lub bardzo dobrze dostępność obiektów przedszkolnych w gminie. Niespełna ¼ ocenia ją średnio, a jedynie nieco ponad 13% – słabo lub bardzo słabo.

Wykres 27. Jak ocenia Pani dostępność przedszkoli i żłobków?

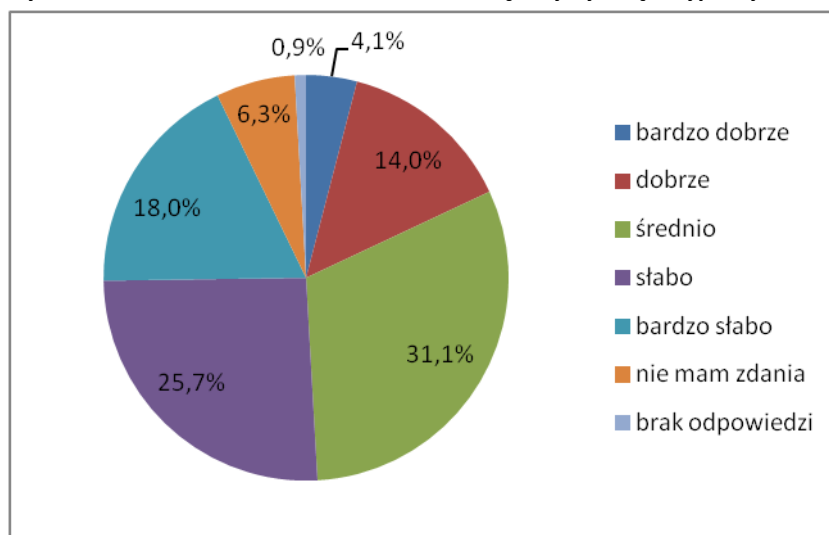

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wyraźne niedostatki dostrzegają ankietowani w zakresie infrastruktury turystycznej i wypoczynkowej. Blisko 44% ocenia ją słabo lub bardzo słabo, a jedynie 18% – dobrze lub bardzo

dobrze. Powyższe wyniki dobrze odzwierciedlają sytuację rozwoju na terenie gminy w zakresie m.in. dostępności obiektów noclegowych, które ograniczają się do nielicznych gospodarstw agroturystycznych, jak również w zakresie dostępności infrastruktury turystycznej nad rzeką Drwęca. W chwili obecnej tereny nad rzeką, mimo ogromnego potencjału turystycznego, pozostają niezagospodarowane.

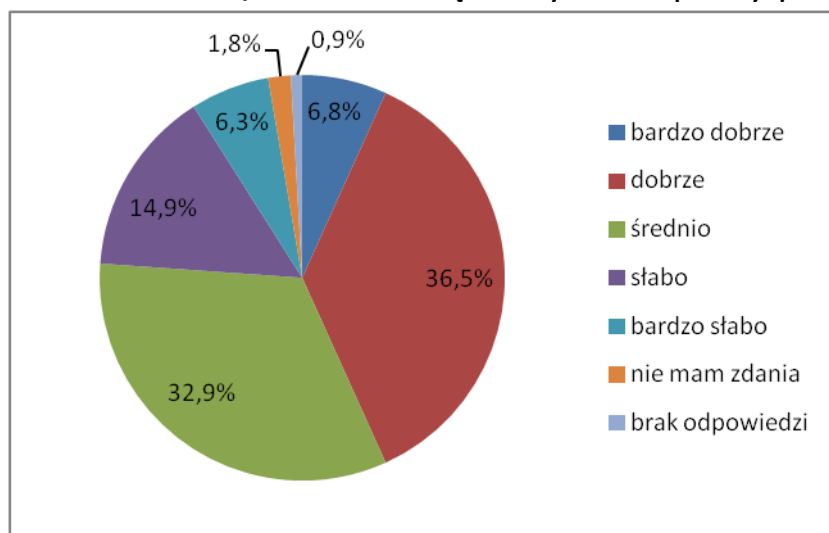
Wykres 28. Jak ocenia Pan/Pani infrastrukturę turystyczną i wypoczynkową?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Jakość infrastruktury opieki zdrowotnej i pomocy społecznej jest oceniana stosunkowo dobrze. Ponad 45% mieszkańców nie ma zastrzeżeń co do jakości i dostępności obiektów świadczących usługi w tym zakresie, a blisko 1/3 ocenia tego typu infrastrukturę średnio. Niemniej należy podkreślić, że ponad 1/5 ankietowanych ocenia tego typu infrastrukturę słabo lub bardzo słabo.

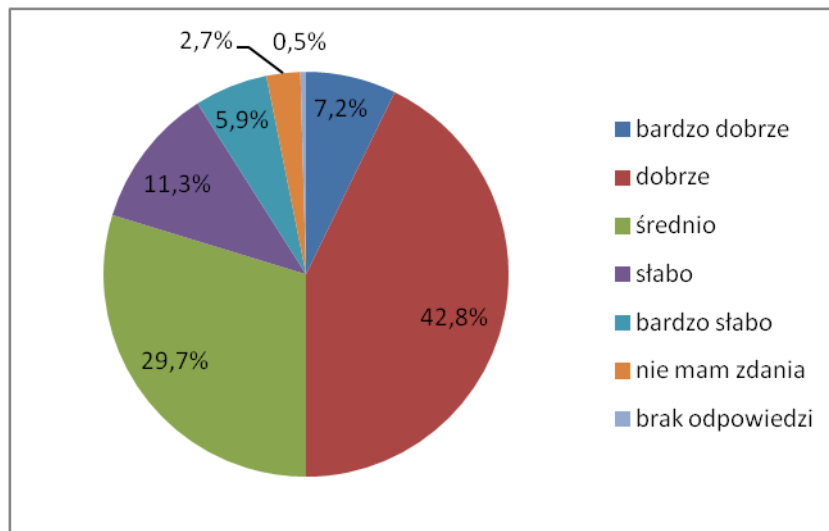
Wykres 29. Jak ocenia Pan/Pani infrastrukturę ochrony zdrowia i pomocy społecznej?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Korzystniej, w świetle przeprowadzonych badania, przedstawia się sytuacja w zakresie jakości usług medycznych i społecznych w gminie. Przez połowę ankietowanych są one oceniane dobrze lub bardzo dobrze. Niezadowolenie z poziomu ich jakości wyraża niespełna 17% ankietowanych, a blisko 30% ocenia je średnio.

Wykres 30. Jak ocenia Pan/Pani dostępność i jakość usług medycznych i pomocy społecznej?

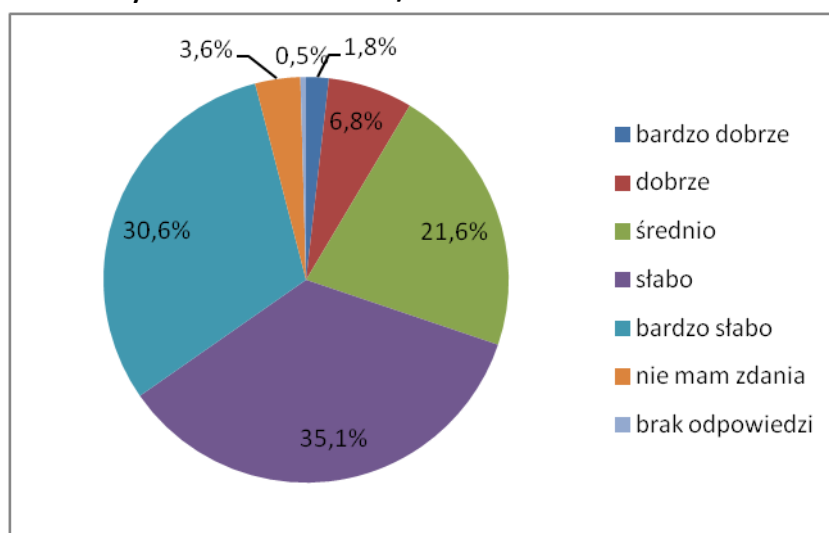

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

4) Ocena sytuacji gospodarczej i rynku pracy

Mieszkańcy gminy bardzo słabo oceniają sytuację na lokalnym rynku pracy. Nie postrzegają gminy jako miejsca dającego możliwości zatrudnienia. Prawie 31% ocenia bardzo słabo możliwości podjęcia zatrudnienia w gminie, a ponad 35% określa je jako słabe. Jedynie niespełna 9% postrzega lokalny rynek pracy jako stwarzający dobre lub bardzo dobre warunki do podjęcia zatrudnienia.

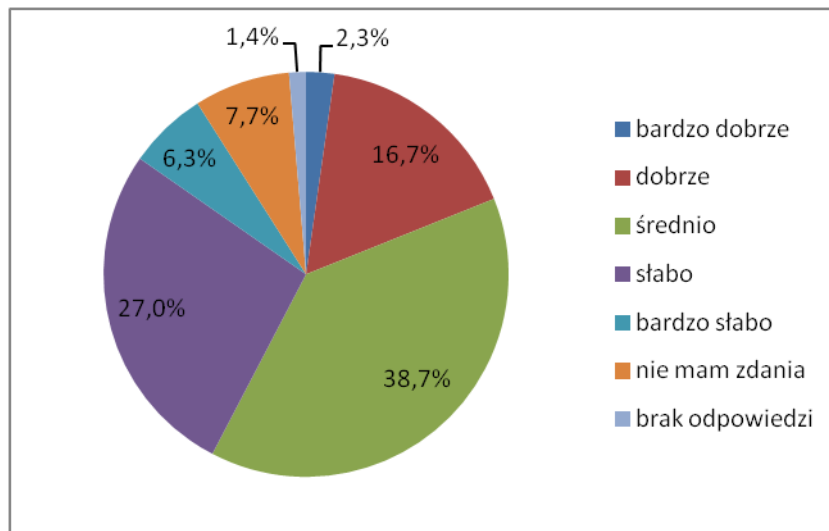
Wykres 31. Jak ocenia Pan/Pani możliwości zatrudnienia?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Niekorzystna sytuacja na lokalnym rynku pracy wiąże się m.in. z niskim poziomem przedsiębiorczości mieszkańców. Jedynie 19% ankietowanych stwierdziło, że mieszkańcy gminy charakteryzują się wysokim poziomem przedsiębiorczości. Większość ankietowanych (38,7%) ocenia średnio aktywność gospodarczą mieszkańców, a 1/3 – słabo lub bardzo słabo.

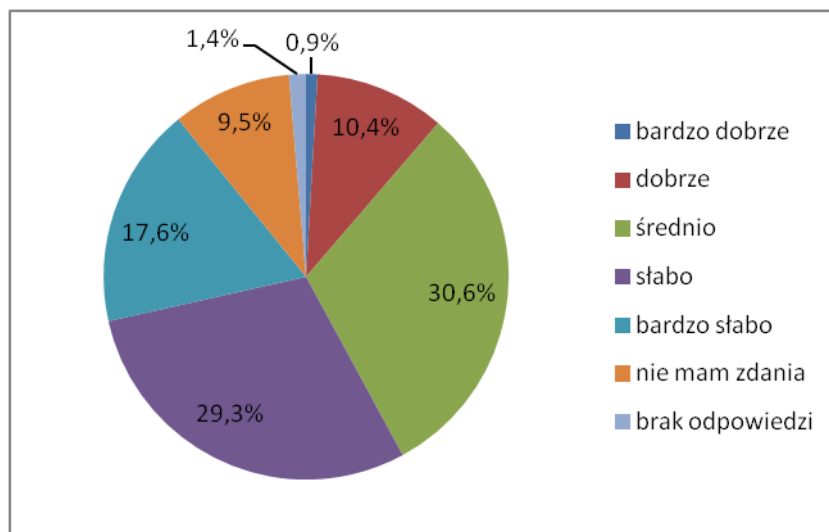
Wykres 32. Jak ocenia Pan/Pani przedsiębiorczość mieszkańców?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

W opinii mieszkańców również system wsparcia osób bezrobotnych nie działa efektywnie, a oferowane przez instytucje działające w zakresie aktywizacji mieszkańców instrumenty są niewystarczające. 47% ankietowanych ocenia jakość instrumentów wsparcia osób bezrobotnych słabo lub bardzo słabo. Blisko 31% ocenia je średnio, a jedynie nieco ponad 11% - dobrze lub bardzo dobrze.

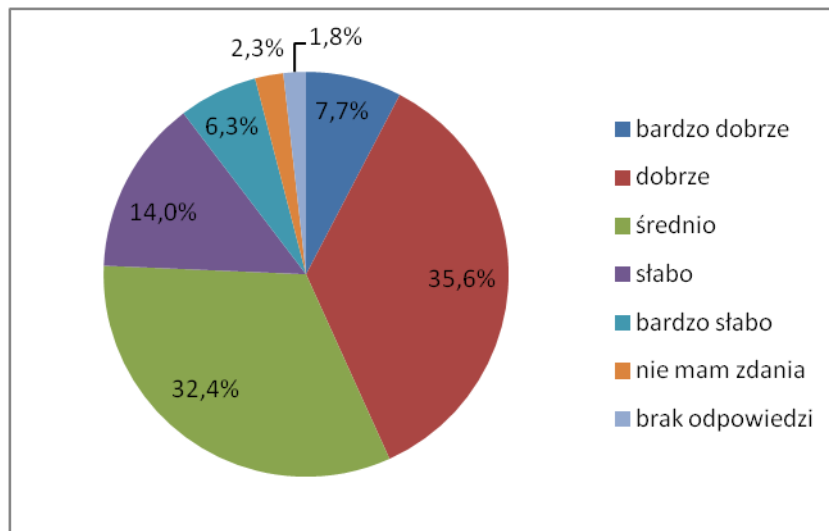
Wykres 33. Jak ocenia Pan/Pani instrumenty wsparcia osób bezrobotnych?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wyjątkowo korzystanie została oceniona przez ankietowanych atrakcyjność inwestycyjna gminy. Ponad 43% ankietowanych stwierdziło, że gmina stwarza dobre lub bardzo dobre warunki do lokowania inwestycji na jej terenie, blisko 1/3 oceniła je średnio. 1/5 ankietowanych stwierdziła, że gmina charakteryzuje się niską atrakcyjnością inwestycyjną (ocena „słabo” lub „bardzo słabo”).

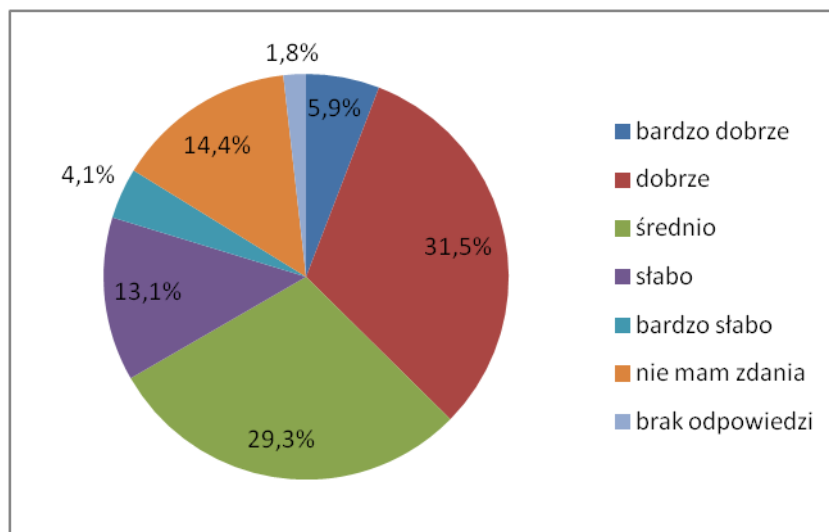
Wykres 34. Jak ocenia Pan/Pani atrakcyjność inwestycyjną gminy?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Stosunkowo korzystnie oceniają ankietowani jakość współpracy pomiędzy samorządem terytorialnym a przedsiębiorcami prowadzącymi działalność gospodarczą na terenie gminy. Ponad 1/3 ankietowanych (37,4%) ocenia ją dobrze lub bardzo dobrze, a słabo lub bardzo słabo tylko 17,2%. Niespełna 30% oceniło współpracę samorządu z przedsiębiorcami średnio, a ponad 14% nie ma zdania na ten temat.

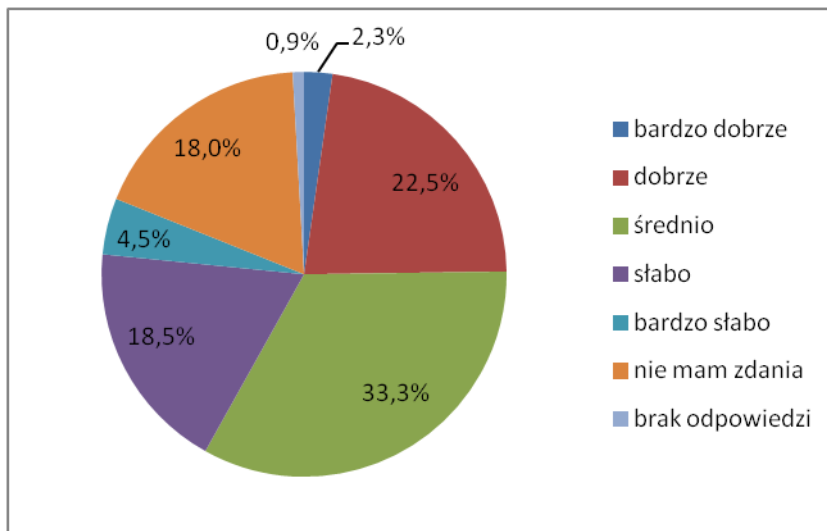
Wykres 35. Jak ocenia Pan/Pani współpracę samorządów i przedsiębiorców?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Zróżnicowane są opinie ankietowanych na temat systemu wspierania przedsiębiorczości w gminie. 1/3 ankietowanych ocenia średnio system wspierania przedsiębiorczości w gminie, blisko ¼ ocenia go jako dobry bądź bardzo dobry, a 23% – jako słaby lub bardzo słaby. Spora liczba ankietowanych (18%) nie ma zdania na ten temat.

Wykres 36. Jak ocenia Pan/Pani system wspierania przedsiębiorczości?

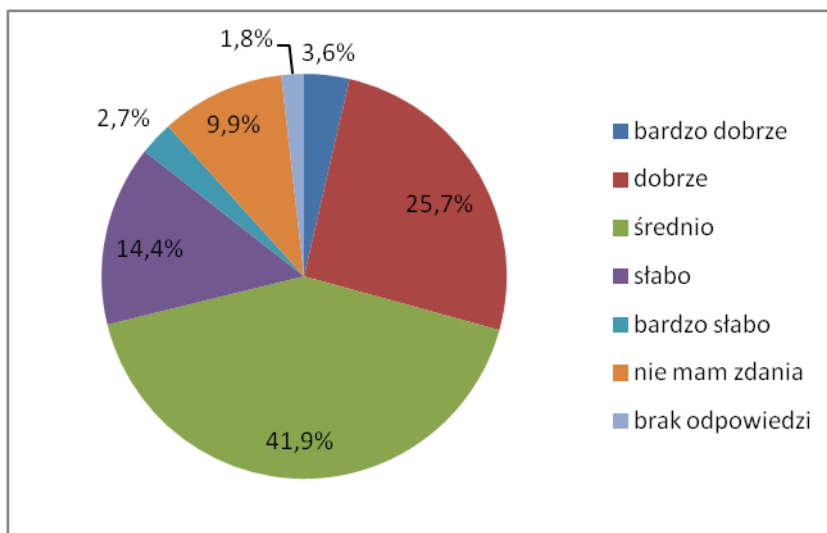

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

5) Ocena aktywności mieszkańców i współpracy społecznej

Blisko 42% mieszkańców ankietowanych ocenia średnio aktywność oddolną mieszkańców gminy, a blisko 30% stwierdza, że mieszkańcy są aktywni społecznie. W ocenie 17,1% poziom aktywności społecznej jest niewystarczający, a prawie 10% nie ma zdania na ten temat.

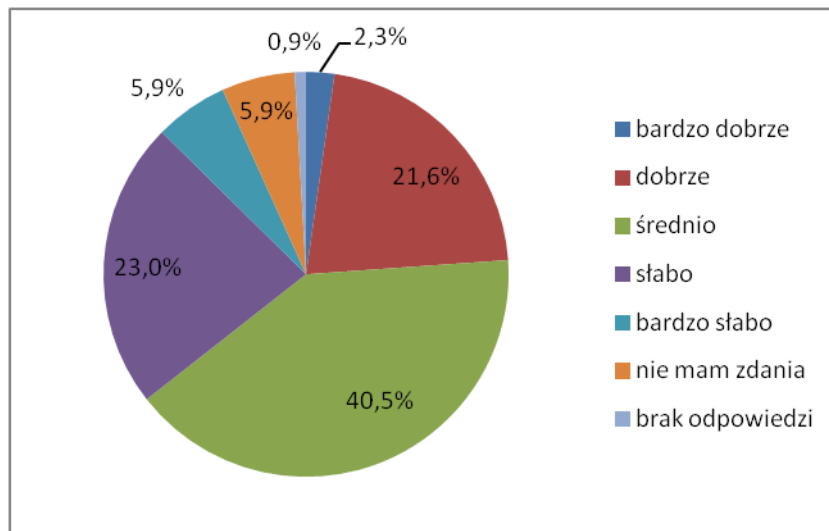
Wykres 37. Jak ocenia Pan/Pani oddolną aktywność mieszkańców?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Stosunkowo niekorzystnie prezentuje się, według ankietowanych, oferta rekreacyjna i kulturalna gminy w zakresie imprez kulturalnych, sportowych i innych o charakterze rekreacyjnym. Blisko 29% ocenia ją słabo lub bardzo słabo, z kolei aż 40,5% średnio. Odsetek osób zadowolonych z oferty rekreacyjnej kulturalnej wynosi niespełna 24%.

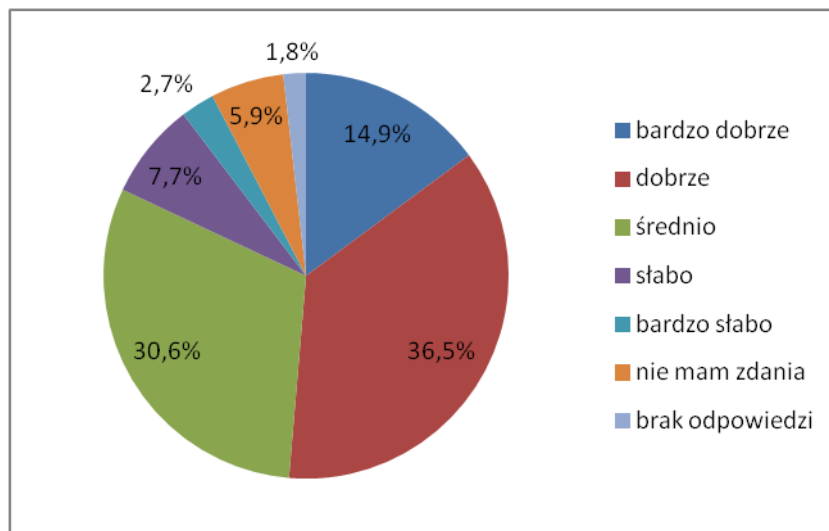
Wykres 38. Jak ocenia Pan/Pani jakość oferty rekreacyjnej i kulturalnej?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Ankietowani uważają, że lokalne władze są otwarte na współpracę i realizację przedsięwzięć inicjowanych przez członków lokalnej społeczności. Ponad połowa ankietowanych (51,4%) stwierdza, że lokalne władze wykazują się wysokim stopniem otwartości na inicjatywy lokalne (ocena „dobra” lub „bardzo dobra”), a blisko 31% stwierdza, że wystarczającym (ocena „średnia”). Odsetek niezadowolonych ze stosunku samorządu lokalnego do inicjatyw społecznych wynosi 10,4% (ocena „słaba” lub „bardzo słaba”).

Wykres 39. Jak ocenia Pan/Pani otwartość władz na inicjatywy społeczne?

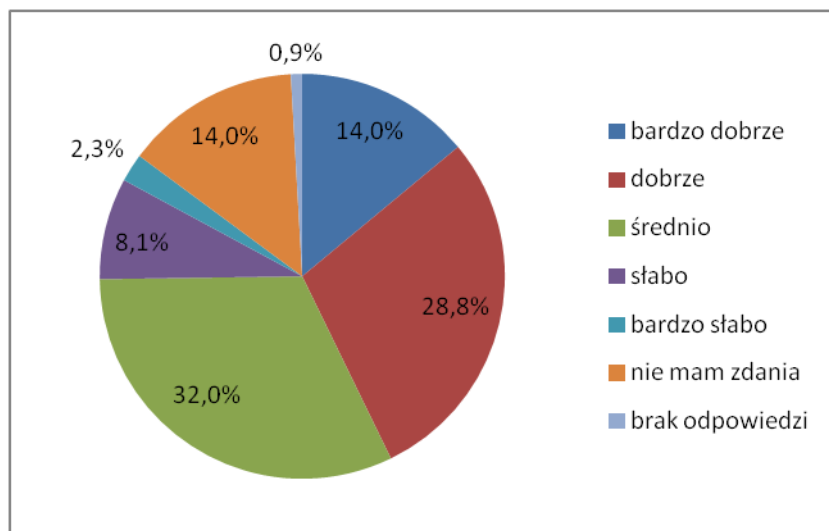

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Gmina Radomin charakteryzuje się jednym z najwyższych wskaźników liczby organizacji pozarządowych przypadających na 1 mieszkańca wśród wszystkich gmin powiatu golubsko-dobrzyńskiego. Działalność tychże organizacji spotyka się z dobrym odbiorem wśród mieszkańców, co

potwierdzają wyniki badań. Blisko 43% ocenia dobrze lub bardzo dobrze działalność organizacji pozarządowych w gminie, 32% – jest średnio zadowolona z ich działalności, a bardzo lub bardzo słabo ocenia je nieco ponad 10% ankietowanych. 14% nie ma zdania na ten temat.

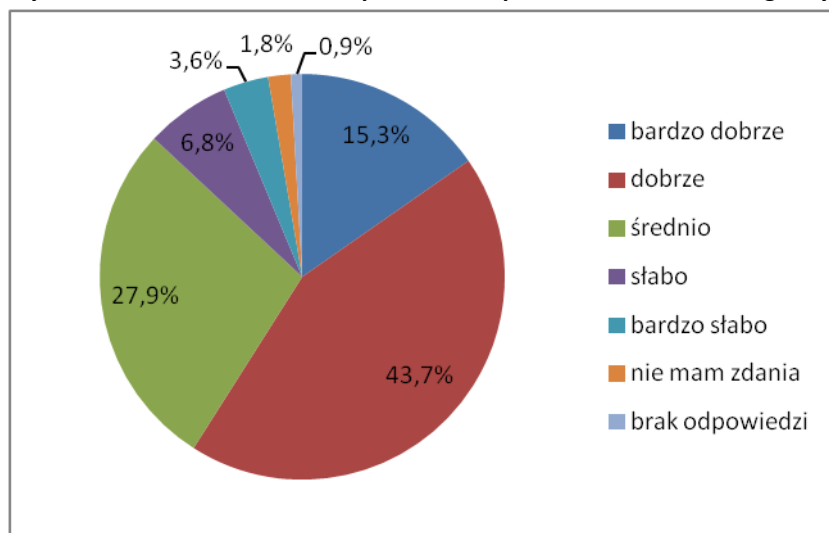
Wykres 40. Jak ocenia Pan/Pani działalność organizacji pozarządowych?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Przeprowadzone badania wskazują, że mieszkańcy gminy czują się na jej terenie bezpiecznie. Blisko 60% ankietowanych stwierdziło, że czuje się w pełni bezpiecznie, 27,9% oceniło poziom bezpieczeństwa w gminie jako średni, a nieco ponad 10% – słaby lub bardzo słaby.

Wykres 41. Jak ocenia Pan/Pani poczucie bezpieczeństwa na terenie gminy?

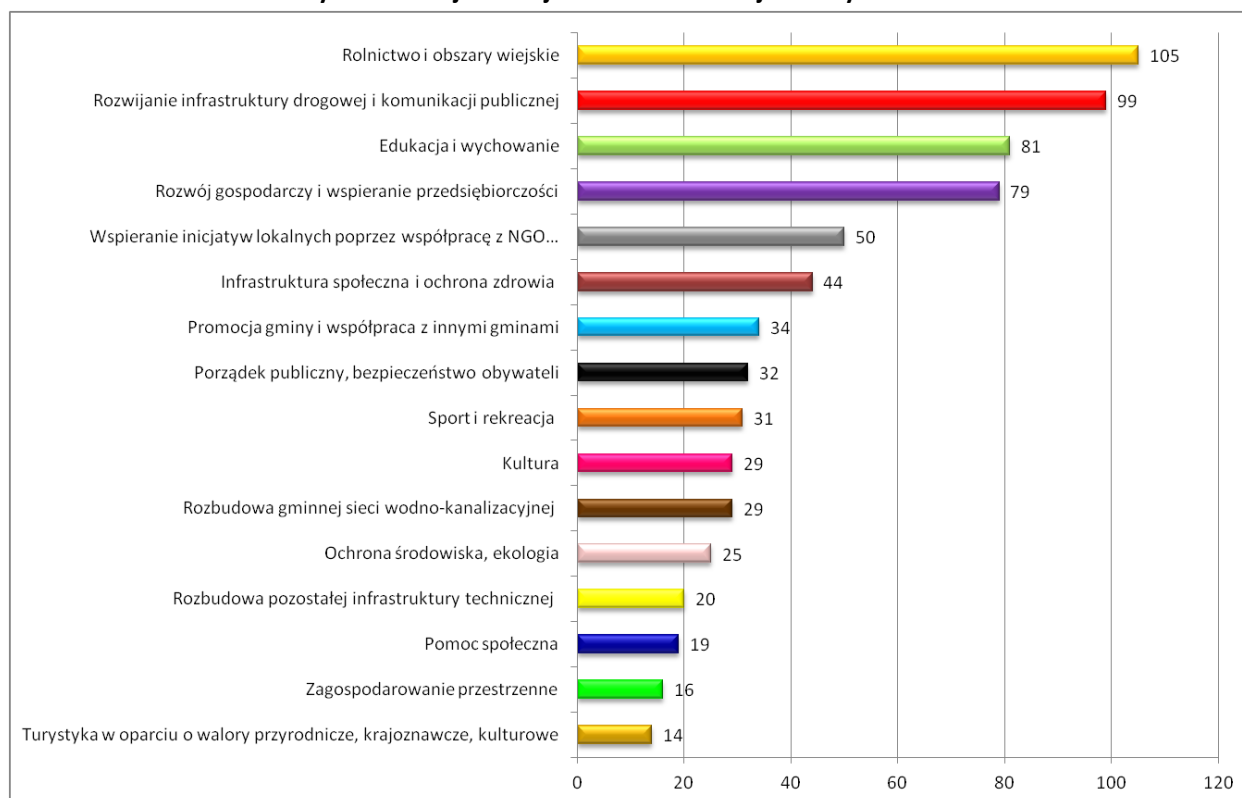
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

6) Proponowane kierunki rozwoju gminy Radomin

Po dokonaniu oceny najważniejszych sfer życia społeczno-gospodarczego w gminie Radomin uczestnicy badania ankietowego zostali poproszeni o wskazanie w ich subiektywnej ocenie najbardziej istotnych w przyszłości kierunków rozwoju gminy. Respondenci mogli dokonać wyboru w oparciu o 17 wyszczególnionych priorytetów, do których zaliczono: rozwój gospodarczy i wspieranie przedsiębiorczości; rolnictwo i obszary wiejskie; pomoc społeczna, zwalczanie

dyskryminacji, działania na rzecz osób niepełnosprawnych; edukacja i wychowanie; sport i rekreacja; turystyka w oparciu o walory przyrodnicze, krajoznawcze i kulturowe; rozwijanie infrastruktury drogowej i komunikacji publicznej; rozbudowa gminnej sieci wodno-kanalizacyjnej; rozbudowa pozostałej infrastruktury technicznej (gaz, energetyka, telekomunikacja); promocja gminy i współpraca z innymi gminami w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego; zagospodarowanie przestrzenne; porządek publiczny, bezpieczeństwo obywateli; ochrona środowiska, ekologia; infrastruktura społeczna i ochrona zdrowia; kultura oraz wspieranie lokalnych inicjatyw poprzez współpracę samorządu z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami. Uczestnicy ankiety zostali poproszeni o wytypowanie spośród wymienionych kierunków rozwoju maksymalnie 3 – ich zdaniem najważniejszych. Wykres 42 obrazuje rozkład odpowiedzi.

Wykres 42. Najistotniejsze kierunki rozwoju Gminy Radomin

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Najwięcej ankietowanych uznało, że głównym kierunkiem rozwoju Gminy Radomin powinno być „rolnictwo i obszary wiejskie” – 105 odpowiedzi (13,3%). Następne w kolejności ze zbliżoną liczbą głosów wskazano kierunki: „rozwijanie infrastruktury drogowej i komunikacji publicznej” – 99 wskazań (12,6%); „edukacja i wychowanie” – 81 wskazań (10,3%) oraz „rozwój gospodarczy i wspieranie przedsiębiorczości” – 79 wskazań (10%). Pozostałe kierunki rozwoju były wskazywane na zbliżonym poziomie. Według ankietowanych „turystyka w oparciu o walory przyrodnicze, krajoznawcze i kulturowe” jest najmniej przyczyniającym się do rozwoju kierunkiem działania – 14 odpowiedzi (1,8%).

7) Proponowane inwestycje

W przeprowadzonej ankiecie pojawiła się również część z pytaniami otwartymi. Mieszkańcy dostali możliwość zaproponowania konkretnych propozycji inwestycyjnych, wskazanych do zrealizowania na terenie gminy Radomin.

Zgłoszone przez respondentów propozycje były zróżnicowane i dotyczyły sfer: społecznej, gospodarczej, ochrony środowiska i zasobów przyrodniczych oraz infrastruktury. Zróżnicowany był również poziom ogólności przedstawionych propozycji. Do zasugerowanych w ankiecie inwestycji/przedsięwzięć należą:

- **W sferze społecznej:**
 - zapobieganie bezrobociu,
 - remonty szkół na terenie gminy,
 - dołączenie do strefy ekonomicznej w Brodnicy,
 - utworzenie zgodnie z zapotrzebowaniem nowych przedszkoli i żłobków,
 - wprowadzenie dodatkowych zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży,
 - budowa/rozbudowa infrastruktury dostosowanej dla osób niepełnosprawnych i starszych,
 - wprowadzenie planu wspierania bezrobotnych np. poprzez organizowanie stosownych kursów,
 - rozwój usług opiekuńczych,
 - pomoc w pośrednictwie pracy,
 - wspieranie lokalnych przedsiębiorstw,
 - zwrócenie większej uwagi na potrzeby miejscowości poza Radominem,
 - wprowadzenie stypendiów dla najlepszych uczniów ze szkół podstawowych i gimnazjalnych,
 - doposażenie szkół,
 - wprowadzenie na podobieństwo gmin sąsiednich żywności dla osób korzystających z GOPS,
 - wprowadzenie zasiłku celowego,
 - organizowanie imprez plenerowych dla mieszkańców i skuteczniejsze informowanie o nich,
 - usprawnienie kontaktu na linii mieszkańcy – pracownicy urzędu,
 - organizacja w Gminnym Ośrodku Kultury spotkań kulturalnych i edukacyjnych dla różnych grup wiekowych,
 - podniesienie jakości kształcenia dzieci i młodzieży,
 - aktywizacja bezrobotnych,
 - wyposażenie pracowni komputerowych w szkołach,
 - budowa sali gimnastycznej przy szkole gimnazjalnej,
 - wydłużenie godzin otwarcia gabinetów lekarskich.
- **W sferze gospodarczej:**
 - rozwój rolnictwa,
 - zwiększenie dostępności terenów pod inwestycje dla potencjalnych kontrahentów,
 - wprowadzenie systemu wspierania przedsiębiorczości,
 - rozwój turystyki w oparciu o walory przyrodnicze,

- utworzenie nowych miejsc pracy dla mieszkańców,
- rozbudowa bazy noclegowej,
- stworzenie warunków sprzyjających rozwojowi przedsiębiorczości,
- tworzenie/pomoc w tworzeniu ośrodków wypoczynkowych,
- utworzenie grupy producenckiej dla gospodarstw rolnych,
- dołączenie gminy do programu ONW (obszary o niekorzystnych warunkach gospodarowania),
- zapewnienie/tworzenie atrakcji turystycznych; wytyczenie nowych szlaków turystycznych,
- krzewienie kultury regionalnej,
- wprowadzenie instytucji doradztwa rolniczego,
- adaptacja nowych miejsc rekreacyjnych,
- zmniejszenie podatku rolnego,
- pozyskanie średniego/dużego inwestora, który zapewniłby nowe miejsca pracy,
- wykorzystanie potencjału turystycznego rezerwatu Drwęcy.
- rozwój agroturystyki,
- odwodnienie pól.
- **W sferze ochrony środowiska i zasobów przyrodniczych:**
 - wspieranie inicjatywy budowania przydomowych oczyszczalni ścieków
 - podjęcie odpowiednich działań dotyczących właścicieli wyprowadzających psy na terenach użyteczności publicznej,
 - rozwiązać sprawę bezpańskich psów na terenie gminy zagrażających bezpieczeństwu mieszkańców,
 - oczyszczenie rowów na terenach wiejskich,
 - udrożnienie rowów i cieków wodnych,
 - termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej; rozbudowa infrastruktury w oparciu o odnawialne źródła energii,
 - budowa oczyszczalni,
 - zapewnienie porządku/czystości przy drogach,
 - zapewnienie mieszkańcom dodatkowych pojemników na odpady,
 - inwestycje w zakresie odnawialnych źródeł energii,
 - podłączenie wszystkich miejscowości do oczyszczalni ścieków,
 - oczyszczenie studzienek odprowadzających wodę z dróg,
 - przywrócenie spółki melioracyjnej,
 - zgłaszanie nowych pomników przyrody,
 - tworzenie pszczelich pasiek na terenie gminy z powodu gwałtownego zmniejszania się populacji tych owadów.
- **W sferze infrastrukturalnej:**
 - remont/budowa dróg i parkingów,
 - budowa ścieżek rowerowych i chodników,
 - połączenie dróg międzygminnych,
 - polepszenie jakości dróg w gminie (utwardzenie tych, które tego wymagają),
 - zwiększenie poziomu bezpieczeństwa na drogach publicznych,
 - budowa dróg na terenie gminy o nośności powyżej 15 ton,

- poprawa jakości wodociągów publicznych (obecnie niskie ciśnienie wody w mieszkaniach),
- wyciąć przydrożne drzewa, które zagrażają bezpieczeństwu w ruchu lądowym (głównie w miejscowości Radomin),
- wyposażać/doposażyć remizę w Szafarni,
- budowa placu zabaw w Szafarni,
- remont Gminnego Ośrodka Kultury,
- rozbudowa sieci kanalizacyjnej,
- doprowadzenie do każdego obiektu mieszkalnego sieci kanalizacyjno-wodociągowej,
- budowa świetlic w wioskach, które nie posiadają takich obiektów,
- polepszenie/rozbudowa oświetlenia przy drogach,
- budowa gazociągu,
- remont Urzędu Gminy,
- poprawa funkcjonowania komunikacji publicznej,
- rozwój budownictwa mieszkalnego.

Proponowane przedsięwzięcia inwestycje w sferze społecznej skupiają się na rozwoju oferty pomocy społecznej w zakresie aktywizacji osób bezrobotnych i rozwoju usług opiekuńczych oraz podnoszeniu jakości kształcenia poprzez remonty i wyposażenie szkół i rozszerzanie oferty edukacyjnej placówek szkolnych.

W przypadku sfery gospodarczej dominują propozycje dot. zwiększania atrakcyjności inwestycyjnej gminy poprzez system wspierania przedsiębiorczości i rozszerzenie oferty terenów inwestycyjnych dla potencjalnych przedsiębiorców oraz rozwój turystyki w gminie poprzez zagospodarowanie terenów rekreacyjnych oraz rozbudowę bazy noclegowej.

W przypadku sfery ochrony środowiska i zasobów przyrodniczych ankietowani najczęściej wskazywali na konieczność realizacji przedsięwzięć w zakresie rozwoju gospodarki ściekowej poprzez budowę przydomowych oczyszczalni oraz poprawę jakości wód powierzchniowych poprzez oczyszczanie i udrażnianie rowów i usprawnianie systemu odprowadzania wód z dróg. Wśród proponowanych przedsięwzięć pojawiały się również inwestycje w zakresie efektywności energetycznej budynków i rozwoju odnawialnych źródeł energii w gminie.

Proponowane przedsięwzięcia w zakresie sfery infrastrukturalnej zostały zdominowane przez inwestycje w zakresie rozbudowy i modernizacji infrastruktury drogowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą w zakresie: chodników, ścieżek rowerowych, parkingów i oświetlenia jak również rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjnej w zakresie m.in. budowy, przebudowy i doposażenia lokalnych instytucji kształtujących życie kulturalne i społeczne.

III.2. Analiza SWOT

Zaprezentowana analiza SWOT to metoda diagnozy sytuacji społeczności lokalnej. Nazwa techniki pochodzi od pierwszych liter angielskich słów. Szczegółowa analiza SWOT polega na rozważeniu:

- **Sił (Strengths) – mocnych stron** – czynników wewnętrznie pozytywnych – atutów, które w sposób pozytywny wyróżniają gminę z otoczenia, tworząc podstawy dla rozwoju,

podnoszących atrakcyjność i konkurencyjność gminy w oczach mieszkańców, inwestorów, osób odwiedzających.

- **Słabości (Weaknesses) – słabych stron** – czynników wewnętrznie negatywnych – konsekwencji ograniczeń zasobów, mających negatywny wpływ na rozwój gminy lub utrudniających realizację zamierzeń, osłabiających wizerunek gminy zarówno w oczach mieszkańców, jak i inwestorów zewnętrznych.
- **Szans (Opportunities) – czynników zewnętrznie pozytywnych** – zjawisk i tendencji w otoczeniu, które odpowiednio wykorzystane stają się impulsem do rozwoju, cech makrootoczenia, które sprzyjają rozwojowi gminy.
- **Zagrożeń – (Threats) – czynników zewnętrznie negatywnych** – wszystkich czynników zewnętrznych, które postrzegane są jako bariery, cech makrootoczenia, które mogą spowolnić rozwój gminy.

Czynniki usystematyzowane jako mocne i słabe strony traktowane są jako wewnętrzne uwarunkowania gminy, odnoszące się bezpośrednio do zasobów i problemów istniejących na jej obszarze. Szanse i zagrożenia są traktowane jako uwarunkowania zewnętrzne, niezależne, których zaistnienie w otoczeniu gminy może na nią oddziaływać.

W celu wskazania kluczowych zagadnień warunkujących strategię i kierunki rozwoju gminy Radomin dokonano oceny poszczególnych czynników pod kątem ich istotności dla rozwoju gminy, przyjmując następującą skalę oceny:

- 1 – słabe oddziaływanie.
- 2 – średnie oddziaływanie.
- 3 – silne oddziaływanie.
- 4 – bardzo silne oddziaływanie.

Tabela 13. Analiza SWOT Gminy Radomin

Mocne strony	Oddziaływanie	Słabe strony	Oddziaływanie
Dobrze rozwinięta infrastruktura wodociągowa	4	Peryferyjne położenie gminy	4
Rozbudowująca się sieć dróg lokalnych	4	Słabo rozwinięta infrastruktura komunikacyjna (gminna, powiatowa i wojewódzka), w tym niewystarczający system odwodnienia dróg	4
Dostosowany do potrzeb mieszkańców dostęp do bazy edukacyjnej	3	Niska dostępność infrastruktury towarzyszącej przy drogach (oświetlenie, ciągi piesze, ścieżki rowerowe)	4
Szybko rozwijająca się infrastruktura sportowo-rekreacyjna	3	Słabo rozwinięta infrastruktura energetyczna (ciepłownictwo, energia odnawialna, indywidualne źródła ciepła), w tym niska efektywność energetyczna budynków użyteczności publicznej	3
Wysokie walory przyrodnicze – rzeka Drwęca	4	Nieefektywny system gospodarki ściekowej – niepełne skanalizowanie gminy i wykorzystanie oczyszczalni ścieków	4
Ośrodki kulturalne o znaczeniu regionalnym, krajowym i międzynarodowym – Ośrodek Chopinowski w Szafarni, Regionalna Izba Pamięci im. Marii Dąbrowskiej	4	Słabo rozwinięta sieć hydrologiczna	4
Rozbudowująca się baza świetlic wiejskich, pełniących funkcję wiejskich ośrodków kultury	3	Niska jakość systemu melioracyjnego w gminie	3
Prężnie działające organizacje pozarządowe	4	Słabo rozwinięty sektor MŚP	4
Korzystne warunki do rozwoju rolnictwa – dobrej jakości gleby	4	Brak przedsiębiorstw przetwarzających produkty rolne	3
Wysoka produkcja rolna	3	Niska dostępność miejsc pracy	4
Dobry dostęp do opieki medycznej	4	Słabo rozwinięty system wspierania przedsiębiorczości	3
Dobrze rozwinięty system pomocy społecznej	3	Niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców	3
Wysoki stopień partycypacji mieszkańców w planowaniu inwestycji gminnych	2	Niewystarczające wykorzystanie walorów przyrodniczych gminy	3
Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego i niski poziom przestępczości	3	Brak podmiotów sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3	2

Funkcjonowanie Zakładu Budżetowego	4	Słabo rozwinięta oferta rekreacyjna dla dzieci, młodzieży i osób starszych	3
		Słabo rozwinięty system komunikacji publicznej	3
SUMA	52	SUMA	54
Szanse	Oddziaływanie	Zagrożenia	Oddziaływanie
Rozwój przemysłu turystycznego w zakresie turystyki weekendowej	2	Starzejące się społeczeństwo	4
Rozwój przemysłu związanego z przetwórstwem rolno-spożywczym	4	Niewystarczająca polityka prorodzinna na poziomie krajowym	3
Zagospodarowanie szlaku turystycznego na Drwęcy	2	Malejąca liczba uczniów w szkołach – odpływ absolwentów szkół podstawowych do szkół spoza terenu gminy	3
Turystyczne wykorzystanie Szlaku Św. Jakuba we współpracy z Gminą Ciechocin	2	Odpływ młodych i wykształconych osób z terenu gminy do większych ośrodków i za granicę	3
Rozwój MŚP i usług w gminie	4	Trudności w pozyskiwaniu funduszy zewnętrznych ze względu na dużą konkurencję i skomplikowane procedury	3
Dostępność środków unijnych na realizację inwestycji	4	Brak środków na inwestycje (w tym w gospodarstwach domowych)	3
Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców	4	Zagrożenia wypadkami w ruchu drogowym związane z brakiem odpowiednich rozwiązań komunikacyjnych (brak lewoskrętu w Szafarni) i zagrożenia związane z możliwością zawalenia się drzew w alei bukowej	3
Realizacja programów rządowych skierowanych do osób starszych	2	Rosnące natężenie ruchu drogowego	3
		Sytuacja hydrologiczna – ograniczona dostępność wody	4
		Dalsza degradacja systemu melioracyjnego	3
SUMA	24	SUMA	32

III.3. Analiza podstawowych problemów

Analiza problemów polega na zidentyfikowaniu problemów występujących na danym terenie, a także ich uporządkowanie poprzez ustalenie zależności przyczynowo-skutkowych. Kluczowymi kwestiami jest odróżnienie skutków problemów od problemu właściwego, jak również odróżnienie problemów rzeczywistych od problemów potencjalnych, stanowiących zagrożenie w przyszłości.

Metodą służącą analizie problemów jest sporządzenie drzewa problemów, które stanowi schematyczny obraz istniejącej rzeczywistości, opierający się na pewnych uproszczeniach. Aby sporządzić drzewo problemów gminy konieczne jest:

- zebranie i uporządkowanie danych zebranych podczas diagnozy;
- zidentyfikowanie możliwie wszystkich problemów gminy;
- wybranie problemu kluczowego, tj. takiego, który generuje najwięcej i najbardziej dotkliwych problemów i składają się na niego złożone przyczyny;
- zidentyfikowanie przyczyn i skutków wybranego problemu kluczowego – stworzenie ciągu przyczynowo-skutkowego, który będzie wyjaśniał obecną sytuację;
- zweryfikowanie kompletności drzewa problemów.

Mając na uwadze powyższe, sporządzono drzewa problemów dla trzech sfer funkcjonowania Gminy Radomin, tj. dla sfer: gospodarczej, społecznej oraz infrastrukturalnej i środowiskowej. Ponadto, przeprowadzono opisową analizę problemów.

Sfera gospodarcza

W sferze gospodarczej jako problem główny wskazano stagnację gospodarczą Gminy Radomin, która ma swoje źródła w niskiej efektywności sektora rolniczego i przetwórczego, niskiej atrakcyjności inwestycyjnej gminy oraz niedostatecznym udziale turystyki w gospodarce gminy.

Niska efektywność sektora rolniczego i przetwórczego wiąże się w gminie Radomin m.in. z niewystarczającym stopniem różnicowania działalności gospodarstw rolniczych. Na terenie gminy nie należy spodziewać się rozwoju sektora usługowego i przemysłowego, stąd też konieczne jest podejmowanie działań, które miałyby na celu podniesienie efektywności rolnictwa, które w chwili obecnej charakteryzuje się niską dochodowością. Problem ten dotyczy w szczególności małych i średnich gospodarstw, dla których działalność rolnicza jest podstawowym źródłem dochodu. W gminie nie obserwuje się aktywności rolników w zakresie uruchamiania dodatkowej działalności, chociażby w zakresie: agroturystyki, turystyki i wypoczynku, sprzedaży bezpośredniej produktów pochodzących z własnego gospodarstwa, prowadzenia na małą skalę przetwórstwa produktów rolnych itp.

Korzystne warunki do gospodarowania związane z wysokiej jakości glebami warunkują bardzo duży potencjał produkcji rolnej gminy Radomin, który jednak nie przekłada się na dobrze rozwinięty sektor przetwórstwa rolnego. Wielkość podstawowej produkcji rolniczej jest zdecydowanie wyższa niż produktów rolno-spożywczych. Istniejąca baza przetwórstwa rolnego ogranicza się do jednego zakładu. Praktyczny brak lokalnego rynku zbytu dla produktów rolnych wiąże się również z problemami rolników ze sprzedażą produktów rolnych. Deficyt przetwórstwa rolnego w gminie wymaga kompleksowych działań na rzecz rozwoju tego działu gospodarki.

Z powyższymi problemami wiąże się również ściśle kwestia słabo rozwiniętego systemu informacji dla rolników w zakresie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej, tworzenia grup producenckich, pozyskiwania środków zewnętrznych na inwestycje. Słabo rozwinięty system informacji dla rolników stanowi istotną barierę rozwoju rolnictwa i dywersyfikowania działalności gospodarstw rolnych, zwłaszcza biorąc pod uwagę silne rolnicze ukierunkowanie gminy Radomin.

Kolejną kwestią problemową zidentyfikowaną przez uczestników warsztatów strategicznych jest niska atrakcyjności inwestycyjna gminy, co jest warunkowane m.in. słabo rozwiniętym systemem wspierania przedsiębiorczości. Rozwój przedsiębiorczości w gminie zależy w głównej mierze od klimatu inwestycyjnego w gminie w zakresie jakości działań podejmowanych na rzecz przedsiębiorców w ramach systemu wspierania przedsiębiorczości. W przypadku gminy Radomin problemem jest brak kompleksowego systemu wsparcia przedsiębiorczości, rozumianego jako system zachęt dla przedsiębiorców, jako stworzenie efektywnych mechanizmów wsparcia proceduralnego dla potencjalnych inwestorów, jak również jako aktywne włączanie przedsiębiorców w procesy decyzyjne dot. rozwoju gospodarczego gminy. Jak już wcześniej zostało wspomniane, gmina Radomin nie dysponuje predyspozycjami do przyciągnięcia dużych inwestorów, posiada natomiast niewykorzystany potencjał ludzki, jeśli chodzi o mikro i małe przedsiębiorstwa, które mogłyby być tworzone przy funkcjonujących gospodarstwach rolnych.

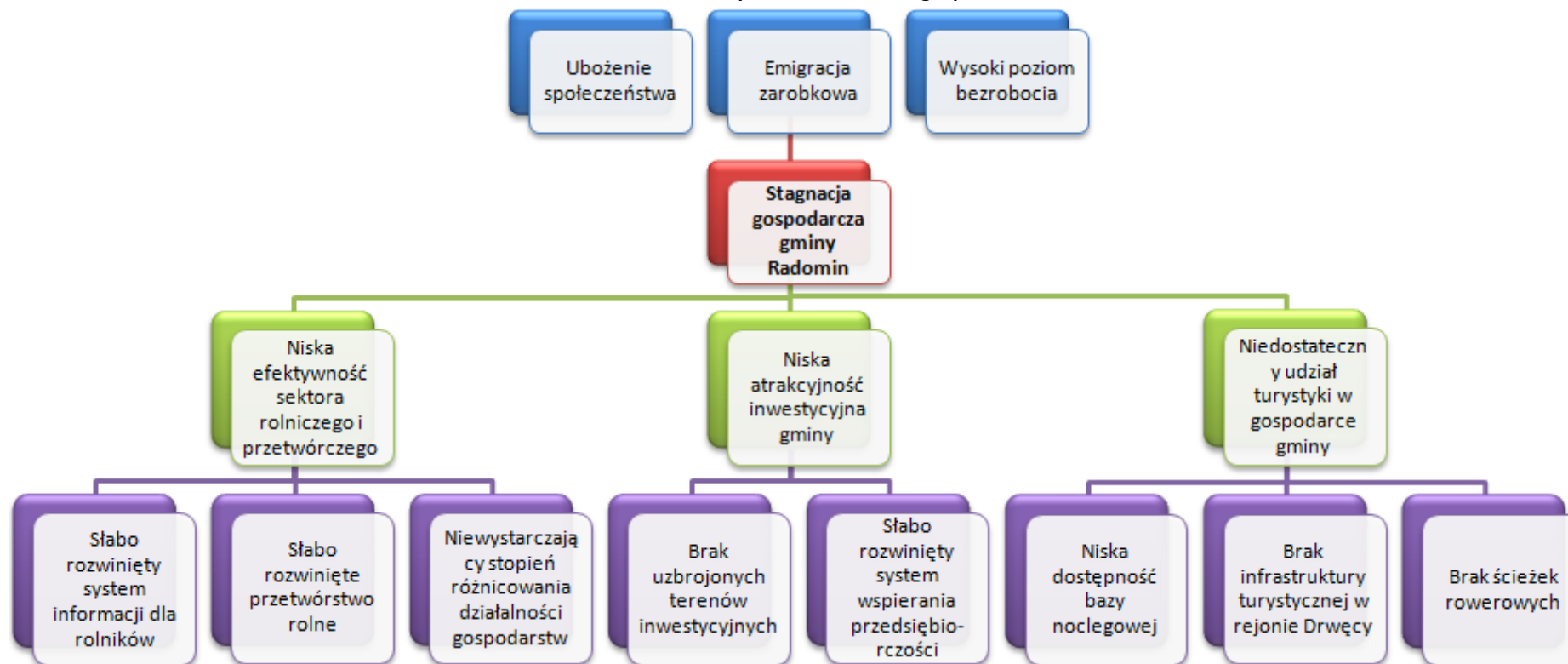
Barierą dla rozwoju przedsiębiorczości w gminie stanowi również brak uzbrojonych terenów inwestycyjnych. Niska dostępność terenów wyposażonych w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną oraz efektywnie skomunikowanych komunikacyjnie nie stwarza korzystnych warunków do zakładania działalności gospodarczej w gminie Radomin. Dostępność działek budowlanych pod lokalizację działalności usługowej, handlowej i produkcyjnej w gminie jest ograniczona, co w połączeniu z brakiem systemu wspierania przedsiębiorczości przekłada się na niski poziom rozwoju przedsiębiorczości w gminie.

Stagnacja gospodarcza gminy Radomin ma swoje źródła również w niedostatecznym udziale turystyki w gospodarce gminy. Gmina Radomin dysponuje walorami przyrodniczymi, które mogą stanowić podstawę do rozwoju turystyki w oparciu o zasoby przyrodnicze, w szczególności turystyki weekendowej. Ponadto, posiada walory kulturowe o randze ponadregionalnej i międzynarodowej, które warunkowane są funkcjonowaniem Ośrodka Chopinowskiego w Szafarni, jak również Regionalnej Izby Pamięci im. Marii Dąbrowskiej. To głównie te dwie instytucje generują ruch turystyczny w gminie i stanowią filar rozwoju turystycznego w gminie. W przypadku pozostałej infrastruktury turystycznej w gminie obserwuje się jej znaczący niedorozwój. Dotyczy to w szczególności braku infrastruktury turystycznej, w tym w szczególności infrastruktury w rejonie rzeki Drwęcy. Należy podkreślić, że możliwości rozbudowania infrastruktury turystycznej w bezpośrednim sąsiedztwie rzeki są ograniczone uwarunkowaniami prawnymi wynikającymi z objęcia tego obszaru ochroną – stąd też wszelkiego rodzaju inwestycje w tym rejonie muszą być uzgodnione z Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska.

Istotną barierą w rozwoju turystyki w gminie Radomin jest brak ścieżek rowerowych. W chwili obecnej na terenie gminy sieć ścieżek rowerowych w zasadzie nie występuje. Problem ten nie odnosi się wyłącznie do sfery turystycznej, ale również do sfery bezpieczeństwa ruchu drogowego. Brak ścieżek rowerowych zmusza rowerzystów do poruszania się chodnikami i drogami, co negatywnie wpływa na poziom bezpieczeństwa wszystkich uczestników ruchu drogowego. Z kolei w odniesieniu do sfery turystycznej brak ścieżek rowerowych uniemożliwia rozwój turystyki

rowerowej na terenie gminy. Brak połączeń rowerowych pomiędzy najciekawszymi pod względem kulturowym i przyrodniczym miejsc powoduje, że gmina Radomin nie jest atrakcyjnym miejscem dla turystów preferujących aktywny wypoczynek.

Schemat 2. Drzewo problemów – sfera gospodarcza

Źródło: opracowanie własne

Sfera społeczna

Niekorzystne zjawiska zachodzące w sferze społecznej gminy Radomin przekładają się na niski poziom aktywności społeczno-gospodarczej i jakości kapitału ludzkiego w gminie Radomin. Przyczyny ww. problemu można podzielić na trzy podstawowe grupy, tj.: oferta kulturalno-rekreacyjna, bezrobocie, oferta edukacyjna i opiekuńczo-wychowawcza. Gmina charakteryzuje się niską dostępnością obiektów sportowych, innych niż boiska do piłki nożnej, co jest widoczne zwłaszcza w największych miejscowościach, tj. Radominie i Dulsku. Niska dostępność do różnego rodzaju obiektów sportowych nie stwarza dzieciom i młodzieży z terenu gminy atrakcyjnych warunków do spędzania wolnego czasu i uprawiania sportu innego niż piłka nożna.

Niska jakość oferty kulturalnej i rekreacyjnej wiąże się również ze słabo rozwiniętą bazą świetlic wiejskich. Nie wszystkie miejscowości w gminie dysponują dostępem do tego typu obiektów, które co do zasady powinny pełnić funkcję lokalnych centrów życia społecznego, w których mogłaby być prowadzona działalność kulturalna, sportowa, rekreacyjna i które mogłyby być atrakcyjnym miejscem do spędzania wolnego czasu. Z kolei istniejące świetlice dysponują zbyt przestarzałą infrastrukturą i wymagają przebudowy i rozbudowy, jak również odpowiedniego wyposażenia, aby skutecznie mogły wypełniać swoją funkcję.

Należy podkreślić, że sama budowa infrastruktury nie stwarza warunków do tworzenia atrakcyjnej oferty skierowanej do szerokiego grona odbiorców. Żeby tego typu miejsca skutecznie pełniły swoją rolę, konieczne jest podejmowanie organizowane w oparciu o istniejącą infrastrukturę zajęć dla dzieci i młodzieży np. w formie zajęć pozalekcyjnych, np.: plastycznych, technicznych, integracyjnych, szczególnie w okresie letnim oraz różnego rodzaju imprez. Należy stwierdzić, że takie elementy w ofercie kulturalno-rekreacyjnej gminy występują w bardzo ograniczonym zakresie, a istniejąca infrastruktura świetlic nie jest w pełni wykorzystywana. W chwili obecnej oferta spędzania wolnego czasu ogranicza się przede wszystkim do organizacji turniejów sportowych, dużą rolę odgrywa również Ośrodek Chopinowski w Szafarni oraz Gminny Ośrodek Kultury w Radominie, natomiast świetlice wiejskie odgrywają rolę marginalną. Niska atrakcyjność oferty w zakresie spędzania wolnego czasu dotyczy w szczególności osoby starsze, które są coraz liczniej reprezentowane w środowisku lokalnym w związku z nasilającym się zjawiskiem starzenia się społeczeństwa. Na terenie gminy nie funkcjonuje żadna instytucja świadcząca usługi na rzecz aktywizacji i integracji społecznej osób starszych, a działania w zakresie organizacji czasu wolnego seniorów poprzez zajęcia kulturalno-oświatowe, terapię zajęciową grupową i indywidualną dla podtrzymywania kondycji psychofizycznej, psychoterapię i wspólne z innymi osobami starszymi spędzanie wolnego czasu są realizowane w ograniczonym zakresie. Dostrzega się również wyraźne potrzeby w zakresie funkcjonowania wolontariatu na rzecz osób starszych, działań integrujących pokolenia w przedsięwzięciach sportowo-rekreacyjnych oraz podejmowania działań wspierających więzi sąsiedzkie.

Gmina Radomin charakteryzuje się wysokim poziomem bezrobocia, w tym bezrobocia długotrwałego. Powyższe ma swoje źródła nie tylko w ograniczonej dostępności miejsc pracy na terenie gminy, ale również jest następstwem niskiej aktywności zawodowej mieszkańców, wyrażającej się w ich bierności i niechęci do poszukiwania zatrudnienia, co w efekcie powoduje, że takie osoby stają się stałymi klientami pomocy społecznej, gdyż otrzymywanie świadczeń jest dla nich korzystniejsze niż podjęcie pracy. Niska aktywność zawodowa ma również swoje źródła w niskim kwalifikacjach zawodowych osób bezrobotnych. Największy odsetek w grupie bezrobotnych to osoby

z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i poniżej – stanowią one 57% ogółu osób bezrobotnych. Niskie kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych, w tym niedostosowanie posiadanych kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy, stanowią istotną barierę dla osób bezrobotnych.

Niskie kwalifikacje zawodowe mieszkańców gminy skutkują również w pewnym stopniu niskim poziomem przedsiębiorczości. Brak wykształcenia i odpowiednich kwalifikacji, jak również podstawowej wiedzy praktycznej w zakresie zakładania i prowadzenia własnej działalności gospodarczej powoduje, że jedynie nieliczne osoby zamieszkujące gminę decydują się na rozpoczęcie działalności gospodarczej.

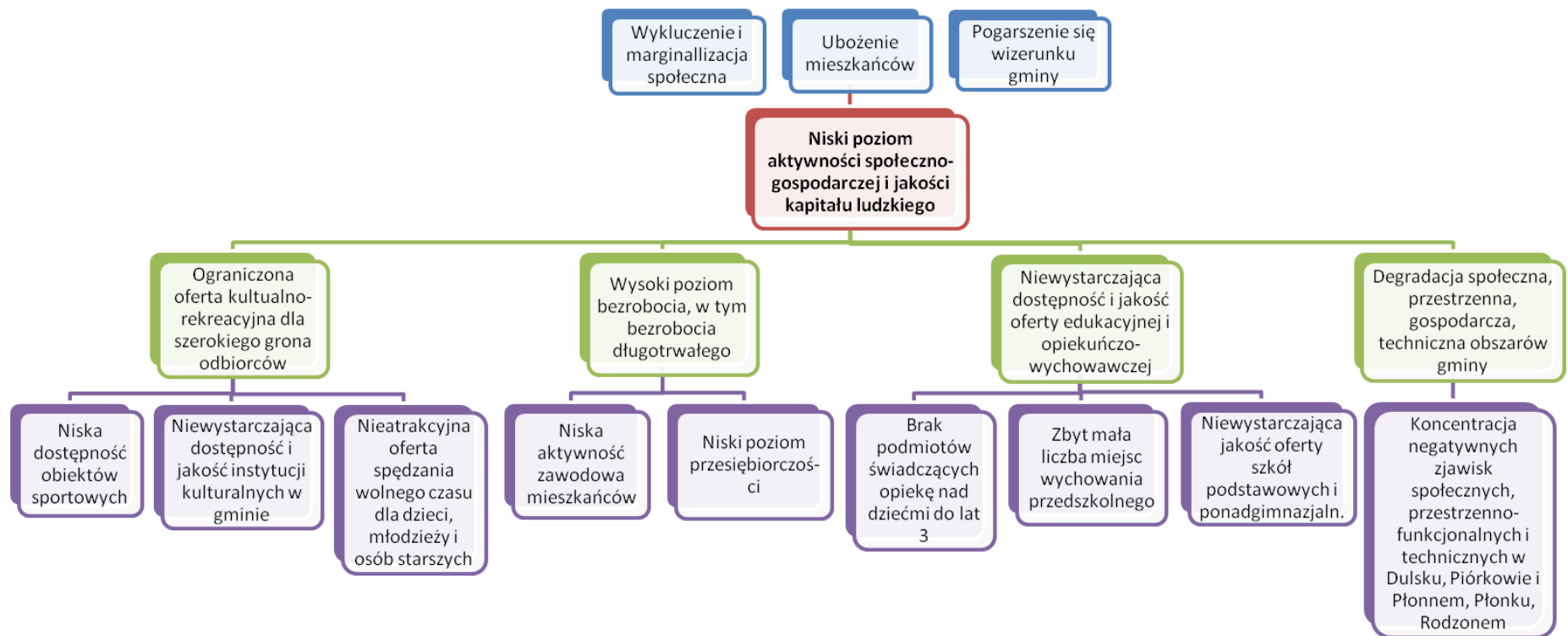
Aktywizacja zawodowa mieszkańców gminy, przede wszystkim kobiet, jest również utrudniona ze względu na brak podmiotów świadczących opiekę nad dziećmi do lat trzech. Najbliżej zlokalizowanymi instytucjami świadczącymi usługi w tym zakresie są funkcjonujące w Golubiu-Dobrzyniu dwa kluby dziecięce. Brak tego typu podmiotów czy też brak nieinstytucjonalnych form opieki w gminie (np. dziennego opiekuna lub niani) utrudnia powrót na rynek pracy kobiet po okresie urlopu macierzyńskiego. Ponadto, pomimo stosunkowo wysokiego odsetka dzieci objętych opieką przedszkolną, cały czas obserwuje się w gminie niewystarczającą liczbę miejsc wychowania przedszkolnego w gminie. Istniejące przedszkola oraz oddziały przedszkolne nie dysponują taką liczbą miejsc, która umożliwiłaby objęcie wychowaniem przedszkolnym wszystkich dzieci w wieku 3-5 lat.

Stosunkowo słabe wyniki egzaminów w szkołach podstawowych i w gimnazjum zlokalizowanych na terenie gminy Radomin mogą świadczyć o niewystarczającej jakości oferty edukacyjnej placówek szkół w gminie. Niski poziom oferty edukacyjnej, słabe efekty kształcenia, jak również niewystarczające doradztwo zawodowe wyraźnie wskazują na potrzebę poprawy jakości oferty edukacyjnej w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych uczniów, w szczególności w zakresie ICT, matematyczno-przyrodniczym, języków obcych, kreatywności, innowacyjności, pracy zespołowej i doradztwa edukacyjno-zawodowego.

Na terenie gminy występują obszary znajdujące się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, takich, jak: bezrobocie, ubóstwo, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Są to sołectwa: Dulsk, Piórkowo, Płonne, Płonko, Rodzone. Charakteryzują się wyższym niż obszar całej gminy odsetkiem osób objętych pomocą społeczną – korzystających z zasiłków (Piórkowo, Rodzone), wysokim odsetkiem osób bezrobotnych (Piórkowo, Rodzone), wysokim odsetkiem osób objętych dożywianiem (Płonko, Płonne, Rodzone). Obszary te charakteryzują się ponadto niskim poziomem przedsiębiorczości, niewystarczającym wyposażeniem w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złym stanem technicznym, niskim poziomem obsługi komunikacyjnej, niskiej jakości terenami publicznymi. W związku z powyższym konieczne jest objęcie ww. obszarów kompleksowymi działaniami rewitalizacyjnymi w celu ich ożywienia społeczno-gospodarczego. Rewitalizacja stanowi *proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji*¹. Jedynie podjęcie kompleksowych działań w rewitalizacyjnych w odniesieniu do ww. obszarów może przyczynić się do ograniczenia występowania zjawisk kryzysowych oraz ich ożywienia społeczno-gospodarczego.

¹ Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. 2015 poz. 1777).

Schemat 3. Drzewo problemów – sfera społeczna

Źródło: opracowanie własne

Problemy infrastrukturalno-środowiskowe gminy Radomin skupiają się wokół czterech obszarów tematycznych. Są to: infrastruktura komunikacyjna, infrastruktura wodno-ściekowa, stan obiektów użyteczności publicznej oraz system gospodarowania odpadami w gminie.

Jednym z najbardziej newralgicznych problemów gminy Radomin jest dostępność i jakość systemu komunikacyjnego gminy. Podstawowym niedostatkim w tym zakresie jest niska jakość dróg gminnych, z których większość charakteryzuje się złą jakością nawierzchnią, przeważnie gruntową, w efekcie czego na skutek opadów atmosferycznych stają się nieprzejezdne. Ponadto, problemem jest również stan dróg powiatowych przebiegających przez teren gminy. Zgodnie z danymi, ponad 1/3 dróg powiatowych zlokalizowanych w granicach gminy Radomin znajduje się w stanie ostrzegawczym, złym lub bardzo złym. Dotyczy to m.in. dróg powiatowych nr: 2120C Radomin – Szczutowo, 2119C Szafarnia-Płonne.

Oprócz już wcześniej omówionej kwestii braku infrastruktury towarzyszącej w zakresie ścieżek rowerowych, zauważa się niewystarczające oświetlenie dróg publicznych i ulic, przystanków, miejsc zamieszkania i budynków użyteczności publicznej. Powyższe w znaczącym stopniu osłabia poziom bezpieczeństwa na terenie gminy. Poziom bezpieczeństwa dodatkowo obniża niewystarczająco rozwinięta infrastruktura towarzysząca w zakresie ciągów pieszych. Należy podkreślić, że istniejące niedostatki w zakresie wyposażenia w infrastrukturę towarzyszącą dotyczą w szczególności mniejszych miejscowości, w których występuje istotna dysproporcja w dostępie do infrastruktury towarzyszącej w porównaniu do największych miejscowości: Radomin, Dulsk, Szafarnia.

Negatywnie na jakość życia mieszkańców gminy Radomin oraz jakość środowiska naturalnego wpływa dostępność i stan infrastruktury wodno-ściekowej. Podczas, gdy stopień zwodociągowania gminy wynosi 100%, to jednocześnie nie wszyscy mieszkańcy posiadają dostęp do sieci kanalizacyjnej. Według danych GUS z roku 2013 odsetek korzystających z instalacji kanalizacyjnej wyniósł w gminie jedynie 44,5%. Należy pamiętać, że budowa sieci kanalizacyjnej w gminie Radomin nie wszędzie jest ekonomicznie lub technicznie uzasadniona – dotyczy to w szczególności miejscowości położonych w najbardziej odległych od centrum rejonów gminy, terenów charakteryzujących się rozproszoną zabudową. W takim przypadku bardziej zasadne jest wybudowanie przydomowej oczyszczalni ścieków, która może stanowić alternatywę dla sieci kanalizacyjnej. Pomimo aktywnych działań inwestycyjnych gminy, cały czas nie wszyscy mieszkańcy mają dostęp bądź to do sieci kanalizacyjnej bądź to do przydomowej oczyszczalni ścieków.

Inną kwestią, która jest ściśle powiązaną z niepełnym skanalizowaniem gminy, jest znaczne wyeksploatowanie już istniejącej sieci kanalizacyjnej i funkcjonującej oczyszczalni ścieków. Jednocześnie w przypadku funkcjonowania oczyszczalni ścieków obserwuje się problemy w efektywności funkcjonowania oczyszczalni ze względu na jej niepełne obciążenie. Istniejąca oczyszczalnia wymaga renowacji, podobnie jak istniejąca sieć kanalizacyjna.

Przestarzała infrastruktura charakteryzuje się system zaopatrzenia w wodę w gminie Radomin. Dotyczy to przede wszystkim jednej z trzech funkcjonujących w gminie stacji uzdatniania wody, zlokalizowanej w Radominie. Na chwilę obecną jest ona silnie wyeksploatowana, co wpływa negatywnie na jakość uzdatnionej wody i obniża wydajność pracy stacji.

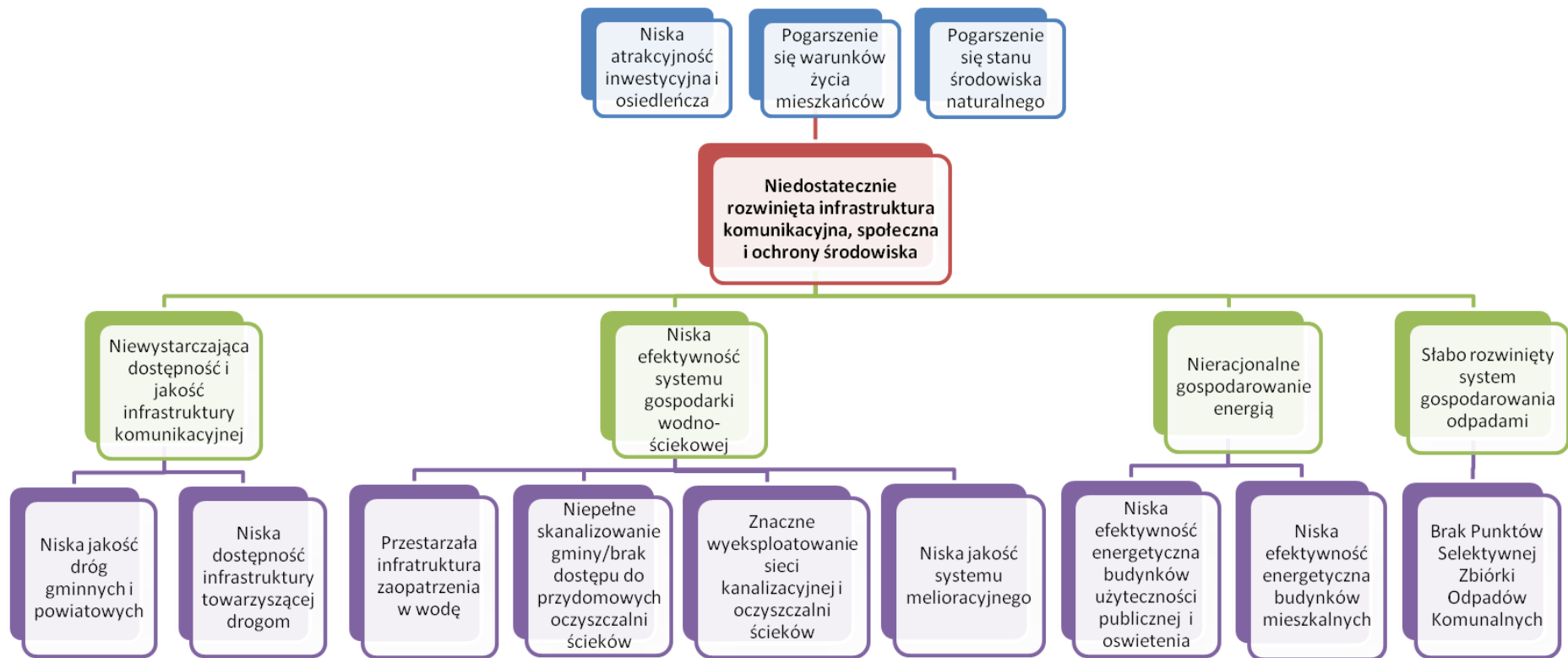
Problemy infrastrukturalne gminy Radomin są ściśle powiązane z gospodarką gminy, która w dużej mierze opiera się na rolnictwie. Biorąc pod uwagę takie ukierunkowanie lokalnej gospodarki

ogromną rolę odgrywa sprawnie działający system melioracyjny. Tym bardziej, że region kujawsko-pomorski położony jest na najbardziej posuszonym obszarze, w dużym stopniu zagrożonym występowaniem suszy. Występujące tutaj susze są najczęstsze i najgłębsze, o skrajnie długich ciągach dni bezopadowych. Zgodnie z danymi Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Melioracji i Urządzeń Wodnych na rok 2005, system melioracyjny w gminie Radomin zaspokaja istniejące potrzeby jedynie w 76,55%. Cały czas zmeliorowania wymaga 922 ha użytków rolnych w gminie. Z kolei stan techniczny istniejących urządzeń melioracyjnych wskazuje na konieczność ich modernizacji. Powyższa sytuacja znacząco utrudnia ochronę gospodarki rolnej przed skutkami suszy lub też wzbogacaniem gleb w dodatkowe zasoby wodne oraz oczekiwanymi zmianami środowiska przyrodniczego.

W kontekście uwarunkowań środowiskowych i stanu infrastruktury technicznej należy również podkreślić negatywny wpływ na środowisko przyrodnicze obiektów użyteczności publicznej, które ze względu na swoją niską efektywność energetyczną są źródłem natężonej emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego. Dotyczy to w szczególności obiektów szkolnych zlokalizowanych na terenie gminy, jak również świetlic wiejskich. Aktualnie budynki wykazują znaczne straty ciepła, które są spowodowane niewystraszającą izolacją termiczną przegród budowlanych, stolarki okiennej i drzwiowej, które jedynie częściowo została w tych obiektach wymieniona. W efekcie, w okresie zimowym w budynkach następuje znaczne wychłodzenie pomieszczeń, co uniemożliwia utrzymanie właściwej temperatury w czasie sezonu grzewczego i negatywnie wpływa na przebywające w obiektach osoby. Budynki te charakteryzują się ponadto w dużej mierze przestarzałymi i niesprawnymi instalacjami centralnego ogrzewania. Niekorzystnie kształtuje się również sytuacja w zakresie efektywności energetycznej w sektorze mieszkaniowym. Indywidualne źródła ciepła działające w oparciu o konwencjonalne źródła energii (głównie węgiel) mają największy udział w emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego. Jednocześnie należy stwierdzić, że zarówno w przypadku sektora publicznego i mieszkaniowego obserwuje się niski poziom wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Na terenie gminy obserwuje się ponadto problemy w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi. Wynika to przede wszystkim z braku Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK), umożliwiającym mieszkańcom pozostawienie odpadów komunalnych zebranych w sposób selektywny. Należy podkreślić, że z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach jasno wynika, że zapewnienie takiego punktu na terenie gminy jest obowiązkiem danej jednostki samorządowej.

Schemat 4. Drzewo problemów – sfera infrastrukturalna i środowiskowa

Źródło: opracowanie własne

IV. WIZJA I MISJA ROZWOJU GMINY

Misja Gminy Radomin stanowi ideę jej rozwoju, nadaje ogólny kierunek działań w planowanym horyzoncie czasowym strategii. Misja zawiera ogólny kierunek dalszego rozwoju gminy w planowanym horyzoncie czasowym strategii. Stanowi deklarowany sposób osiągnięcia stanu docelowego wyrażonego w wizji rozwoju. Misja umożliwia skoncentrowanie wysiłków planistycznych i realizacyjnych na określonej grupie celów i zadań realizacyjnych.

Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym do zakresu działań gminy należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym. Podstawowym zadaniem gminy jest zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty. Powyższe zapisy w dużym stopniu determinują kształt misji rozwoju gminy, którą można sformułować następująco:

Gmina Radomin zapewnia swoim mieszkańcom atrakcyjne warunki życia i efektywnie zaspokaja potrzeby wspólnoty.

Wizja stanowi jeden z podstawowych elementów wpływających na kierunek rozwoju lokalnego na danym terenie. Wyznacza pożądany stan docelowy w określonym momencie czasu – od roku opracowania strategii do roku 2020, do którego należy dążyć podporządkowując mu wszelkie działania podejmowane na obszarze gminy.

Określenie wizji Gminy Radomin w roku 2020 było jednym z elementów przeprowadzonych warsztatów strategicznych, w efekcie których na potrzeby opracowania niniejszego dokumentu strategicznego przyjęto wizję w następującym kształcie:

W roku 2020 Gmina Radomin charakteryzuje się nowoczesnym i efektywnym rolnictwem, z dobrze rozwiniętą bazą przetwórstwa rolnego. Jest czysta ekologicznie i stwarza korzystne warunki do rozwoju przedsiębiorczości i turystyki w oparciu o zasoby przyrodnicze. Dysponuje nowoczesną infrastrukturą techniczną, społeczną i kulturalną. Jest miejscem atrakcyjnym dla mieszkańców, turystów i przedsiębiorców.

V. PLAN OPERACYJNY STRATEGII ROZWOJU

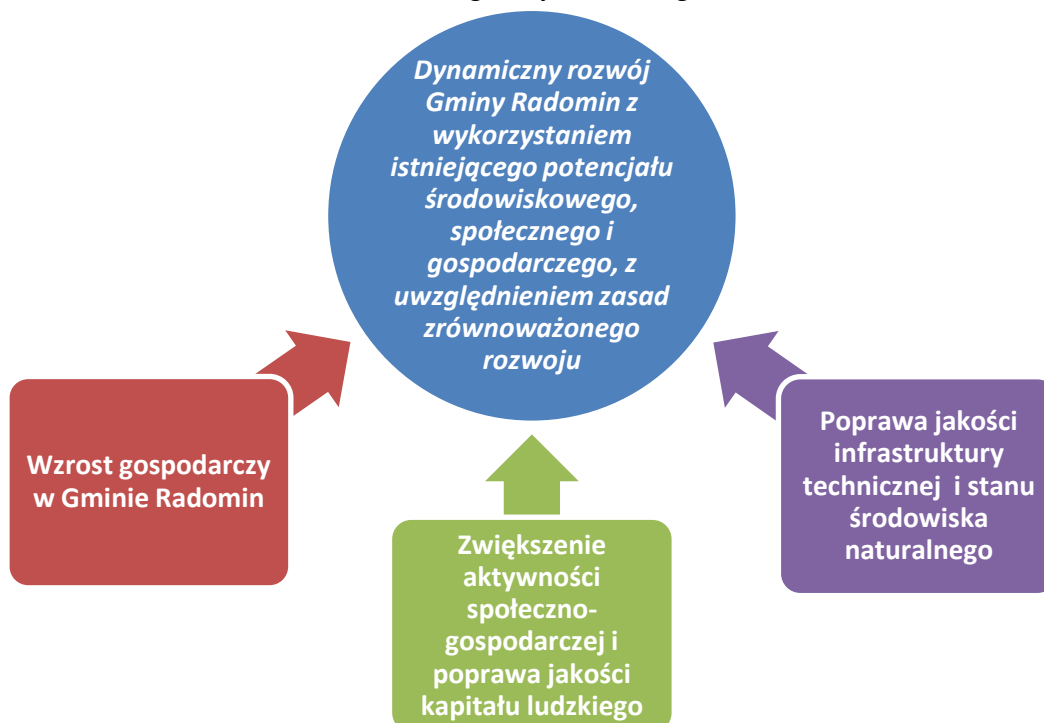
V.1. Cel główny i cele szczegółowe

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy społeczno-gospodarczej Gminy Radomin zdefiniowano cel główny i cele szczegółowe. Rozwój gminy Radomin realizowany będzie w oparciu o zasadę zrównoważonego rozwoju, która zakłada równowagę pomiędzy rozwojem gospodarczym, rozwojem społecznym i poszanowaniem praw przyrody.

Cel główny Gminy Radomin brzmi: ***Dynamiczny rozwój Gminy Radomin wykorzystujący istniejącego potencjału środowiskowego, społecznego i gospodarczego, z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju.***

Ww. celowi głównemu zostały przyporządkowane trzy cele szczegółowe, dotyczące trzech sfer funkcjonowania gminy: gospodarczej, społecznej, infrastrukturalno-środowiskowej. Cel główny i cele szczegółowe zostały zaprezentowane na schemacie 5.

Schemat 5. Cel główny i cele szczegółowe

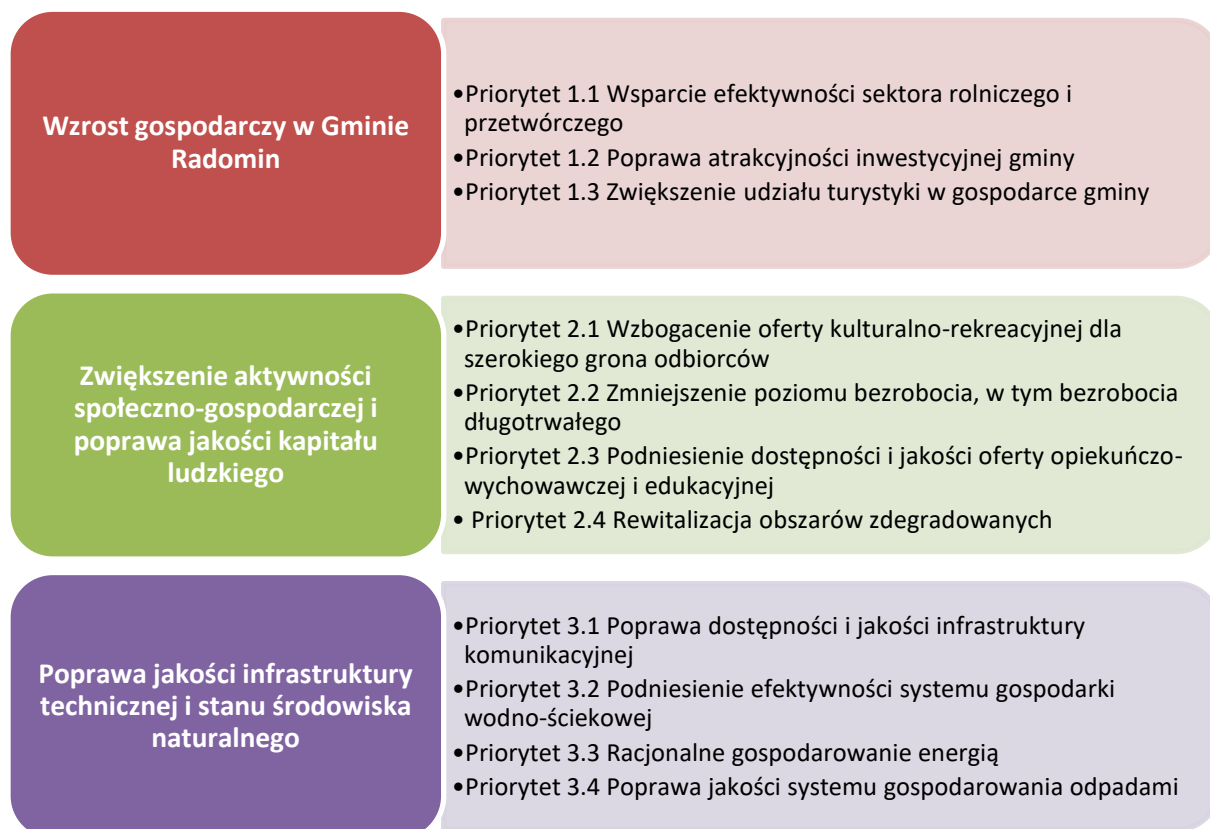
Źródło: opracowanie własne

Zdefiniowane cele rozwojowe, wynikające bezpośrednio z diagnozy strategicznej, służą przeciwdziałaniu zidentyfikowanym negatywnym zjawiskom oraz wzmacnianiu szans rozwojowych gminy Radomin. Realizacja wyznaczonych celu głównego i celów szczegółowych wpłynie na ograniczenie i zminimalizowanie zdiagnozowanych problemów, a jednocześnie wpłynie na rozwój gminy Radomin.

V.2. Priorytety i kierunki interwencji

Wyznaczonym trzem celom szczegółowym przyporządkowano priorytety zaprezentowane na schemacie 6 oraz kierunki interwencji, które szczegółowo zostały opisane w dalszej części.

Schemat 6. Cele szczegółowe i priorytety

Źródło: opracowanie własne

W poniższej tabeli przedstawiono szczegółową analizę wyznaczonych priorytetów oraz kierunków interwencji w ramach poszczególnych celów szczegółowych.

Tabela 14. Szczegółowy opis priorytetów i kierunków interwencji

CEL SZCZEGÓŁOWY	PRIORYTET I JEGO CHARAKTERYSTYKA
1. Wzrost gospodarczy w Gminie Radomin	Priorytet 1.1 Wsparcie efektywności sektora rolniczego i przetwórczego Kierunki interwencji w ramach priorytetu obejmują: • rozwój przetwórstwa rolnego – zakłada się rozwój bazy przetwórstwa rolnego poprzez budowę nowych zakładów przetwórstwa rolnego w szczególności jako działalności dodatkowej do działalności rolniczej, przewiduje się wsparcie rozwoju przetwórstwa rolnego poprzez preferencje dla osób rozpoczynających działalności w zakresie przetwórstwa rolnego, wsparcie szkoleniowe w zakresie prowadzenia tego typu zakładów, udzielanie informacji nt. dostępnych kredytów, pożyczek i programów pomocowych, inicjowanie działań mających na celu współpracę pomiędzy firmami przetwórczymi a producentami. • wsparcie różnicowania działalności gospodarstw rolnych – zakłada się zintensyfikowanie szkoleń i doradztwa w zakresie możliwości podejmowania działalności pozarolniczej, w tym możliwości dotowania zakładania i prowadzenia działalności pozarolniczej, lub podejmowania pracy poza gospodarstwem, wykorzystanie w szerszym niż dotychczas zakresie lokalnych zasobów naturalnych do powstawania i rozwoju małych i średnich

	przedsiębiorstw, zakłada się rozwój systemu informacji dla rolników na temat możliwości pozyskania dotacji na różnicowanie działalności gospodarstw rolnych. Priorytet 1.2 Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej gminy Kierunki interwencji w ramach priorytetu obejmują: • udostępnienie uzbrojonych terenów inwestycyjnych – kierunek działania zakłada szersze udostępnianie działek inwestycyjnych na terenie gminy, uzbrojenie w infrastrukturę techniczną, tj. kanalizacyjną, wodociągową, elektryczną, drogową działek inwestycyjnych zlokalizowanych na terenie gminy w celu zwiększenia ich atrakcyjności lokalizacyjnej i przyciągnięcia inwestorów. • rozwój systemu wspierania przedsiębiorczości – opracowanie spójnego, przejrzystego oraz jednoznacznego systemu preferencji podatkowych i jego upowszechnienie, podniesienie jakości obsługi inwestora w Urzędzie Gminy Radomin poprzez opracowanie i wdrożenie ścieżki obsługi inwestora (wskazane jest wyznaczenie konkretnej komórki organizacyjnej w Urzędzie odpowiedzialnej za kompleksową obsługę inwestorów), prowadzenie szkoleń dla mieszkańców w zakresie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej. Priorytet 1.3 Zwiększenie udziału turystyki w gospodarce gminy Kierunki interwencji w ramach priorytetu obejmują: • zwiększenie dostępności bazy noclegowej – kierunek działania zakłada tworzenie nowych miejsc noclegowych na terenie gminy, głównie w mniejszych obiektach, np. gospodarstwach agroturystycznych oraz tworzenie nowych gospodarstw agroturystycznych, udostępnianie miejsc noclegowych głównie na potrzeby rozwoju turystyki weekendowej; • zagospodarowanie na cele turystyczne terenów w rejonie rzeki Drwęcy – kierunek działania zakłada rozbudowę infrastruktury turystycznej w rejonie rzeki Drwęcy, stworzenie infrastruktury umożliwiającej rozwój i promocję turystyki kajakowej na terenie gminy, powiązanie szlaku kajakowego na Drwęcy z kluczowymi obiektami turystycznymi gminy, tj. Regionalną Izbą Pamięci im. M. Dąbrowskiej w Płonnem i Ośrodkiem Chopinowskim w Szafarni; • rewitalizację obszarów o wysokich walorach turystycznych – kierunek działania zakłada rewitalizację przestrzenno-techniczną obszaru zdegradowanego kluczowego z punktu widzenia aktywizacji społeczno-gospodarczej i rozwoju turystyki poprzez rewitalizację świetlicy w miejscowości Płonne oraz sceny z widowiskiem dla turystów odwiedzających gminę Radomin; • budowę ścieżek rowerowych – kierunek działania zakłada budowę systemu ścieżek rowerowych w gminie Radomin, w szczególności połączenie głównego ośrodka gminnego, tj. Radomina z kluczowymi z punktu widzenia rozwoju turystyki miejscowościami, tj. Szafarnią i Płonnem.
2. Zwiększenie aktywności społeczno-gospodarczej i poprawa jakości kapitału ludzkiego	Priorytet 2.1 Wzbogacenie oferty kulturalno-rekreacyjnej dla szerokiego grona odbiorców Kierunki interwencji w ramach priorytetu obejmują: • budowę i modernizację obiektów sportowych – kierunek działania zakłada rozbudowę infrastruktury sportowej gminy Radomin poprzez budowę boisk

sportowych, m.in. boiska przy gimnazjum w Radominie oraz boiska wielofunkcyjnego w miejscowości Dulsk, wyposażenie boiska gminnego w Radominie w system automatycznego nawadniania, ponadto w Radominie zakłada się budowę siłowni zewnętrznej;

- budowę, rozbudowę i doposażenie instytucji kulturalnych w gminie – kierunek działania zakłada budowę świetlic wiejskich w miejscowościach, które jeszcze nie dysponują tego typu obiektami (Piórkowo), modernizację/rozbudowę istniejących świetlic wiejskich (Bocheniec, Kamionka, Łubki), wyposażenie świetlic (Dulsk, Szafarnia, Szczutowo, Wilczewo, Wilczewko, Rętwiny, Radomin), kierunek interwencji zakłada również rozbudowę Ośrodka Chopinowskiego w Szafarni oraz Gminnego Ośrodka Kultury;
- uatrakcyjnienie oferty spędzania wolnego czasu dla dzieci, młodzieży i osób starszych – kierunek działania zakłada rozszerzenie oferty kulturalnej i rekreacyjnej poprzez organizację zajęć o charakterze plastycznym, technicznym, integracyjnym, sportowym, edukacyjnym itp. dla dzieci i młodzieży głównie w oparciu o istniejące świetlice wiejskie, jak również poszerzenie oferty spędzania wolnego czasu dla seniorów poprzez zajęcia kulturalno-oświatowe, terapię zajęciową, przedsięwzięcia sportowo-rekreacyjne, planuje się również zorganizowanie na terenie gminy dziennego domu kultury. Działania będą realizowane we współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na terenie gminy.

Priorytet 2.2 Zmniejszenie poziomu bezrobocia, w tym bezrobocia długotrwałego

Kierunki interwencji w ramach priorytetu obejmują:

- podniesienie aktywności zawodowej mieszkańców – kierunek działania zakłada: tworzenie nowych miejsc pracy, aktywizację zawodową osób bezrobotnych poprzez organizację: staży, prac interwencyjnych, robót publicznych, prac społecznie użytecznych, przekazywanie środków na podjęcie działalności gospodarczej, przyznawanie bonów zatrudnieniowych, realizację programów aktywności lokalnej, programów aktywizacji zawodowej mieszkańców, podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych poprzez szkolenia i kursy zawodowe organizowane we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy i lokalnymi przedsiębiorcami;
- podniesienie poziomu przedsiębiorczości mieszkańców – kierunek działania zakłada promocję samo zatrudnienia, rozwój szkoleń w zakresie zakładania i prowadzenia własnej działalności gospodarczej, tworzenie systemu zachęt dla potencjalnych przedsiębiorców, podniesienie jakości obsługi osób planujących założenie działalności gospodarczej poprzez wdrożenie ścieżki obsługi przedsiębiorcy w Urzędzie Gminy w Radominie.
- rewitalizację społeczną obszarów kryzysowych, w szczególności miejscowości Piórkowo, Płonko, Płonne i Rodzone – kierunek działania zakłada realizację przedsięwzięć w zakresie aktywizacji zawodowej mieszkańców, w tym podnoszenie kwalifikacji zawodowych, promowanie samo zatrudnienia, wsparcie rozwoju przedsiębiorczości mieszkańców obszarów rewitalizowanych

Priorytet 2.3 Podniesienie dostępności i jakości oferty opiekuńczo-wychowawczej i edukacyjnej

Kierunki interwencji w ramach priorytetu obejmują:

- poprawę dostępu do opieki nad dziećmi do lat 3 – kierunek działania obejmuje

tworzenie/wsparcie tworzenia i funkcjonowania podmiotów świadczących usługi opieki nad dziećmi do lat 3, poprzez: tworzenie nowych miejsc opieki, w tym dostosowanych do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami i/lub finansowanie kosztów przeszkolenia zawodowego dziennego opiekuna i niani, pokrycie kosztów wynagrodzenia opiekuna dziennego,

- zwiększenie liczby miejsc wychowania przedszkolnego – kierunek interwencji obejmuje zwiększenie liczby miejsc wychowania przedszkolnego poprzez tworzenie nowych oddziałów przedszkolnych w szkołach;
- podniesienie jakości oferty szkół podstawowych i gimnazjalnych – kierunek działania zakłada rozwijanie kompetencji kluczowych uczniów (zajęcia: ICT, matematyczno-przyrodniczych, języki obce, kreatywności, innowacyjności, praca zespołowej, doradztwo edukacyjno-zawodowe, rozwijanie zindywidualizowanego podejścia do ucznia, szczególnie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz rozwijanie kompetencji uczniów niezbędnych na rynku pracy) oraz zakup wyposażenia placówek szkolnych.

Priorytet 2.4 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych

Kierunek interwencji obejmujący rewitalizację społeczną, przestrzenną, gospodarczą, techniczną obszarów kryzysowych gminy. Przewiduje się podjęcie zintegrowanych działań, które przyczynią się do wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez kompleksowe przedsięwzięcia na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z lokalną społecznością na terenie miejscowości: Dulsk, Piórkowo, Płonne, Płonko i Rodzone. Zakłada się:

- a) aktywizację społeczno-gospodarczą mieszkańców rewitalizowanych obszarów: aktywną integrację osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, organizowanie społeczności lokalnej i animację społeczną;
- b) wsparcie rozwoju przedsiębiorczości;
- c) poprawę jakości infrastruktury umożliwiającej poprawę warunków życia mieszkańców oraz zwiększenie ich aktywności społecznej i gospodarczej, w tym:
 - zagospodarowanie terenu wokół Wiejskiego Domu Kultury wraz z boiskiem wielofunkcyjnym oraz z łącznikami dróg gminnych z drogą powiatową w miejscowości Dulsk;
 - remont i wyposażenie świetlicy wiejskiej oraz zagospodarowanie terenu wokół świetlicy w tym droga dojazdowa do budynku świetlicy, stworzenie centrum rekreacji wsi (scena z zadaszeniem, grillownia (miejsce spotkań biesiadnych dla mieszkańców), siłownią zewnętrzną (fitness zewnętrzny), placem zabaw, drogami dojazdowymi, lampami solarnymi oraz porządkowanie terenu) w miejscowości Piórkowo;
 - remont istniejącego budynku świetlicy wiejskiej wraz z zagospodarowaniem terenu wokół świetlicy oraz ścieżką zdrowia, stworzenie centrum rekreacji wsi (scena z zadaszeniem, grillownia (miejsce spotkań biesiadnych dla mieszkańców), siłownią zewnętrzną (fitness zewnętrzny), drogi dojazdowe, ścieżki parkowe, lampy solarne, wieża

	widokowa na Ziemię Dobrzyńską oraz porządkowanie terenu), w miejscowości Płonne; – wieża widokowa na Ziemię Dobrzyńską w miejscowości Płonko; – wieża widokowa na Ziemię Dobrzyńską, drogi dojazdowe w miejscowości Rodzone.
3. Poprawa jakości infrastruktury technicznej i stanu środowiska naturalnego	Priorytet 3.1 Poprawa dostępności i jakości infrastruktury komunikacyjnej Kierunki interwencji w ramach priorytetu obejmują: • poprawę stanu technicznego dróg gminnych i powiatowych – kierunek interwencji zakłada modernizację nawierzchni dróg zlokalizowanych na terenie gminy oraz utwardzanie dróg gruntowych, planuje się również współpracę z Powiatem Golubsko-Dobrzyńskim w zakresie modernizacji dróg powiatowych przebiegających przez teren gminy; • rozwój infrastruktury towarzyszącej drogom – w ramach kierunku działania zakłada się budowę i rozbudowę infrastruktury towarzyszącej w zakresie: chodników i miejsc parkingowych.
	Priorytet 3.2 Podniesienie efektywności systemu gospodarki wodno-ściekowej Kierunki interwencji w ramach priorytetu obejmują: • modernizację infrastruktury zaopatrzenia w wodę – kierunek działania zakłada modernizację funkcjonujących w gminie stacji uzdatniania wody; • zwiększenie dostępu do sieci kanalizacyjnej/przydomowych oczyszczalni ścieków – kierunek działania zakłada budowę sieci kanalizacji sanitarnej na terenach nie posiadających dostępu do kanalizacji bądź budowę przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, gdzie budowa sieci kanalizacyjnej jest technicznie i ekonomicznie nieuzasadniona; • podniesienie jakości istniejącego systemu gospodarki ściekowej – kierunek działania zakłada modernizację istniejącej sieci kanalizacyjnej oraz funkcjonującej oczyszczalni ścieków w celu zwiększenia jej wydajności i podniesienia sprawności funkcjonowania; • podniesienie jakości systemu melioracyjnego – kierunek działania zakłada oczyszczenie i remont urządzeń istniejących zbiorników, budowę nowych zbiorników małej i średniej retencji, budowę nowych i konserwację istniejących rowów melioracyjnych.
	Priorytet 3.3 Racjonalne gospodarowanie energią Kierunki interwencji w ramach priorytetu obejmują: • poprawę efektywności energetycznej w sektorze publicznym – kierunek działania zakłada termomodernizację obiektów użyteczności publicznej, w tym: szkół podstawowych (Szkoła Podstawowa w Radominie, Szkoła Podstawowa w Płonnem, Szkoła Podstawowa w Dulsku), Publicznego Gimnazjum im. F. Chopina w Radominie, budynku po byłej restauracji w Radominie i świetlicy wiejskiej w miejscowości Bocheniec zlokalizowanych na terenie gminy Radomin; ponadto zakłada się wymianę lamp energetycznych przy drogach wojewódzkich, powiatowych i gminnych na lampy zasilane energią odnawialną; • poprawę efektywności energetycznej w sektorze mieszkaniowym – kierunek działania zakłada poprawę efektywności energetycznej budynków mieszkalnych poprzez montaż paneli fotowoltaicznych i pomp ciepła.

Priorytet 3.4 Poprawa jakości systemu gospodarowania odpadami

Kierunki interwencji w ramach priorytetu obejmują:

- utworzenie Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych – kierunek działania zakłada budowę Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych umożliwiających mieszkańcom pozostawienie odpadów komunalnych zebranych w sposób selektywny.

*Źródło: opracowanie własne***V.3. Podstawowe założenia systemu realizacji w tym system monitorowania i wdrażania**

W strategii zostały określone cele rozwojowe i odpowiadające im priorytety oraz kierunki interwencji wynikające z przeprowadzonej diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej. Planowanie strategiczne jest procesem ciągłym. Dla zagwarantowania, że przyjęte w dokumencie postanowienia będą konsekwentnie realizowane, zapewnione zostaną odpowiednie warunki organizacyjne i instytucjonalne do ich wdrażania i weryfikacji.

Za wdrożenie strategii odpowiedzialna jest Gmina Radomin za pośrednictwem Urzędu Gminy Radomin. Bezpośredni nadzór nad wdrażaniem strategii należy do Wójta Gminy Radomin, który, jako najwyższy organ władzy wykonawczej podstawowego szczebla samorządowego, odpowiada za kreowanie strategii rozwoju, realizację polityki gminy oraz monitorowanie jej wyników. Dla optymalnej realizacji celów strategii istotne jest również zaangażowanie wszystkich podległych mu służb funkcjonujących w ramach struktury organizacyjnej Urzędu Gminy Radomin oraz jednostek organizacyjnych gminy.

Należy mieć na uwadze, że system wdrażania strategii powinien obejmować nie tylko organy statutowe, ale także przedsiębiorstwa i organizacje pozarządowe funkcjonujące na terenie gminy Radomin. Zaangażowanie w realizację strategii wszystkich kluczowych interesariuszy decydować będzie bowiem o jej sukcesie i przyszłym stopniu osiągnięcia przyjętych celów rozwojowych i priorytetów.

Jednym z nieodłącznych elementów procesu planowania strategicznego jest monitoring. Gromadzenie danych, ich analiza i interpretacja pozwalają ocenić stopień realizacji strategii oraz wprowadzać ewentualne zmiany i korekty. W ramach systemu monitorowania strategii ocenie zostanie poddany poziom realizacji przyjętych wskaźników. Na potrzeby oceny stopnia wdrażania strategii opracowany został w formie tabelarycznej przykładowy zestaw wskaźników przyporządkowanych do poszczególnych celów szczegółowych i priorytetów. Proponuje się, aby monitoring wskaźników był prowadzony raz do roku.

Tabela 15. Wskaźniki monitorowania

Cel szczegółowy 1. Wzrost gospodarczy w Gminie Radomin	
Priorytet 1.1 Wsparcie efektywności sektora rolniczego i przetwórczego	• Liczba grup i organizacji przetwórców rolnych i spożywczych; • Liczba funkcjonujących zakładów przetwórstwa rolnego i spożywczego; • Liczba przebranżowionych gospodarstw rolnych; • Liczba szkoleń dla rolników; • Liczba osób uczestniczących w szkoleniach dot. możliwości

	dywersyfikacji działalności gospodarczej
Priorytet 1.2 Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej gminy	• Powierzchnia terenów przygotowanych pod inwestycje; • Liczba działek udostępnionych przedsiębiorcom; • Liczba ofert inwestycyjnych; • Liczba udzielonych ulg inwestycyjnych; • Liczba nowo utworzonych przedsiębiorstw; • Liczba szkoleń w zakresie prowadzenia i zakładania działalności gospodarczej; • Liczba osób uczestniczących w szkoleniach w zakresie prowadzenia i zakładania działalności gospodarczej
Priorytet 1.3 Zwiększenie udziału turystyki w gospodarce gminy	• Powierzchnia gminy zagospodarowana na cele turystyczne; • Liczba turystów odwiedzających gminę; • Liczba utworzonych gospodarstw agroturystycznych; • Liczba miejsc noclegowych; • Liczba udzielonych noclegów; • Liczba zrewitalizowanych świetlic wiejskich; • Długość wybudowanych ścieżek rowerowych
Cel szczegółowy 2. Zwiększenie aktywności społeczno-gospodarczej i poprawa jakości kapitału ludzkiego	
Priorytet 2.1 Wzbogacenie oferty kulturalno-rekreacyjnej dla szerokiego grona odbiorców	• Liczba zorganizowanych bezpłatnych imprez kulturalnych sportowych i rekreacyjnych; • Liczba osób uczestniczących w imprezach; • Liczba wybudowanych/przebudowanych obiektów sportowych; • Liczba osób uczestniczących w zajęciach organizowanych w świetlicach wiejskich, w tym osób starszych; • Liczba osób starszych objętych wsparciem; • Liczba wybudowanych/przebudowanych świetlic wiejskich; • Liczba przebudowanych/rozbudowanych instytucji kulturalnych
Priorytet 2.2 Zmniejszenie poziomu bezrobocia, w tym bezrobocia długotrwałego	• Liczba nowo utworzonych miejsc pracy; • Stopa bezrobocia; • Liczba osób objętych stażami/pracami interwencyjnymi/robotami publicznymi/pracami społecznie pożytecznymi; • Liczba dotacji udzielonych na rozpoczęcie działalności gospodarczej; • Liczba zrealizowanych programów aktywności lokalnej; • Liczba osób objętych programami aktywności lokalnej; • Liczba szkoleń w zakresie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej; • Liczba przedsiębiorstw na 10 tys. mieszkańców
Priorytet 2.3 Podniesienie dostępności i jakości oferty opiekuńczo-wychowawczej i edukacyjnej	• Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3; • Odsetek dzieci do lat 3 objętych opieką w gminie; • Liczba utworzonych miejsc wychowania przedszkolnego; • Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w gminie; • Liczba uczniów korzystających z dodatkowych zajęć w

	zakresie rozwijania kompetencji kluczowych; • Liczba uczniów objętych doradztwem edukacyjno-zawodowym; • Liczba szkół objętych wsparciem; • Liczba zakupionego sprzętu dydaktycznego/liczba zakupionych pomocy dydaktycznych
Priorytet 2.4 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych	• Powierzchnia obszarów poddanych rewitalizacji; • Liczba mieszkańców obszaru rewitalizowanego
Cel szczegółowy 3. Poprawa jakości infrastruktury technicznej i stanu środowiska naturalnego	
Priorytet 3.1 Poprawa dostępności i jakości infrastruktury komunikacyjnej	• Długość przebudowanych/zmodernizowanych dróg gminnych; • Długość przebudowanych/zmodernizowanych dróg powiatowych; • Długość wybudowanych/przebudowanych chodników; • Liczba wybudowanych miejsc parkingowych
Priorytet 3.2 Podniesienie efektywności systemu gospodarki wodno-ściekowej	• Długość wybudowanych/zmodernizowanych sieci wodociągowych; • Liczba gospodarstw domowych podłączonych do sieci wodociągowej; • Liczba zmodernizowanych stacji uzdatniania wody; • Długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej; • Liczba gospodarstw domowych podłączonych do sieci kanalizacyjnej; • Liczba wybudowanych przydomowych oczyszczalni ścieków; • Liczba wybudowanych zbiorników małej i średniej retencji; • Powierzchnia zmeliorowana.
Priorytet 3.3 Racjonalne gospodarowanie energią	• Liczba budynków użyteczności publicznych poddanych termomodernizacji; • Moc zainstalowana energii ze źródeł odnawialnych; • Liczba budynków mieszkalnych, na których zostały zamontowane panele fotowoltaiczne; • Liczba budynków, w których zostały zainstalowane pompy ciepła; • Liczba zmodernizowanych lamp energetycznych przy drogach
Priorytet 3.4 Poprawa jakości systemu gospodarowania odpadami	• Liczba wybudowanych Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych; • Ilość odpadów zebranych w PSZOK

Źródło: opracowanie własne

V.4. Plan finansowy

Cel główny i cele szczegółowe, w tym wyznaczone w ich ramach priorytety wskazane w niniejszej strategii stanowią podstawę do podejmowania i realizacji konkretnych projektów, które mogą być finansowane m.in. ze środków własnych Gminy Radomin i środków zewnętrznych. Wśród

środków zewnętrznych wyróżnić możemy m. in.: fundusze unijne, środki z programów krajowych, pożyczki i kredyty bankowe, instrumenty zwrotne, w tym kredyty i pożyczki, środki inwestorów prywatnych, środki międzynarodowe.

W przypadku Gminy Radomin należy stwierdzić, że największa ilość środków zewnętrznych będzie pochodzić z:

- Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 i Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020,
- Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020,
- Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 oraz Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020,
- Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.
- Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych.

Realizując różnego rodzaju przedsięwzięcia należy także mieć na uwadze możliwości wsparcia pochodzące z licznych programów sektorowych wdrażanych przez poszczególne ministerstwa (m.in. w zakresie edukacji, kultury, infrastruktury, ochrony środowiska).

Ogólna kwota przeznaczona na sfinansowanie niniejszego programu rozwoju wynosi 36 295 000,00 zł, a w podziale na cele szczegółowe i priorytety przedstawia się następująco:

- Cel szczegółowy 1/priorytet 1.1 – na chwilę obecną nie przewidziano realizacji zadań w ramach priorytetu.
- Cel szczegółowy 1/priorytet 1.2 – na chwilę obecną nie przewidziano realizacji zadań w ramach priorytetu.
- Cel szczegółowy 1/priorytet 1.3 – 1 900 000,00 zł.
- Cel szczegółowy 2/priorytet 2.1 – 9 660 000,00 zł.
- Cel szczegółowy 2/priorytet 2.2 – 500 000,00 zł.
- Cel szczegółowy 2/priorytet 2.3 – 585 000,00 zł.
- Cel szczegółowy 2/priorytet 2.4 – 1 900 000,00 zł.
- Cel szczegółowy 3/priorytet 3.1 – 6 250 000,00 zł.
- Cel szczegółowy 3/priorytet 3.2 – 8 000 000,00 zł.
- Cel szczegółowy 3/priorytet 3.3 – 7 100 000,00 zł.
- Cel szczegółowy 3/priorytet 3.4 – 400 000,00 zł.

Poniżej przedstawiono plan finansowy, który zawiera wykaz najważniejszych zaplanowanych do realizacji przez Gminę Radomin przedsięwzięć w horyzoncie czasowym do 2020 roku.

Tabela 16. Plan finansowy

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia [zł]	Źródło finansowania	Poziom dofinansowania [% kosztów kwalifikowanych]	Kwota dofinansowania [zł]	Cel szczegółowy/priorytet
1	Budowa ścieżki pieszo-rowerowej Radomin-Szafarnia	1 200 000,00	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (RPO WK-P na lata 2014-2020)	85	829 268,30	Cel szczegółowy 1/ priorytet 1.3
2	Budowa ścieżki pieszo-rowerowej Szafarnia – Płonne	700 000,00	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (RPO WK-P na lata 2014-2020)	85	483 739,84	Cel szczegółowy 1/ priorytet 1.3
3	Budowa boiska przy Gimnazjum w Radominie	120 000,00	Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW na lata 2014-2020)	63,63	76 356,00	Cel szczegółowy 2/ priorytet 2.1
4	Budowa automatycznego nawadniania boiska gminnego w Radominie	70 000,00	Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW na lata 2014-2020)	63,63	44 541,00	Cel szczegółowy 2/ priorytet 2.1
5	Zagospodarowanie terenu przy Szkole Podstawowej w Dulsku	70 000,00	Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW na lata 2014-2020)	63,63	44 541,00	Cel szczegółowy 2/ priorytet 2.1
6	Wypożyczenie świetlic wiejskich w miejscowościach: Dulsk, Szafarnia, Szczutowo, Wilczewo, Wilczewko, Rętwiny, Łubki, Radomin	100 000,00	Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW na lata 2014-2020)	63,63	63 630,00	Cel szczegółowy 2/ priorytet 2.1
7	Modernizacja budynku świetlicy wiejskiej w miejscowości Bocheniec	300 000,00	Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW na lata 2014-2020)	63,63	190 890,00	Cel szczegółowy 2/ priorytet 2.1
8	Modernizacja instytucji kultury na terenie gminy Radomin	1 500 000,00	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (RPO WK-P na lata 2014-2020)	85	1 275 000,00	Cel szczegółowy 2/ priorytet 2.1
9	Budowa audytorium (Sali koncertowej) w Ośrodku Chopinowskim w Szafarni	7 500 000,00	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (RPO WK-P na lata 2014-2020)	85	6 375 000,00	Cel szczegółowy 2/ priorytet 2.1
10	Gminny program poprawy dostępu do usług wsparcia rodziny na terenie gminy Radomin	500 000,00	Europejski Fundusz Społeczny (RPO WK-P na lata 2014-2020)	85	425 000,00	Cel szczegółowy 2/ priorytet 2.2
11	Tworzenie i wsparcie placówek przedszkolnych na terenie gminy Radomin	285 000,00	Europejski Fundusz Społeczny (RPO WK-P na lata 2014-2020)	85	242 250,00	Cel szczegółowy 2/ priorytet 2.3

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia [zł]	Źródło finansowania	Poziom dofinansowania [% kosztów kwalifikowanych]	Kwota dofinansowania [zł]	Cel szczegółowy/priorytet
12	Rozwijanie kompetencji kluczowych uczniów w szkołach na terenie gminy Radomin	300 000,00	Europejski Fundusz Społeczny (RPO WK-P na lata 2014-2020)	85	225 000,00	Cel szczegółowy 2/priorytet 2.3
13	Rewitalizacja wsi Dulsk: zagospodarowanie terenu wokół Wiejskiego Domu Kultury wraz z boiskiem wielofunkcyjnym oraz z łącznikami dróg gminnych z drogą powiatową w miejscowości Dulsk	400 000,00	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (RPO WK-P na lata 2014-2020)	85	340 000,00	Cel szczegółowy 2/priorytet 2.4
14	Rewitalizacja wsi Piórkowo: remont i wyposażenie świetlicy wiejskiej oraz zagospodarowanie terenu wokół świetlicy w tym droga dojazdowa do budynku świetlicy, stworzenie centrum rekreacji wsi (scena z zadaszeniem, grillownia (miejsce spotkań biesiadnych dla mieszkańców), siłownią zewnętrzną (fitness zewnętrzny), placem zabaw, drogami dojazdowymi, lampami solarnymi oraz porządkowanie terenu)	650 000,00	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (RPO WK-P na lata 2014-2020)	85	552 500,00	Cel szczegółowy 2/priorytet 2.4
15	Rewitalizacja wsi Płonne: remont istniejącego budynku świetlicy wiejskiej wraz z zagospodarowaniem terenu wokół świetlicy oraz ścieżką zdrowia, stworzenie centrum rekreacji wsi: scena z zadaszeniem, grillownia (miejsce spotkań biesiadnych dla mieszkańców), siłownią zewnętrzną (fitness zewnętrzny), drogi dojazdowe, ścieżki parkowe, lampy solarne, wieża widokowa na Ziemię Dobrzyńską oraz porządkowanie terenu	570 000,00	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (RPO WK-P na lata 2014-2020)	85	484 500,00	Cel szczegółowy 2/priorytet 2.4
16	Rewitalizacja wsi Płonko: wieża widokowa na Ziemię Dobrzyńską	40 000,00	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (RPO WK-P na lata 2014-2020)	85	34 000,00	Cel szczegółowy 2/priorytet 2.4
17	Rewitalizacja wsi Rodzone: – wieża widokowa na Ziemię Dobrzyńską, – drogi dojazdowe	240 000,00	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (RPO WK-P na lata 2014-2020)	85	204 000,00	Cel szczegółowy 2/priorytet 2.4

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia [zł]	Źródło finansowania	Poziom dofinansowania [% kosztów kwalifikowanych]	Kwota dofinansowania [zł]	Cel szczegółowy/priorytet
18	Budowa i modernizacja dróg gminnych na terenie gminy Radomin	5 000 000,00	Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW na lata 2014-2020)/Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych, środki własne gminy	W zależności od źródła dofinansowania.	W zależności od źródła dofinansowania.	Cel szczegółowy 3/priorytet 3.1
19	Modernizacja i przebudowa dróg powiatowych na terenie gminy Radomin (projekty realizowane w partnerstwie z Powiatem Golubsko-Dobrzyńskim)	1 250 000,00	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (RPO WK-P na lata 2014-2020)/Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW na lata 2014-2020)	W zależności od źródła dofinansowania.	W zależności od źródła dofinansowania.	Cel szczegółowy 3/priorytet 3.1
20	Budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej wraz z modernizacją stacji uzdatniania wody na terenie gminy Radomin	6 000 000,00	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (RPO WK-P na lata 2014-2020)	85	4 146 341,46	Cel szczegółowy 3/priorytet 3.2
21	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Radomin	2 000 000,00	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (RPO WK-P na lata 2014-2020)	85	1 382 113,82	Cel szczegółowy 3/priorytet 3.2
22	Kompleksowa termomodernizacja budynków użyteczności publicznej: – termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Radominie, – termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Płonnem i Dulsku, – termomodernizacja budynku Publicznego Gimnazjum im. F. Chopina w Radominie, – termomodernizacja budynku po byłej restauracji w Radominie.	1 000 000,00	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (RPO WK-P na lata 2014-2020)	85	691 056,91	Cel szczegółowy 3/priorytet 3.3
23	Termomodernizacja budynku świetlicy wiejskiej w miejscowości Bocheniec	200 000,00	Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW na lata 2014-2020)	63,63	127 260,00	Cel szczegółowy 3/priorytet 3.3
24	Wymiana lamp energetycznych przy drogach: wojewódzkich, powiatowych i gminnych na terenie gminy Radomin	2 900 000,00	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (RPO WK-P na lata 2014-2020)	85	2 004 065,04	Cel szczegółowy 3/priorytet 3.3

Strategia Rozwoju Gminy Radomin na lata 2014-2020

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia [zł]	Źródło finansowania	Poziom dofinansowania [% kosztów kwalifikowanych]	Kwota dofinansowania [zł]	Cel szczegółowy/priorytet
25	Montaż paneli fotowoltaicznych oraz pomp ciepła na nieruchomościach położonych na terenie gminy Radomin	3 000 000,00	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (RPO WK-P na lata 2014-2020)	85	2 073 170,73	Cel szczegółowy 3/priorytet 3.3
26	Budowa punktu selektywnej zbiórki odpadów w Gminie Radomin	400 000,00	Fundusz Spójności i Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020)	85	340 000,00	Cel szczegółowy 3/priorytet 3.4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Radomin

VI. ZGODNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Strategia Rozwoju Gminy Radomin nawiązuje do dokumentów strategicznych na poziomie europejskim, krajowym i regionalnym. Cel główny, cele szczegółowe, priorytety i kierunki działań są komplementarne w stosunku do następujących dokumentów strategicznych:

- *EUROPA 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*,
- *Raport „Polska 2030. Wyzwania rozwojowe”*,
- *Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju (KPZK) do roku 2030*,
- *Strategia Rozwoju Kraju 2020*,
- *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie (KSRR)*,
- *Polityka Transportowa Państwa na lata 2006-2025*,
- *Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Golubsko-Dobrzyńskiego do roku 2015*.

Dokument strategiczny *Europa 2020...* uznaje za priorytety: (1) *rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach*; (2) *rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej* oraz (3) *rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną*. *Strategia Rozwoju Gminy Radomin na lata 2014-2020* poprzez cel główny, cele szczegółowe, priorytety i kierunki działań zorientowana jest na wdrażanie w województwie trzech priorytetów strategii *Europa 2020*. Założenia Strategii realizują cele wyznaczone do osiągnięcia na poziomie całej Unii Europejskiej. Poniżej przedstawiono analizę spójności celów wyznaczonych w dokumentach.

Tabela 17. Zakres komplementarności

<i>Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu</i>	<i>Strategia Rozwoju Gminy Radomin na lata 2014-2020</i>
Cele:	Cele szczegółowe:
<i>Stopa zatrudnienia osób w wieku 20-64 lat powinna wzrosnąć z obecnych 69% do co najmniej 75%, między innymi wskutek zwiększenia liczby pracujących kobiet i osób starszych oraz lepszej integracji migrantów na rynku pracy</i>	<i>2. Zwiększenie aktywności społeczno-gospodarczej i poprawa jakości kapitału ludzkiego</i>
<i>Emisję dwutlenku węgla należy ograniczyć co najmniej o 20% w porównaniu z poziomem z 1990 r. lub, jeśli pozwolą na to warunki, nawet o 30%; należy zwiększyć udział odnawialnych źródeł energii w naszym całkowitym zużyciu energii do 20% oraz zwiększyć efektywność wykorzystania energii o 20%</i>	<i>3. Poprawa jakości infrastruktury technicznej i stanu środowiska przyrodniczego</i>
<i>Ograniczyć liczbę osób przedwcześnie kończących naukę szkolną, obejmuje ograniczenie wskaźnika przerywania nauki do 10% w porównaniu z obecnym poziomem 15% oraz zwiększenie do 2020 r. odsetka</i>	<i>2. Zwiększenie aktywności społeczno-gospodarczej i poprawa jakości kapitału ludzkiego</i>

Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu	Strategia Rozwoju Gminy Radomin na lata 2014-2020
Cele:	Cele szczegółowe:
osób w wieku 30-34 lat posiadających wyższe wykształcenie z 31% do co najmniej 40%	

Źródło: opracowanie własne

Strategia Rozwoju Gminy Radomin na lata 2014-2020 wpisuje się w wyzwania rozwojowe zdefiniowane w dokumencie *Raport „Polska 2030. Wyzwania rozwojowe”*. Dokument ten jest raportem stanowiącym podstawę długookresowej strategii rozwoju.

Tabela 18. Zakres komplementarności

Raport „Polska 2030. Wyzwania rozwojowe”	Strategia Rozwoju Gminy Radomin na lata 2014-2020
Wyzwania:	Cele szczegółowe:
1. Wzrost i konkurencyjność	1. Wzrost gospodarczy w Gminie Radomin
3. Wysoka aktywność zawodowa i adaptacyjność zasobów pracy	2. Zwiększenie aktywności społeczno-gospodarczej i poprawa jakości kapitału ludzkiego
4. Odpowiedni potencjał infrastruktury	3. Poprawa jakości infrastruktury technicznej i stanu środowiska przyrodniczego
5. Bezpieczeństwo energetyczno-klimatyczne	3. Poprawa jakości infrastruktury technicznej i stanu środowiska przyrodniczego
8. Poprawa spójności społecznej	2. Zwiększenie aktywności społeczno-gospodarczej i poprawa jakości kapitału ludzkiego

Źródło: opracowanie własne

Obowiązującym dokumentem krajowym, o długookresowym horyzoncie czasowym, sięgającym roku 2030, jest *Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do roku 2030*, przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 13 grudnia 2011 roku. Jednym z celów zagospodarowania przestrzennego kraju jest *Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów*. Powyższy cel obejmuje wszystkie wyznaczone w *Strategii Rozwoju Gminy Radomin na lata 2014-2020*: cel główny, cele szczegółowe, priorytety i kierunki działań, gdyż te mają prowadzić do poprawy spójności i wielofunkcyjnego rozwoju gminy.

Tabela 19. Zakres komplementarności

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do roku 2030	Strategia Rozwoju Gminy Radomin na lata 2014-2020
Cele:	Cele szczegółowe:
3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej	3. Poprawa jakości infrastruktury technicznej i stanu środowiska przyrodniczego

Źródło: opracowanie własne

Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo (SRK 2020) to dokument stanowiący aktualizację Strategii Rozwoju Kraju 2007-2015, przyjęty 25 września 2012 r. przez Radę Ministrów. *Strategia Rozwoju Gminy Radomin na lata 2014-2020* stanowi odwzorowanie obszarów strategicznych interwencji, celów oraz kierunków interwencji ze średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju. W szczególności pokrywają się zapisy dotyczące obszaru strategicznego II. Konkurencyjna gospodarka oraz obszaru strategicznego III. Spójność społeczna i terytorialna.

Tabela 20. Zakres komplementarności

Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo	Strategia Rozwoju Gminy Radomin na lata 2014-2020
Cele:	Cele szczegółowe:
<i>Cel II.2. Wzrost wydajności gospodarki</i>	1. Wzrost gospodarczy w Gminie Radomin
<i>Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego</i>	2. Zwiększenie aktywności społeczno-gospodarczej i poprawa jakości kapitału ludzkiego
<i>Cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko</i>	3. Poprawa jakości infrastruktury technicznej i stanu środowiska naturalnego
<i>Cel II.7. Zwiększenie efektywności transportu</i>	3. Poprawa jakości infrastruktury technicznej i stanu środowiska naturalnego
<i>Cel III.1. Integracja społeczna</i>	3. Zwiększenie aktywności społeczno-gospodarczej i poprawa jakości kapitału ludzkiego

Źródło: opracowanie własne

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie (KSRR) to rządowa wizja rozwoju polskich regionów do 2020 roku. Dokument został przyjęty przez Radę Ministrów 13 lipca 2010 r. Określa najważniejsze wyzwania, założenia i cele polityki regionalnej państwa. Wyznacza też zasady i mechanizmy współpracy pomiędzy rządem a samorządami wojewódzkimi oraz koordynacji działań obu szczebli.

Tabela 21. Zakres komplementarności

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie	Strategia Rozwoju Gminy Radomin na lata 2014-2020
Cele:	Cele szczegółowe:
1 Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów	1. Wzrost gospodarczy w Gminie Radomin
	2. Zwiększenie aktywności społeczno-gospodarczej i poprawa jakości kapitału ludzkiego
	3. Poprawa jakości infrastruktury technicznej i stanu środowiska naturalnego
2 Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałania marginalizacji obszarów problemowych	1. Wzrost gospodarczy w Gminie Radomin
	2. Zwiększenie aktywności społeczno-gospodarczej i poprawa jakości kapitału ludzkiego
	3. Poprawa jakości infrastruktury technicznej i stanu środowiska naturalnego

Źródło: opracowanie własne

Strategia Rozwoju Gminy Radomin na lata 2014-2020 wpisuje się w założenia dokumentu strategicznego pn. *Polityka Transportowa Państwa na lata 2006-2025* zaakceptowanego przez Radę Ministrów 29 czerwca 2005 r. Dokument wytycza kierunki działania władz wykonawczych oraz stwarza warunki dla działania samorządów w zakresie rozwoju systemu transportowego.

Tabela 22. Zakres komplementarności

Polityka Transportowa Państwa na lata 2006-2025	Strategia Rozwoju Gminy Radomin na lata 2014-2020
Priorytety:	Cele szczegółowe:
<i>Radykalna poprawa stanu dróg wszystkich kategorii (rehabilitacja i wzmocnienie nawierzchni), rozwój sieci autostrad i dróg ekspresowych na najbardziej obciążonych kierunkach i powiązaniach z siecią transeuropejską</i>	<i>3. Poprawa jakości infrastruktury technicznej i stanu środowiska naturalnego</i>
<i>Poprawa bezpieczeństwa w transporcie, w tym radykalne obniżenie liczby śmiertelnych ofiar w wypadkach</i>	

Źródło: opracowanie własne

Strategia Rozwoju Gminy Radomin na lata 2014-2020 wykazuje komplementarność ze Strategią Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020 – Plan Modernizacji 2020+. Analizowane dokumenty są komplementarne pod względem struktury, opierającej się na priorytetach, celach strategicznych, kierunkach działaniach oraz kluczowych przedsięwzięciach. Spójność założeń analizowanych dokumentów na poziomie merytorycznym występuje w ramach wyznaczonych w strategii rozwoju województwa priorytetów, w tym: *Konkurencyjna gospodarka, Modernizacja przestrzeni wsi i miast, Nowoczesne społeczeństwo*.

Tabela 23. Zakres komplementarności

Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020 – Plan Modernizacji 2020+	Strategia Rozwoju Gminy Radomin na lata 2014-2020
Cele strategiczne:	Cele szczegółowe:
<i>Gospodarka i miejsca pracy</i>	<i>2. Zwiększenie aktywności społeczno-gospodarczej i poprawa jakości kapitału ludzkiego</i>
	<i>1. Wzrost gospodarczy w Gminie Radomin</i>
<i>Dostępność i spójność</i>	<i>3. Poprawa jakości infrastruktury technicznej i stanu środowiska naturalnego</i>
<i>Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi</i>	<i>2. Zwiększenie aktywności społeczno-gospodarczej i poprawa jakości kapitału ludzkiego</i>
<i>Nowoczesny sektor rolno-spożywczy</i>	<i>1. Wzrost gospodarczy w Gminie Radomin</i>
<i>Sprawne zarządzanie</i>	<i>3. Poprawa jakości infrastruktury technicznej i stanu środowiska naturalnego</i>

Źródło: opracowanie własne

Priorytety wyznaczone w *Strategii Rozwoju Gminy Radomin na lata 2014-2020* są komplementarne w stosunku do priorytetów zidentyfikowanych w *Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Golubsko-Dobrzyńskiego do roku 2015*.

Tabela 24. Zakres komplementarności

<i>Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Golubsko-Dobrzyńskiego do roku 2015</i>	<i>Strategia Rozwoju Gminy Radomin na lata 2014-2020</i>
Priorytety:	Priorytety:
<i>Stworzyć warunki do powstawania i rozwoju różnych form działalności rolniczej</i>	<i>1.1 Wsparcie efektywności sektora rolniczego i przetwórczego</i>
<i>Podjąć działania w kierunku segregacji odpadów</i>	<i>3.4 Poprawa jakości systemu gospodarowania odpadami</i>
<i>Podjąć działania dla rozwoju infrastruktury komunalnej</i>	<i>3.4 Podniesienie efektywności systemu gospodarowania odpadami</i>
<i>Stworzenie warunków do rozwoju małej przedsiębiorczości</i>	<i>1.1 Wsparcie efektywności sektora rolniczego i przetwórczego</i>
	<i>2.2 Zmniejszenie poziomu bezrobocia, w tym bezrobocia długotrwałego</i>
<i>Umożliwić wykorzystanie potencjału rolniczego</i>	<i>1.1 Wsparcie efektywności sektora rolniczego i przetwórczego</i>
<i>Zagospodarowanie szlaków turystycznych Doliny Drwęcy wraz z rozwojem infrastruktury turystycznej</i>	<i>1.3 Zwiększenie udziału turystyki w gospodarce gminy</i>
<i>Stworzyć warunki do dalszego rozwoju sieci dróg na terenie całego powiatu</i>	<i>3.1 Poprawa dostępności i jakości infrastruktury komunikacyjnej</i>
<i>Stworzyć warunki dla rozwoju różnych form turystyki</i>	<i>1.3 Zwiększenie udziału turystyki w gospodarce gminy</i>
<i>Stworzyć warunki do dalszego rozwoju przestrzeni turystycznej</i>	<i>1.3 Zwiększenie udziału turystyki w gospodarce gminy</i>
<i>Podjąć działania w kierunku dofinansowania służby zdrowia, oświaty i pomocy społecznej</i>	<i>2.3 Podniesienie dostępności i jakości oferty edukacyjnej i opiekuńczo-wychowawczej</i>
<i>Podjąć działania zmierzające do znacznego obniżenia bezrobocia i jego społecznych skutków</i>	<i>2.2 Zmniejszenie poziomu bezrobocia, w tym bezrobocia długotrwałego</i>
	<i>2.4 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych</i>

Źródło: opracowanie własne

Strategia wpisuje się w założenia dokumentu strategicznego pn. *Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2014-2020*, opracowanego na potrzeby Lokalnej Grupy Działania „Dolina Drwęcy”. Poniżej przedstawiono analizę zgodności w zakresie celów szczegółowych.

Tabela 25. Zakres komplementarności

<i>Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2014-2020</i>	<i>Strategia Rozwoju Gminy Radomin na lata 2014-2020</i>
Cele szczegółowe:	Priorytety:
<i>1.1. Wsparcie przedsiębiorczości</i>	<i>2.2 Zmniejszenie poziomu bezrobocia, w tym bezrobocia długotrwałego</i>
<i>2.1. Aktywizacja i integracja społeczności obszaru LGD</i>	<i>2.2 Zmniejszenie poziomu bezrobocia, w tym bezrobocia długotrwałego</i>

Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2014-2020	Strategia Rozwoju Gminy Radomin na lata 2014-2020
Cele szczegółowe:	Priorytety:
	2.1 Wzbogacenie oferty kulturalno-rekreacyjnej dla szerokiego grona odbiorców
3.1. Wzmocnienie promocji i potencjału turystycznego obszaru LGD	1.3 Zwiększenie udziału turystyki w gospodarce gminy
3.2. Wzmocnienie spójności lokalnej poprzez rewitalizację fizyczną	2.4 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych

Źródło: opracowanie własne

VI.1. Priorytety oraz kierunki interwencji w zakresie terytorialnym

Strategia Rozwoju Gminy Radomin na lata 2014-2020 jako program rozwoju jest instrumentem wdrażania założeń *Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+* w jej poszczególnych aspektach, uznanych za szczególnie istotne dla rozwoju regionu. Niniejszy dokument jest więc uszczegółowieniem, skonkretyzowaniem oraz zoperacjonalizowaniem ustaleń *Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+*.

Działania wskazane w strategii rozwoju województwa zakładają budowę województwa kujawsko-pomorskiego bez barier, w którym wprowadzane rozwiązania zmierzają do równości dostępu do dóbr, usług i praw oraz eliminowania barier uniemożliwiających powszechnie korzystanie z potencjału i zasobów regionu. Istotna jest więc nowa rola usług publicznych, wykorzystanie postaw proinnowacyjnych. Jak wskazuje strategia, innym obszarem modernizacji jest nadanie nowych impulsów rozwoju gospodarczego, m.in. w oparciu o innowacyjność, rozwój terenów inwestycyjnych i rozwój otoczenia biznesu, a także zapewnienie spójności przestrzeni województwa.

Misją rozwoju województwa jest *Kujawsko-pomorskie – człowiek, rodzina, społeczeństwo*. W strategii wyróżniono cztery priorytety: Konkurencyjna gospodarka, Modernizacja przestrzeni wsi i miast, Silna metropolia oraz Nowoczesne społeczeństwo.

Zgodnie z definicją ujętą w strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego Obszary Strategicznej Interwencji (OSI) są to obszary tematyczne i przestrzenne, do których będzie w szczególności adresowana polityka terytorialna. Obejmują one zarówno podstawowe obszary koncentracji procesów rozwoju społeczno-gospodarczego kraju i regionów, w tym główne ośrodki miejskie wraz z ich zapleczem funkcjonalnym, oraz obszary poza bezpośrednim zasięgiem oddziaływania tych ośrodków, które wymagają wzmocnienia potencjałów do rozwoju i stworzenia lub poprawy warunków dla zwiększenia absorpcji i rozprzestrzeniania procesów rozwojowych zogniskowanych w głównych ośrodkach miejskich, a także obszary problemowe, czyli terytoria cechujące się największą koncentracją negatywnych zjawisk rozwojowych o zasięgu i znaczeniu krajowym lub ponadregionalnym, które wymagają interwencji rządu ze względu na ciężar, którego region sam nie jest w stanie udźwignąć.

Na terenie województwa kujawsko-pomorskiego zidentyfikowano dziewięć OSI. Gmina Radomin została zaklasyfikowana do OSI: *Wzrost zatrudnienia i Przełamanie zapaści społeczno-gospodarczej wschodniej części województwa*.

Podstawą identyfikacji obszaru *Wzrost zatrudnienia* jest trwale wysoki poziom bezrobocia na terenie województwa, ze szczególnym uwzględnieniem powiatów położonych poza ścisłym centrum województwa, oraz wiążący się z nim niski poziom rozwoju społecznego (zwłaszcza w zakresie niskiego poziomu wykształcenia, małego zaangażowania w sprawy rozwoju lokalnego, braku partycypacji w życiu kulturalnym, braku dbałości o zdrowie) i jakości życia (sytuacji materialnej – powiaty o wysokich wskaźnikach bezrobocia notują najwyższe wartości korzystających z pomocy społecznej). Planowany zakres interwencji w tym obszarze obejmuje:

- rozwój terenów inwestycyjnych,
- rozwój systemu regionalnego transportu publicznego umożliwiającego dojazdy do pracy do centralnej części województwa,
- rozwój przedsiębiorczości związanej z przetwórstwem rolnym i (w obszarach o sprzyjających warunkach) leśnym,
- rozwój sektora oze,
- zwiększanie zatrudnienia w istniejących podmiotach gospodarczych,
- działania systemowe na rzecz rozwoju społecznego – zwłaszcza w aspekcie edukacji, w tym szczególnie szkolnictwa zawodowego.

Obszar strategicznej interwencji *Przełamanie zapaści społeczno-gospodarczej wschodniej części województwa* został zidentyfikowany ze względu na konieczność nadania impulsów rozwojowych wschodniej części województwa zarówno poprzez działania na rzecz głównych ośrodków miejskich (Włocławek i Grudziądz), jak i wobec terenów wiejskich i pozostałych miasta wskazanego obszaru, w tym miast powiatowych. Trudna sytuacja społeczno-gospodarcza doprowadziła tam do przerwania naturalnych więzi pomiędzy dużymi miastami a ich otoczeniem, przez co miasta nie czerpią korzyści z obsługi otaczających je obszarów wiejskich, a obszary wiejskie są pozbawione pozytywnego oddziaływania miast w zakresie rozwoju społecznego i gospodarczego. Powoduje to pogłębianie się dysproporcji pomiędzy jakością życia w tej części województwa a częścią centralną i zachodnią. Planowany zakres interwencji w tym obszarze powinien obejmować:

- działania horyzontalne z dziedziny rozwoju społecznego, mających na celu przede wszystkim poprawę zdolności mieszkańców do radzenia sobie na rynkach pracy (w tej części województwa potrzeby są największe, dlatego w bieżącej polityce regionalnej interwencja wobec tej części województwa powinna być szczególnie skoncentrowana i silna),
- rozwój przedsiębiorczości na bazie potencjałów endogenicznych – zwłaszcza w sektorze rolno-spożywczym oraz na bazie przestrzeni inwestycyjnych w rejonie węzłów autostradowych,
- rozwój systemu regionalnego transportu publicznego, który zapewni swobodny dostęp do ośrodków wojewódzkich,
- działania stymulujące rozwój funkcji społecznych i (przede wszystkim) gospodarczych Włocławka oraz Grudziądza, z jednej strony mających na celu tworzenie miejsc pracy, ale jednocześnie eksponujących i wykorzystujących unikatowe walory tych miast, o dużym znaczeniu wizerunkowym.

Poniżej przedstawiono cele strategiczne i zakładane kategorie interwencji dla obszaru funkcjonalnego obszarów wiejskich, w skład którego wchodzi gmina Radomin, wynikające ze strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego w odniesieniu do wyznaczonych priorytetów.

Tabela 26. Kategorie interwencji dla obszaru funkcjonalnego obszarów wiejskich województwa kujawsko-pomorskiego

Cel strategiczny wynikający ze Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego...	Kategoria interwencji wynikająca ze Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego...	Kierunek interwencji wynikający ze Strategii Rozwoju Gminy Radomin na lata 2014-2020
Gospodarka i miejsca pracy	Przywrócenie funkcji gospodarczej w terenach postpgrowskich	Rozwój przetwórstwa rolnego Wsparcie różnicowania działalności gospodarstw rolnych Udostępnienie uzbrojonych terenów inwestycyjnych Rozwój systemu wspierania przedsiębiorczości
	Rozwój przestrzeni inwestycyjnych w terenach przywęzłowych	Udostępnienie uzbrojonych terenów inwestycyjnych
	Rozwój infrastruktury technicznej dla potrzeb rozwoju gospodarczego	Zwiększenie dostępu do sieci kanalizacyjnej/przydomowych oczyszczalni ścieków Podniesienie jakości istniejącego systemu gospodarki ściekowej Podniesienie jakości systemu melioracyjnego Poprawa jakości dróg gminnych i powiatowych Rozwój infrastruktury towarzyszącej drogom
	Rozwój gospodarczy w sektorze odnawialnych energii	Racjonalne gospodarowanie energią
Dostępność i spójność	Zapewnienie swobodnej dostępności w relacji do co najmniej jednej siedziby województwa (w czasie max. 90 minut) oraz do siedziby powiatu.	Poprawa jakości dróg gminnych i powiatowych
Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi	Wysoki poziom kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjach	Podniesienie jakości oferty szkół podstawowych i gimnazjalnych
	Powszechna dostępność edukacji przedszkolnej	Zwiększenie liczby miejsc wychowania przedszkolnego
	Sieć lokalnych placówek rozwoju społecznego	Poprawa dostępu do opieki nad dziećmi do lat 3 Uatrakcyjnienie oferty spędzania wolnego czasu dla dzieci, młodzieży i osób starszych
	Powszechny dostęp do instytucji kultury	Budowa, rozbudowa i wyposażenie instytucji kulturalnych w gminie Uatrakcyjnienie oferty spędzania wolnego czasu dla dzieci, młodzieży i osób starszych
	Rozwój sektora NGO i kreowanie lokalnych liderów	Uatrakcyjnienie oferty spędzania wolnego czasu dla dzieci, młodzieży i osób starszych
	Dostosowanie bazy usług publicznych do potrzeb starzejącego się społeczeństwa	Uatrakcyjnienie oferty spędzania wolnego czasu dla dzieci, młodzieży i osób starszych

Cel strategiczny wynikający ze Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego...	Kategoria interwencji wynikająca ze Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego...	Kierunek interwencji wynikający ze Strategii Rozwoju Gminy Radomin na lata 2014-2020
	Wsparcie dla rodzin	Podniesienie aktywności zawodowej mieszkańców
	Baza dla sportu amatorskiego i rekreacji	Budowa i modernizacja obiektów sportowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+”

Podsumowując, należy stwierdzić, że priorytety wyznaczone w ramach niniejszej strategii wpisują się w cele strategiczne i zakładane kierunki interwencji ujęte w strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego.

SPIS TABEL, RYSUNKÓW, WYKRESÓW I SCHEMATÓW

Tabela 1. Zabytki na terenie gminy Radomin wpisane do rejestru zabytków – stan na 31.03.2015 r..	11
Tabela 2. Liczba ludności gminy Radomin z podziałem na miejscowości (stan na 30.04.2015 r.)	12
Tabela 3. Ruch naturalny na terenie gminy Radomin w latach 2010-2014	14
Tabela 4. Liczba bezrobotnych mieszkańców gminy Radomin zaktywizowanych w latach 2010-2014	19
Tabela 5. Organizacje pozarządowe funkcjonujące na terenie gminy Radomin	20
Tabela 6. Sieć wodociągowa na terenie gminy Radomin w latach 2010-2014	26
Tabela 7. Sieć kanalizacyjna na terenie gminy Radomin w latach 2010-2014	26
Tabela 8. Wychowanie przedszkolne na terenie gminy Radomin na przestrzeni lat 2010-2014	29
Tabela 9. Szkolnictwo podstawowe w gminie Radomin na przestrzeni lat 2010-2014	30
Tabela 10. Szkolnictwo gimnazjalne na terenie gminy Radomin na przestrzeni lat 2010-2014	31
Tabela 11. Wybrane dane statystyczne dot. Ośrodka Chopinowskiego w Szafarni	32
Tabela 12. Wybrane dane statystyczne dot. placówek bibliotecznych w gminie Radomin	33
Tabela 13. Analiza SWOT Gminy Radomin	56
Tabela 14. Szczegółowy opis priorytetów i kierunków interwencji	70
Tabela 15. Wskaźniki monitorowania	75
Tabela 16. Plan finansowy	79
Tabela 17. Zakres komplementarności	83
Tabela 18. Zakres komplementarności	84
Tabela 19. Zakres komplementarności	84
Tabela 20. Zakres komplementarności	85
Tabela 21. Zakres komplementarności	85
Tabela 22. Zakres komplementarności	86
Tabela 23. Zakres komplementarności	86
Tabela 24. Zakres komplementarności	87
Tabela 25. Zakres komplementarności	87
Tabela 26. Kategorie interwencji dla obszaru funkcjonalnego obszarów wiejskich województwa kujawsko-pomorskiego	90
 Rysunek 1. Lokalizacja gminy Radomin na terenie województwa kujawsko-pomorskiego	 7
Rysunek 2. Lokalizacja gminy Radomin na terenie powiatu golubsko-dobrzyńskiego	7
 Wykres 1. Ludność gminy Radomin z podziałem na płeć w latach 2010-2014	 13
Wykres 2. Ludność gminy Radomin z podziałem na ekonomiczne grupy wiekowe w latach 2010-2014	13
Wykres 3. Prognoza liczby ludności na terenie gminy Radomin z podziałem na ekonomiczne grupy wiekowe do 2030 r.	15
Wykres 4. Struktura wykształcenia mieszkańców powiatu golubsko-dobrzyńskiego (stan na 2011 r.)	16
Wykres 5. Liczba osób bezrobotnych w gminie Radomin w latach 2010-2014	17
Wykres 6. Struktura wykształcenia osób bezrobotnych w gminie Radomin (stan na 31.12.2014r.)	17
Wykres 7. Struktura wieku osób bezrobotnych w gminie Radomin (stan na 31.12.2014r.)	18
Wykres 8. Czas pozostawania bez pracy osób bezrobotnych w gminie Radomin (stan na 31.12.2014r.)	18

Wykres 9. Procentowy udział gospodarstw rolnych wg grup obszarowych użytków rolnych w gminie Radomin	21
Wykres 10. Struktura branżowa przedsiębiorstw w gminie Radomin	22
Wykres 11. Podmioty na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym w województwie, powiecie i gminie w latach 2010-2014	23
Wykres 12. Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym [%]	30
Wykres 13. Struktura wiekowa respondentów	35
Wykres 14. Wykształcenie respondentów	36
Wykres 15. Zatrudnienie respondentów	36
Wykres 16. Jak ocenia Pan/Pani infrastrukturę drogową?	38
Wykres 17. Jak ocenia Pan/Pani infrastrukturę wodociągową?	38
Wykres 18. Jak ocenia Pan/Pani infrastrukturę kanalizacyjną?	39
Wykres 19. Jak ocenia Pan/Pani infrastrukturę energetyczną – ciepłowniczą?	39
Wykres 20. Jak ocenia Pan/Pani infrastrukturę energetyczną – oświetleniową?	40
Wykres 21. Jak ocenia Pan/Pani infrastrukturę teleinformatyczną?	40
Wykres 22. Jak ocenia Pan/Pani dostępność usług transportu publicznego?	41
Wykres 23. Jak ocenia Pan/Pani ścieżki rowerowe?	41
Wykres 24. Jak ocenia Pan/Pani bezpieczeństwo na drogach publicznych?	42
Wykres 25. Jak ocenia Pan/Pani infrastrukturę kulturalną?	42
Wykres 26. Jak ocenia Pan/Pani infrastrukturę edukacyjną i wychowawczą?	43
Wykres 27. Jak ocenia Pan/Pani dostępność przedszkoli i żłobków?	43
Wykres 28. Jak ocenia Pan/Pani infrastrukturę turystyczną i wypoczynkową?	44
Wykres 29. Jak ocenia Pan/Pani infrastrukturę ochrony zdrowia i pomocy społecznej?	44
Wykres 30. Jak ocenia Pan/Pani dostępność i jakość usług medycznych i pomocy społecznej?	45
Wykres 31. Jak ocenia Pan/Pani możliwości zatrudnienia?	45
Wykres 32. Jak ocenia Pan/Pani przedsiębiorczość mieszkańców?	46
Wykres 33. Jak ocenia Pan/Pani instrumenty wsparcia osób bezrobotnych?	46
Wykres 34. Jak ocenia Pan/Pani atrakcyjność inwestycyjną gminy?	47
Wykres 35. Jak ocenia Pan/Pani współpracę samorządów i przedsiębiorców?	47
Wykres 36. Jak ocenia Pan/Pani system wspierania przedsiębiorczości?	48
Wykres 37. Jak ocenia Pan/Pani oddolną aktywność mieszkańców?	48
Wykres 38. Jak ocenia Pan/Pani jakość oferty rekreacyjnej i kulturalnej?	49
Wykres 39. Jak ocenia Pan/Pani otwartość władz na inicjatywy społeczne?	49
Wykres 40. Jak ocenia Pan/Pani działalność organizacji pozarządowych?	50
Wykres 41. Jak ocenia Pan/Pani poczucie bezpieczeństwa na terenie gminy?	50
Wykres 42. Najistotniejsze kierunki rozwoju Gminy Radomin	51
 Schemat 1. Podsumowanie diagnozy i podstawowe wnioski	 34
Schemat 2. Drzewo problemów – sfera gospodarcza	61
Schemat 3. Drzewo problemów – sfera społeczna	64
Schemat 4. Drzewo problemów – sfera infrastrukturalna i środowiskowa	67
Schemat 5. Cel główny i cele szczegółowe	69
Schemat 6. Cele szczegółowe i priorytety	70